

Дневникъ

(стенографски)

на

XVII^{то} обикновено Народно събрание.

Първа редовна сесия.

75 заседание, понеделникъ, 23 февруарий 1915 г.

(Открито отъ подпрѣседателя г. д-ръ И. Момчиловъ, въ 3 ч. 50 м. слѣдъ пладнѣ)

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Г. секретарьтъ ще прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь Р. В. Радевъ (Прочита списъка. Отсѣствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Недѣлко Атанасовъ, Иванъ Багаровъ, Милко Бечевъ, Христо Божички, Александъръ Ботевъ, Александъръ Величковъ, Тома Вълчевъ, д-ръ Никола Генадиевъ, Христо Гендовичъ, Дѣлчо Георгиевъ, Сѣбо Георгиевъ, Тодоръ Георгиевъ, Атанасъ Германски, Александъръ Димитровъ, Василь Димчевъ, Станчо Момчевъ, Дончо Златковъ, Младенъ Златковъ, Иванъ х. Ивановъ, Белизаръ Каракашевъ, Илиа Кирковъ, Маринъ Ковачевъ, Стоянъ Костурковъ, Дамянъ Лихарски, Григоръ Маджунковъ, Александъръ Малиновъ, Христо Марковски, Георги Миневъ, Владимиръ Молловъ, Начо Начевъ, Никола Ненчовъ, Методи Петровъ, Венедиктъ Поповъ, Христо Радойковъ, Едхемъ Рухи бей, Сабри бей Салимовъ, Коста Сидеровъ, Христо Славейковъ, Александъръ Стамболийски, д-ръ Никола Стойчевъ, Георги Стоиловъ, д-ръ Паскалъ Табурновъ, Михаилъ Такевъ, Марко Турлаковъ, д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ, Ненко Храновъ, Иванъ Цановъ, Найчо Цановъ, Коста Циפורановъ, Крумъ Чапрашиковъ, Христо Чернопѣевъ, Стоянъ Чешмеджиевъ, Панайотъ Чорбаджиевъ, и Никола Шишковъ)

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Отъ 245 народни прѣдставители отсѣствуватъ 54. Има налице нужното число.

Обявявамъ заседанието за открито.

Съобщавамъ на Народното събрание, че слѣднитѣ г. г. народни прѣдставители сѣ подали заявления за отпуски:

Шуменскиятъ народенъ прѣдставитель г. Методий Петровъ, по важни домашни причини, моли да му се разрѣши 1-дневенъ отпускъ за днесъ. Ползувалъ се е досега само съ 9 дни отпускъ. Прѣседателството има право да му разрѣши искания отпускъ, и го разрѣшава;

Сѣщо, народниятъ прѣдставитель г. Маринъ Ковачевъ моли да му се разрѣши 6-дневенъ отпускъ, считанъ отъ 23 т. м. Ползувалъ се е досега само съ 4 дена отпускъ. Прѣседателството има право да му разрѣши, и му разрѣшава;

Шуменскиятъ народенъ прѣдставитель г. Георги Миневъ моли да му се разрѣши 7-дневенъ отпускъ, начиная отъ 23 т. м. Понеже досега се е ползувалъ съ 14 дена, остава право на Народното събрание да му разрѣши. Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители сѣ съгласни да се разрѣши

на г. Минева исканиятъ отпускъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Приема се.

Народниятъ прѣдставитель г. д-ръ Симеонъ Кехлибаровъ, моли да му се разрѣши 6-дневенъ отпускъ, начиная отъ 24 т. м. Досега се е ползувалъ съ 5 дена. Слѣдователно, остава право на Народното събрание да му разрѣши. Затова, който отъ васъ е съгласенъ да се разрѣши на г. Кехлибарова исканиятъ отъ него 6-дневенъ отпускъ, моля, да си вдигне рѣката. (Мнозинство) Прието.

Народниятъ прѣдставитель г. Едхемъ Рухи моли да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ, считанъ отъ 23 т. м. Ползувалъ се е досега съ 8 дена, слѣдователно, само Народното събрание може да му разрѣши. Който отъ васъ е съгласенъ да се разрѣши на г. Рухи исканиятъ отъ него 5-дневенъ отпускъ, моля, да си вдигне рѣката. (Мнозинство) Приема се.

Старозагорскиятъ народенъ прѣдставитель г. д-ръ Еню Разпоповъ, моли да му се разрѣши 1-дневенъ отпускъ за 24 т. м. Ползувалъ се е досега съ 17 дена отпускъ. Остава пакъ на Народното събрание да се произнесе. Който е съгласенъ да се разрѣши на г. Разпопова исканиятъ отъ него 1-дневенъ отпускъ, моля, да си вдигне рѣката. (Мнозинство) Приема се.

Постѣпили сѣ:

Отъ Министерството на войната — законопроектъ за летенъ изъ въздуха надъ територията на царството;

Отъ Министерството на финанситѣ — законопроектъ за освобождение отъ данѣкъ върху имоти, придобивани по безвъзмезденъ начинъ, пенсиитѣ, отпуснати на наслѣдницитѣ на загиналитѣ въ войнитѣ прѣзъ 1912 и 1913 г., както и имотитѣ, останали отъ сѣщитѣ лица, когато тия имоти прѣминаватъ къмъ низходящитѣ наслѣдници на загиналитѣ;

Отъ сѣщото министерство — законопроектъ за свръхсметенъ, по чл. 126 отъ конституцията, кредитъ отъ 200.000 л. за постройка на карантинни дѣсчени бараки;

Отъ сѣщото министерство — законопроектъ за допълнителенъ свръхсметенъ кредитъ отъ 280.000 л. по бюджетитѣ на Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве и това на Обществениятъ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Тѣзи законопроекти ще бѣдатъ раздадени на г. г. народнитѣ прѣдставители и поставени на дневенъ редъ.

Минаваме къмъ въпроситѣ, поставени на дневенъ редъ.

Д. Благоевъ: Искамъ думата.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Димитъръ Благоевъ.

Д. Благоевъ: Г. г. народни прѣдставители! Оня денъ ние искаме отъ г. министъръ-прѣдседателя да ни отговори на едно наше питане, което се касае до общото положение на България и до мисията на г. Генадиева. По втория въпросъ г. министъръ-прѣдседателятъ отговори, като каза, че мисията на г. Генадиева нѣма никакъвъ официаленъ характеръ, а на първия той отказа да отговори.

Прѣдъ видъ на това, че европейскиятъ пожаръ все повече се приближава къмъ нашата страна и, въобще, къмъ Балканския полуостровъ и заплашва нашата независимостъ и свободи, то нашата група смѣта за необходимо, за свой наложителенъ дългъ, да направи още единъ пътъ една декларация, като ще моли настоятелно Камарата, както и правителството, да взематъ актъ отъ нея. Тази декларация е слѣдующата: (Чете) „Декларация отъ парламентарната група на Работническата социалъ-демократическа партия.

„Въ общитѣ дебати по политиката на правителството, парламентарната група на работническата социалъ-демократическа група направи прѣдложение да се натовари правителството да влѣзе въ споразумѣние съ правителствата на неутралнитѣ страни, за общи постѣпки прѣдъ воюващитѣ държави за спиране на войната и да се апелира отъ името на българския Парламентъ къмъ парламентитѣ на другитѣ балкански страни, за да се пристѣпи къмъ сближение и федериране на балканскитѣ народи въ защита на тѣхнитѣ общи икономически, културни и национални интереси.

„Това прѣдложение биде отхвърлено.

„Вчера, 22 февруарий, софийскиятъ многохиланденъ пролетариатъ, въ съгласие съ ромѣнскитѣ и сръбскитѣ работници, по поводъ общобалканската конференция на социалъ-демократическитѣ партии въ София, наново изтъкна нуждата и наврѣмнеността отъ мира и федерирането на балканскитѣ народи, като съ съотвѣтна резолюция заяви, че иска най-настоятелно отъ балканскитѣ правителства и балканскитѣ парламенти: 1) да влѣзатъ веднага въ споразумѣние за обща отбрана противъ застрашаващото балканскитѣ народи външно нахлуване, отъ дѣто и да иде то, и за поставяне основитѣ на балканския федеративенъ съюзъ, и 2) да влѣзатъ въ споразумѣние съ другитѣ неутрални държави и да направятъ общи постѣпки прѣдъ воюващитѣ за прѣкрътяването на войната и незабавното сключване на мира“.

Г. Занковъ: Тукъ не е партиенъ клубъ.

Д. Благоевъ: Къмъ това искане на софийскитѣ работници се присѣдиниха и работницитѣ отъ цѣла България, за което свидѣтелствуватъ многобройнитѣ телеграми, изпратени по тоя поводъ до прѣдседателя на Народното събрание.

„Парламентарната група на Работническата социалъ-демократическа партия счита за свой повѣлительенъ дългъ най-енергично да подкрѣпи тия искания на българския съзнателенъ пролетариатъ, които сѣ въ сѣщото врѣме искания и на огромното мнозинство отъ българския народъ. Тя заявява, че миролюбивостъ и отвращението отъ войната на народнитѣ маси отъ неутралнитѣ страни е единъ важенъ факторъ, който може да ускори свършването на ужасната война, и дългъ на българското правителство, както и на тия на другитѣ страни, е, ако тѣ искатъ да бждатъ изразители на народната воля и пазители на народнитѣ интереси, въ тоя критически за цѣлото човѣчество моментъ, да дигнатъ гласа си противъ войната и за бързото сключване на мира. По-нататкъ, колкото се отнася до бждашето на българския народъ и на останалитѣ балкански народи, тя заявява, че топовнитѣ гърмежи, които въ тоя часъ оглушаватъ дарданелскитѣ тѣсени, сѣ страшниятъ вѣститель за грозната съдба, която очаква Балканския полуостровъ и всичкитѣ народи, които го населяватъ; сѣхверѣменно тѣ сѣ и послѣдниятъ мощенъ апелъ на историята къмъ разпокъсанитѣ и враждуващи помежду си балкански народи за сближение, споразумѣние и обединение, въ името на общитѣ имъ интереси и за защита на еднакво заплашеното имъ бждаше. Ако балканскитѣ управляющи класи и династии, ръководени отъ свои сепаративни грубо егоистични и властнически интереси, и въ тоя съблиментъ частъ продължаватъ своята политика на подстрѣкательство, завоевание, дѣлежъ и реваншъ, която тикна балканскитѣ народи въ днешния страшенъ икономически, политически и съд-

боносенъ кризисъ, то тѣ за лишенъ пътъ доказватъ, че сѣ неспособни да подчинятъ властническитѣ си и династически интереси на нуждитѣ на свободното и всестранното развитие на балканскитѣ народи. И разоренитѣ, бѣдствующи и заплашени народни маси, трѣбва сами да помислятъ за своето бждаше, защото политиката на тѣхнитѣ правителства и династии си остава противонародна и гибелна за балканскитѣ народи.

„Накрай, парламентарната група на Работническата социалъ-демократическа партия заявява, че тайнитѣ дипломатически прѣговори и задкулисни пазарлъци, които се водятъ безъ знанието на народа, сѣ една страшна опасностъ за неговото бждаше, и най-енергично протестира, дѣто българскиятъ народъ се държи въ пълно невѣдѣние отъ носително въпроситѣ, отъ разрѣшението на които зависи неговото бждаше като свободенъ и независимъ народъ“.

(Ръкоплѣскания въ крайната лѣвица)

Г. г. народни прѣдставители! . . .

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, г. Благоевъ, стига толкозъ.

Д. Благоевъ: Двѣ думи още ще кажа.

Министъръ П. Пешевъ: Да се тури на дневенъ редъ, и ще се говори по тази декларация.

Д. Благоевъ: Както се спомена въ самата декларация, постѣпили сѣ въ прѣдседателството на Народното събрание 50 телеграми, значи, отъ 50 мѣста.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, г. Благоевъ.

Министъръ П. Пешевъ: Ще се тури на дневенъ редъ, за да можемъ всички да вземемъ думата и да разискваме по декларацията.

В. Коларовъ: Това е съобщение само, не е разискване.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Ама то се прочете.

Д. Благоевъ: Азъ искамъ да обърна вниманието на г. г. министритѣ на единъ въпросъ, който се касае до прѣдседателството. То получи 50 телеграми . . .

В. Коларовъ: И повече.

Д. Благоевъ: . . . отъ 50 мѣста на България, и още постѣпватъ, обаче, прѣдседателството никакъ не смѣта за нужно да съобщи именно израза на волята на една частъ, и доста голѣма частъ отъ народа. Азъ мисля, че това не е правилно.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Никакъвъ правилникъ не задължава прѣдседателството да съобщава, какви телеграми получава.

Х. Кабакчиевъ: Да, когато сѣ до прѣдседателството, а не до Народното събрание.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Васъ, г. Кабакчиевъ, никой не Ви пита. Стойте си на мѣстото.

Д. Благоевъ: Г. прѣдседателю! Въ всѣки случай, прѣдседателството е длъжно не само да получи телеграмитѣ и да ги захвърли, . . .

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Прѣди всичко, не знаете да-ли ги е захвърлило или не

Д. Благоевъ: . . . а, първо, трѣбва да се намиратъ въ архивата на Народното събрание, и второ, Вие трѣбва да съобщавате, какви телеграми постѣпватъ до народното прѣдставителство отъ гражданитѣ. Туй ние искаме. И настояваме да се обърне внимание върху тази наша декларация, както и върху това, което се изтъква отъ телеграмитѣ, които се получаватъ отъ прѣдседателя на Народното събрание.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Мичаваме на дневния редъ: продължение разискванията по второто четене на законопроекта за обществената предвидливостъ.

Има думата г. Юрданъ Юрдановъ по чл. 3 отъ законопроекта.

Х. Бояджиевъ: Нека, прѣди туй, се констатира, че широкитѣ социалисти не рѣкоплѣскаха на декларацията.

Ю. Юрдановъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Чл. 3 отъ законопроекта за обществената прѣдвидливостъ визира най-важната частъ отъ настоящия законопроектъ: опрѣдѣляне цѣнитѣ на зърненитѣ храни. Настоящиятъ законопроектъ именно се обуславя отъ този членъ, защото съ този законопроектъ се гони цѣлта, да се даде единъ по-евтинъ животъ и специално единъ по-евтинъ хлѣбъ на българския гражданинъ. Обаче, причинитѣ, които прѣдизвикаха създаването на настоящия законопроектъ и цѣлитѣ, които се опрѣдѣляха отъ тѣзи причини, като че ли се прѣмахватъ въ настоящия членъ. Чл. 3 казва, че цѣнитѣ ще се опрѣдѣлятъ отъ комитета, който ще вземе прѣдъ видъ движението на цѣнитѣ отъ 1 септемврий до 31 декемврий. Това действително е, едно врѣме, прѣзъ което скѣпотията у насъ, особено посѣжпването на зърненитѣ храни и на брашното, стана извънредно бѣрже и извънредно голѣмо. Когато пръвъ пътъ се внесе законопроектътъ и когато по него се откриха дебати пд принципъ, почти всички оратори засегнаха въпроса, че действително у насъ животътъ е станалъ по-скѣпъ, вслѣдствие на събитията, прѣдизвикани отъ европейската война, и, слѣдователно, на тази скѣпотия ще трѣбва да се реагира, защото тѣзи външни причини породиха вѣтрѣ въ страната такива спекуланти, такива частни банки и частни лица, които се възползуваха отъ тѣзи причини и пожелаха да си играятъ — защото парата, капиталътъ бѣше въ тѣхни рѣцѣ — съ цѣнитѣ на събстнитѣ продукти. Противъ тази вътрѣшна спекулация се изказаха почти всички оратори. Обаче, не всички сѣ съгласни върху мѣрката, която трѣбва да се вземе и не всички разгледаха въпроса така, както би се слѣдвало да бѣде разгледанъ, за да се отговори на тая нужда.

Въпросътъ за скѣпотията на живота, безспорно, че не датира отъ нѣколко мѣсеци у насъ. Скѣпотията у насъ датира отъ 10 или 15 години, и систематически тази скѣпотия у насъ се увеличава. Безъ да се спирамъ на тѣзи общи условия на влизането на нашата страна въ общосвѣтовната култура и търговия, азъ ще искамъ да подчертая, че една отъ най-главнитѣ причини за посѣжпването на нашия животъ, е държавната система на косвенитѣ данѣци, които данѣци систематически покачваха цѣнитѣ на продуктитѣ и, слѣдователно, посѣжпаха живота. Но по-неже сега въпросътъ специално се отнася до законопроекта за обществената прѣдвидливостъ и прѣждеговорившитѣ оратори почти отъ всички парламентарни групи ограничиха въпроса и не говориха въобще за днешната скѣпотия, а само за скѣпотията на зърненитѣ продукти и за брашното, безъ да обърнатъ внимание на другитѣ продукти отъ първа необходимостъ, то и азъ, въ свръзка съ този членъ, ще се огранича само съ това.

Първото нѣщо, на което ще трѣбва да си дадемъ отговоръ и на което всички прѣждеговоривши оратори, като че ли избѣгнаха да отговарятъ, то е, какво е производството на тѣзи зърнени храни у насъ, какво количество зърнени храни е необходимо за прѣхранването ни и дали производството, което имаме отъ 1914 г., плусъ запаситѣ отъ миналитѣ години, е достатъчно за изхранването на това население? Всички г. г. оратори, които говориха, настояваха, че настоящето посѣжпване на зърненитѣ храни, на брашното и на хлѣба е единъ видъ естествено нѣщо за тази година затора, защото, търсенето на такива продукти на международния пазаръ е голѣмо и че у насъ, въпрѣки това, че производството е било тѣй малко, што не е могло да прѣхрани населението, износътъ е билъ така голѣмъ — въ свръзка съ малкото производство — че страната е останала сега безъ жито, безъ пшеница, и, слѣдователно, безъ брашно. Тѣзи г. г. оратори трѣбваше да докажатъ това твърдѣние, защото когато само лансиратъ твърдѣнието, че производството е слабо — върху това ние нѣма сега да споримъ — азъ ще имъ кажа, че и други години е имало слабо производство. Но защо това слабо производство въ другитѣ години не е пораждало тия вълчи апетити въ нашата страна? Защо това слабо производство въ други години не е пораждало недоволството въ производителъ, за да иска да му се заплати по-скѣпо? И друго: дали въ тѣзи години на по-слабо производство, послѣдното не е било достатъчно да се изхрани населението?

Г. г. народни прѣдставители! У насъ, безспорно, твърдѣ бавно вървятъ статистикитѣ. Азъ не бихъ искалъ да ви отечавамъ, но ще ви наведа само нѣколко цифри, които сѣ най-приблизителни и които смѣтамъ, че сѣ даже нѣщо по-малко отъ дѣйствителността. Метеорологическата станция — азъ нѣма да се спирамъ върху най-малкитѣ цифри на другитѣ свѣдѣния, които дава Министерството на земледѣлието — казва, че въ миналата година, 1914 г., ние имаме произведена въ нашата страна кръгло 615 милиона килограма пшеница, 150 милиона килограма рѣжъ, 65 милиона килограма смѣсъ. Това е само въ прѣдѣлитѣ на стара България. Метеорологическата станция, като прави изчисление, че и новитѣ земи сѣ дали приблизително толкова, колкото стара България е изгубила отъ производството въ Добруджа, казва, че приблизително — намалява даже — въ насъ въ 1914 г. се е произвело рѣжъ, жито и смѣсъ 900—920 милиона килограма за цѣлата реколта. Тя заключава, че това количество, безъ съмнѣние, е по-малко, отколкото е въоръжната годишна консомация — защото тя прѣсмѣта, че годишната консомация е около 1 милиардъ килограма — но недостигътъ съвсѣмъ не е толкова голѣмъ, както се твърди отъ мнозина. Това свое твърдѣние тя го прави на основание изчисленията си за износа прѣзъ миналитѣ години и на основание запазената храна въ нѣкои производители. Метеорологическата станция казва, че износътъ прѣзъ 1914 г. е билъ твърдѣ слабъ. Прѣзъ 1914 г. ние имаме износъ на пшеница около 90 милиона килограма, на червенка — около 150 милиона килограма. И като има прѣдъ видъ остатъка отъ 1914 г., когато реколтата е била извънредно добра, остатъка отъ 1912 г., остатъка отъ 1913 г., когато така сѣщо реколтата бѣше извънредно добра, и още като има прѣдъ видъ, че износътъ прѣзъ 1914 г. бѣше твърдѣ слабъ, тя прави заключенията си, че дѣйствително съ тази храна може да се изхрани населението. Пита се сега: отдѣ иде посѣжпването? Много отъ г. г. ораторитѣ твърдѣха едно, че имало голѣмъ износъ. Добрѣ, но ние тукъ имаме официаленъ износъ, ще кажа азъ. Съгласенъ съмъ, и вѣрно е, че има и таенъ износъ, но въ всѣки случай, тайниятъ износъ не може да е въ толкова голѣмо количество, што да се изнесе всичко. Тайниятъ износъ не може да бѣде 300 или 400, или 500 милиона килограма; той ще е нѣколко десетки милиона килограма. Даже и да е 100 милиона килограма, пакъ не ще да повлияе на покачването на цѣната. Каза ни се: тѣй като реколтата прѣзъ 1914 г. е била слаба, то коштуемата цѣна на житото е била голѣма. Азъ ще отида по-нататкъ по въпроса за коштуемата цѣна и ще кажа, че никой пътъ земледѣлецътъ, дребниятъ производителъ не е продавалъ своето произведение на тази цѣна, която му струва нему. Ако ние направимъ една смѣтка, ще видимъ, че нѣма да излѣзе вѣрна смѣтката на г. Драгиева. Ако направимъ смѣтката по реколтата за 1914 г., ще видимъ, че коштуемата цѣна не е 33 л., а може би 35, 40 и 44 л. Пита се: защо г. Драгиевъ не пожелае производителътъ да си продава стоката на тази коштуема цѣна и дали този производителъ, като отива на пазара, прѣдлага стоката си на тази цѣна? Ако ние дойдемъ до въпроса за коштуемата цѣна, ще видимъ, че не производителътъ опрѣдѣля цѣната, по която ще отиде на пазара да си продаде стоката, а има нѣщо друго — че цѣната на пазара се опрѣдѣля отъ много условия. Едно отъ тия условия сѣ международнитѣ тържища, защото нашиятъ износъ отива тамъ, защото житото и другитѣ зърнени храни сѣ бирсови артикули и, слѣдователно, при опрѣдѣляне цѣната на нашето жито и на житото отъ чуждитѣ страни, не се взема въ съображение колко то е коштувало на земледѣлца — производителъ.

Д. Драгиевъ: Това е вѣрно.

Ю. Юрдановъ: Да, вѣрно е. — И съ това се обяснява мизерното положение на българския дребенъ производителъ. Той е длъженъ да живѣе мизерно, да се лиши отъ всички културни блага, да въведе въ своята къща най-голѣма мизерия, защото продава своята стока, за да може да я обърне въ пари, за да удовлетвори своитѣ нужди и да си заплати данѣцитѣ.

Д. Драгиевъ: Г. Юрдановъ! Това, което казахте, е вѣрно за друга година, обаче за тази година външниятъ пазаръ осигурява на българския земледѣлецъ коштуемата цѣна.

В. Коларовъ: Нѣма външенъ пазаръ.

Ю. Юрдановъ: Г. Драгиевъ, Вие тукъ на трибуната бѣхте много хрисимъ и казвахте, че Ви прѣсичаме, а сега Ви виждамъ нетърпѣливъ и непослѣдователенъ.

Д. Драгиевъ: Азъ казахъ само една малка бѣлѣжка.

Ю. Юрдановъ: И това Ваше цѣломъдріе и тази Ваша скромность, която показвахте, не бѣше друго; а една маска, която често пѣти си я туряте.

А. Димитровъ: Е, че гъозъ-бойджия ставашъ.

Д. Кротневъ: (Къмъ Ю. Юрдановъ) А ти какъ врякашъ като едно яре.

С. Момчевъ: (Къмъ Ю. Юрдановъ) Бива те за панаиръ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, не дѣйте прѣкъсва, за да не ставатъ нежелателни сцени.

Ю. Юрдановъ: Г-да! Българскиятъ дребенъ производителъ е онеправданъ не само сега, но отъ отдавна време. Имаше години, презъ които дѣйствително производството бѣше слабо, напр., както ви се сочи — безъ да ви чета цифритъ — 1907 г. Тогава не се повдигаше въпросъ, за да се помогне на дребния производителъ, не се повдигаше въпросъ, за да се покачи цѣната, за да може той да я продаде на костумата цѣна — не, а сега се повдига. И сега, това малко производство, което имаме прѣзъ 1914 г., въ чии рѣцѣ е? Повече отъ половината притежатели у насъ притежаватъ отъ 1—50 декара земя, като оставимъ угарѣта, като оставимъ всички други парчета, които трѣбва да почиаватъ. Тѣ не сѣ могли да произведатъ прѣзъ поменатата 1914 г. нужното количество за прѣхрана, та камо-ли да могатъ да отдѣлятъ отъ него, за да изнесатъ на пазара. Въ тѣхнитъ рѣцѣ днесъ не се намира нито едно зърно жито. Въ този моментъ тѣ се нуждаятъ така сѣщо, както и другитъ земледѣлци отъ жито за посѣвъ и за изхранването си.

Д. Кротневъ: Виждали ли сте земледѣлци?

Ю. Юрдановъ: Питате виждалъ ли съмъ земледѣлци или не. Азъ Ви питамъ: Вие виждали ли сте? Азъ виждамъ, че и Вашитъ рѣцѣ сѣ като моитъ.

С. Момчевъ: Сѣмето ще го сѣмемъ отсега нататъкъ! Отъ мартъ кждѣ почватъ да сѣятъ житото?

Д. Кротневъ: Оставете го, той не е виждалъ земледѣлци.

Ю. Юрдановъ: Недѣйте вика.

Д. Кротневъ: Та самъ заявявашъ, че сега трѣбвало на земледѣлцитъ сѣме за посѣване.

А. Димитровъ: (Къмъ Ю. Юрдановъ) Въ Габрово сега ли сѣете?

Ю. Юрдановъ: Като се сърдите, значи, боли ви нѣщо. Бждете спокойни!

А. Димитровъ: Като кажемъ на слѣпия кѡравъ, не значи, че ни боли.

Ю. Юрдановъ: Вашата работа е такава: кѡравъ като прогледа далечъ вижда.

Д. Кротневъ: Недѣй шикалкави.

А. Димитровъ: (Къмъ Ю. Юрдановъ) Отъ Габрово, като слѣзешъ въ полето, ще видишъ, че не е така — въ полето сѣятъ есенъ. Въ Габрово може сега да сѣятъ.

Ю. Юрдановъ: Г. г. народни представители! Днесъ е ясно за всѣки единъ, че отъ реколтата прѣзъ 1914 г. е събрано жито въ рѣцѣтъ на търговцитъ житари, въ рѣцѣтъ на нѣкои банки, въ рѣцѣтъ на крупнитъ землевладеѣлци и селски търговци, плусъ различнитъ калаузи и малки и голѣми кръчмари въ селата; тѣ днесъ иматъ храната въ своя рѣка, и тѣ сѣ именно хората, които въпрѣки това, че износътъ е запрѣтенъ, го държатъ, защото знаятъ, че на международния пазаръ се чувствува една нужда и искатъ да урегулиратъ цѣнитъ, при запрѣтения износъ, вжтрѣ

въ страната, на тая цѣна, която би се добила, ако можеха да изнесатъ житото на международния пазаръ. Тази спекуляция — да бжде гарантиранъ вжтрѣ, като не прави рискъ да го изпраща на международния пазаръ — това закупуване, това събиране на хранитъ въ по-малко рѣцѣ е именно вжтрѣшната причина, при затворени граници, да се подигне цѣната на зърненитъ храни, цѣната на брашното, да се повдигне цѣната на хлѣба. И когато цѣната на зърненитъ храни се повдигне, естествено е, че брашнарѣтъ ще иска отъ своя страна и той да прави спекуляция, хлѣбарѣтъ сѣщо, и въ края на краищата хлѣбътъ става извънредно скѣпъ. Значи, причината не е въ костумата цѣна, а причината е, че храната е събрана въ нѣколко само рѣцѣ. Сега, каква трѣбва да бжде задачата на Народното събрание, каква трѣбва да бжде задачата на законопроекта, каква трѣбва да бжде задачата на изпълнителната властъ, за да папира, за да не позволи тази спекуляция съ хлѣба на населението? Естествено е, много ясно е, че този, който желае да даде евтинъ хлѣбъ, който иска да прѣгради всѣкаква спекуляция съ зърненитъ храни, брашното и хлѣба, трѣбва да тури рѣка на всички тѣзи продукти. А тази рѣка въ ладения моментъ не може да бжде друга, освѣнъ изпълнителната властъ. Това прѣдлагаше и нашата група съ своитъ измѣнения — да бждатъ конфискувани всички храни, защото тази конфискация ще допринесе добро за тѣзи, които се нуждаятъ и ще онеправдае само нѣколко души — нѣколко десетки, може-би нѣколко хиляди души — а ще помогне на нѣколко стотини хиляди.

Нѣкой отъ лѣвия центъръ: Ще турите рѣка на храната на повечето стопани въ България.

Ю. Юрдановъ: Днесъ много отъ самитъ селяни иматъ нужда отъ храна, както и много отъ гражданитъ. И ако ние направимъ една смѣтка, като вземемъ цѣлото балканско население, като вземемъ Кюстендилско и Самоковско, като вземемъ всички тѣзи мѣста, кждѣто днесъ хората се нуждаятъ отъ хлѣбъ, вие ще видите, че има една грамадна частъ отъ българския народъ, който се нуждае отъ хлѣбъ, който се нуждае отъ пшеница. Тази пшеница и този хлѣбъ го има, само че той е акапарирани въ рѣцѣтъ на нѣколко души, които го държатъ и ще искатъ да го продаватъ скѣпо на този, който се нуждае и който има срѣдства, а този, който нѣма срѣдства, остава му да избира два пѣтя или да мре отъ гладъ, или пъкъ да се храни съ каквото му падне. Но казва се, че кукурузътъ е извънредно добъръ, че той е произведенъ въ голѣмо количество и че шѣлъ да изхрани населението. Значи, тѣзи, които казватъ, че населението може да се прѣхрани изключително съ кукурузъ или съ нѣкаква си смѣсъ, говорятъ ясно и открито, че нѣматъ намѣрение никой пѣтъ да дадатъ на това население да се храни съ пшениченъ хлѣбъ и че тѣ днесъ чрѣзъ спекуляция, по-рано чрѣзъ голѣми данѣци, за въ бждаше чрѣзъ още по-голѣми данѣци и спекулации, ще го накаратъ да се откаже и отъ кукуруза, а да яде, може-би, нѣкаква си невъобразима смѣсъ отъ каквото му падне.

Н. Атанасовъ: И това трѣбва да ви радва васъ.

Ю. Юрдановъ: Затова този, който ни говори днесъ сѣ за справедливостъ, трѣбва да гледа, щото да се даде възможность на всѣки, който има нужда отъ хлѣбъ, да си го достави.

С. Златевъ: И то непрѣмѣнно пшениченъ.

Ю. Юрдановъ: Г. Драгиевъ казваще, че житото ще се продава на богатитъ скѣпо, на по-срѣднитъ по-срѣдничко, а на бѣднитъ ще се раздава безъ пари.

В. Коларовъ: Чорбаджийски понятия.

Ю. Юрдановъ: Г. Драгиевъ и вие г. г. земледѣлци! Ние държимъ на тази ваша декларация.

Никола Атанасовъ: Ние пъкъ не очакваме да държите на нея.

Ю. Юрдановъ: Вие искате въ този моментъ да помогнете на бѣднитъ, като имъ давате жито безплатно, даромъ. Добрѣ, но тѣ сѣ едни чорбаджийски понятия, защото, когато нашата група прѣдлагаше на г. г. земледѣлцитъ да подпишатъ нашето предложение за отпускане срѣдства отъ

правителството за помагане на безработните, тѣ отказаха, защото не бивало да се дава такава помощ отъ правителството.

Д. Драгиевъ: Не бива да се даватъ срѣдства отъ държавата. Всѣка община трѣбва да си издържа бѣдните.

Ю. Юрдановъ: И когато вие предлагате, што на богатия да се продава скъпо, на срѣдния да се продава по-евтино, а на бѣдния да се дава безъ пари, пита се нима богатитѣ ще бѣдять толкова глупави, г. Драгиевъ, што тѣ ще отидатъ да си купятъ хлѣбъ за три гроша? Не, тѣ ще накаратъ бѣдния, срѣдния, да отиде да имъ купи хлѣбъ. Какъ вие ще раздѣлите хлѣба, та да го продавате на одного грошъ, на друго два, на трети три гроша? Има ли това практически смисълъ, кажете ми вие, който винаги ужъ съ практика се занимавате? Нѣма никаква практичностъ.

Д. Драгиевъ: Нѣма да дѣлимъ хлѣба на три категории, а хората.

Ю. Юрдановъ: Това сѣ Ваши думи. Вие казвате: „На богатитѣ ще даваме скъпо“. Въпросътъ не е тамъ, въпросътъ не е на единъ да се продава по-скъпо, а на други — по-евтино. Въпросътъ е чисто и просто тамъ: това количество, което ние имаме въ нашата страна, по нашитѣ официални статистики, достатъчно ли е да прѣхранимъ съ него цѣлото население до нова жетва, до новъ харманъ? Азъ заявявамъ, че това количество е достатъчно. И ако въ този моментъ правителството поиска да застави всѣки, който има въ своята рѣка жито, да декларира, какво количество притежава, ще видимъ, че има достатъчно количество жито, защото по статистиката ние не виждаме да има износъ. Наистина, прѣзъ 1911 г. износътъ е билъ повече отъ 300 милиона килограма, но прѣзъ 1912 и 1913 г. нѣмахме износъ, а прѣзъ 1914 г. износътъ е малкъ, и всичкото произведение отъ тѣзи години е останало тукъ, въ страната.

А. Димитровъ: Вие познавате по вашитѣ хамбари.

Ю. Юрдановъ: Азъ познавамъ това по статистикитѣ. Покажете ми противното. Недѣйте само говори така, че производството било малко. Вие или трѣбва да вѣрувате въ тѣзи статистики, или ако не вѣрвате, тогава трѣбва да се съгласите съ насъ да се иска декларация отъ всѣки, който притежава въ този моментъ храни, и тогава ще видимъ, какво е количеството. Ако видимъ, че съ това количество дѣйствително може да се прѣхрани нашата страна, нѣма защо да жалимъ нѣколкото богаташи, че сѣ купили хранитѣ скъпо, а ние ще имъ ги вземемъ евтино и отъ това щѣли да пострадатъ. Днесъ има грамална маса работници, дребни занаятчи, които сѣ спрѣли своето производство и сѣ останали безъ работа, безъ да спечелватъ нѣщо за себе си, нѣматъ срѣдства за поддържане. Тѣ не губятъ ли? Тѣ мратъ отъ гладъ, тѣ нѣматъ работа, тѣ нѣматъ нищо, съ което да помогнатъ на себе си и на своитѣ сѣмейства. Кой е отговоренъ за това? Не е ли обществената организация, обществениятъ животъ, въ който живѣемъ? Защо при този общественъ животъ, когато е позволено на нѣколко души да печелятъ, да не бива да вземемъ отъ тѣхъ нѣщо, зашто и тѣ да не изгубятъ нѣщо отъ своитѣ капиталы и отъ своитѣ печалби?

Д. Теневъ: Вие не давате да изгубятъ по-богатитѣ.

Ю. Юрдановъ: Ето кѣдѣ е работата. Работническата класа не иска да ѝ даващъ даромъ хлѣба, . . .

Д. Поповъ: Има си хасъ!

Ю. Юрдановъ: . . . затова защото тя се чувствува, че е способна за работа и е достойна да изкара своята прѣхрана.

Никола Атанасовъ: Вие ще изгубите ли въ случая?

Ю. Юрдановъ: Не е въпросътъ тукъ да даваме милостиня. Работническата класа иска подпомагане отъ държавата, което тя не смѣта като милостъ, но като свое нѣщо, което по-рано тя го е дала чрѣзъ своя трудъ.

Никола Атанасовъ: Вие въ това число ли сте?

Ю. Юрдановъ: Да, има една голѣма разлика въ това, г-да. Вие сте много милостиви, но вашата милостъ се спира тамъ, штоо практически да се не приложи нищо. И това е много понятно.

Т. Ноевъ: Ние търтеи не признаваме.

В. Коларовъ: Въпросътъ е за женитѣ и дѣцата.

Ю. Юрдановъ: Г. г. земледѣлцитѣ ни казватъ, че откупването трѣбва да става по коштуемата цѣна. Добрѣ, но кой ще опрѣдѣли тая коштуема цѣна? — Комитетътъ. Значи, откупването ще става по коштуемата цѣна и тая цѣна ще я опрѣдѣли комитетътъ. Но когато ще я опрѣдѣля той, какъ ще дѣйствува, кой е критериумътъ, за да опрѣдѣли дѣйствително коштуемата цѣна. И даже ако търсимъ коштуемата цѣна, ще видимъ, че на едно мѣсто тази коштуема цѣна е по-голѣма, а на друго мѣсто — по-малка; значи, на едно мѣсто ще печелятъ, на друго мѣсто ще губятъ, и въ края на краищата, като резултатъ, нѣма да излѣзе абсолютно нищо, защото комитетътъ, както се прѣдвижда въ закона, е съставенъ тѣй, штоо коштуемата цѣна за него въ края на краищата ще бѣде пакъ пазарната цѣна. Той нѣма да отиде да защити производителя; той ще отиде да защити търговеца, защото цѣлата му не е да защити производителя, въ когото нѣма нищо, а търговеца, въ когото има. И азъ не зная, зашто г. Драгиевъ и всички останали, които ставатъ и казватъ, че храни въ нашата страна нѣма, . . .

Д. Драгиевъ: Нѣма достатъчно.

Ю. Юрдановъ: . . . възставатъ противъ цѣната. Ако въ нашата страна нѣма жито, пшеница, ржжъ, червенка, то каквато и цѣна да опрѣдѣлите — да опрѣдѣлите и 5 л. — нѣма кой да ви занесе жито на пазара; да опрѣдѣлите и 100 л., пакъ не ще има. Споредъ вашата основна теза, вие казвате, че храни нѣма.

Д. Драгиевъ: Казахме, че нѣма достатъчно.

Ю. Юрдановъ: Е хубаво, ако нѣма, защо възставате противъ цѣната?

Д. Драгиевъ: Въпросътъ не е за абсолютно нѣмане.

Ю. Юрдановъ: А сега вие обръщате на „абсолютно нѣма“. Това „абсолютно нѣма“ или „абсолютно има“ достатъчно ли е да прѣхрани страната — ето въпросътъ, на който вие замѣлчавате, въпросъ, който ви открива ясно, че дѣйствително вие, съ вашитѣ дѣйствия, съ вашитѣ мѣрки, не защитавате нито дребния земледѣлецъ-производител, нито безимотния работникъ, а вие защитавате крупния търговецъ, крупнитѣ банки.

Д. Драгиевъ: Защото искаме да имъ разгърнемъ тефтеритѣ.

Д. Теневъ: По-малко лѣжете, защото въ банцитѣ и капитѣ на всички трѣбва да се погледне, въ вашитѣ джобове даже, защото и тѣ не сѣ празни.

В. Коларовъ: Вие джепчи ли искате да станете? Заповѣдайте!

Д. Теневъ: Истински джепчи сте вие. Адвокатски извѣртвания не правете, г. Коларовъ.

Г. Бояджиевъ: А вие, които искате да бъркате въ хамбаритѣ, не сте ли джепчи?

А. Димитровъ: 140 хиляди лева, който краде, на другитѣ за джепчилъкъ не може да приказва. Другаритѣ на Чакърова за джепчилъкъ да не говорятъ. Вие сте другари на ония, които обиратъ съ хиляди лева, и говорите за джепчилъкъ, моралъ четете. Засрамете се.

Ю. Юрдановъ: Когато въ този моментъ е поставенъ въпросътъ за цѣната на зърненитѣ храни, ние не можемъ да прѣнебръгнемъ всичко онова, което е било по-рано. Ние виждаме, че цѣната на житото отъ редица години систематически се е покачвала съ покачването цѣната на земята. Това покачване е прѣдизвикано отъ международния пазаръ. Ние виждаме, че въ години, когато у насъ произ-

водството е било малко, цѣната е била ниска, а въ години, когато производството у насъ е било голѣмо, цѣната се е покачвала. Примѣри. Прѣзъ 1907 г. производството е било малко — около 640 милиона килограма и 100-тѣ килограма жито е коствало 16-46 л. срѣдно; въ 1908 г., когато вече имаме около 993 милиона килограма, ние виждаме, че 100-тѣ килограма жито струватъ 19 л.; въ 1909 г., когато имаме около 900 милиона килограма, ние го виждаме 20-55 л.; въ 1910 г. го виждаме 18 л.; въ 1911 г., когато имаме едно производство така сѣщо голѣмичко, ние виждаме, че тази цѣна пакъ е приблизително 17 л. Виждаме, слѣдователно, че въ различни години тази цѣна се е движила не отъ насъ, отъ вътрѣшното производство, а, както казахъ по-рано, отъ външното. Тогава не е имало недоволство, тогава страната е имала достатъчно хлѣбъ. Но въ този моментъ отеднѣжъ изникна твърдението, че производството е малко и, слѣдователно, не може да изхрани страната. Азъ ще подчертая това, защото на него не наблегна нито една отъ парламентарнитѣ групи и никой отъ г. г. ораторитѣ, даже г. Драгиевъ, който защитава, че производството е недостатъчно, малко, даже и г. Буровъ, който развиваше тезата, че производството е малко, че не можемъ да се прѣхранимъ и, слѣдователно, скѣпотията е естествена. Всичкигѣ игнориратъ статистикитѣ у насъ, игнориратъ това обстоятелство, че у насъ, колкото и да сѣ невѣрни статистикитѣ, все-таки прѣдставляватъ известни критериумъ на нашитѣ умозаключения за производството, за износа, за вноса и за всичко останало. У насъ, споредъ мене, достатъчно храна има, затова става и спекулация. Ако у насъ, г. г. народни представители, имаме малко храна, ако у насъ имаме анджѣтъ толкова, колкото да има по два-три дена да ядемъ пшениченъ хлѣбъ, то никой търговецъ, никоя банка нѣмаше да се хвърли да прѣкупва жита, защото нѣмаше да се занимава съ нѣкакви малки количества, съ 5—10 вагона; тѣзи банки и търговци се занимаватъ съ десетки и стотици вагони. Слѣдователно, имало го е и тѣ сѣ го търсили, тѣ сѣ го събрали. И затова, защото го е имало, затова е станало скѣпо у насъ, затова и тѣзи търговци и банки сѣ всички познати и непознати срѣдства дѣйствуватъ противъ единъ законъ, търсятъ съчувствието на тази или онази политическа група, търсятъ лични влияния, за да могатъ да провалятъ една мѣрка на Парламента, която дѣйствително ще се мѣчи да ограничи скѣпотията. Какъвъ по-добъръ фактъ искате отъ това, че първоначално правителството внесе законопроектъ за опрѣдѣляне цѣнитѣ отъ три плодородни и двѣ неплодородни години, последни. Е, какъ правителството отъ единъ пакъ си измѣни възгледа, отдрѣпна си тази редакция и това опрѣдѣляне на цѣнитѣ? Много естествено. Житаритѣ се събраха въ София на житарски конгресъ. Кои бѣха тия житари? Болшинството отъ тѣхъ бѣха тѣзи матрапази по гаритѣ и по селата, които най-изкусно, най-добре изсмукватъ и принуждаватъ дребнитѣ земледѣлци да продаватъ евтино хранитѣ си; тѣ сѣ винаги до него, тѣ му знаятъ нуждитѣ, тѣ кажатъ да умре дѣтето му, да дойде задущинца, да дойде 40 дни слѣдъ смъртта на нѣкой членъ отъ сѣмейството му или пъкъ нѣщо друго да се върши, за да се явятъ прѣдъ него и му кажатъ: „Вземи 10 л., но на вършитба ще ми дадешъ 100 оки жито“.

Д. Лихарски: Минаха тия врѣмена.

Ю. Юрдановъ: Да, минаха, защото сега може би вие изпѣнявате това. Това сѣ, казвамъ, тия търговци по малкигѣ гарии, които дѣйствително вдигнаха врѣвата. Защо вдигнаха врѣвата г. г. търговцитѣ-житари, когато вече казвате, че у тѣхъ нѣма жита? Естествено е, че тѣ ще вдигнатъ врѣва, естествено е, че тѣ ще свикатъ конгресъ, ще печататъ резолюции, позиви и брошури затова, защото въ тѣхнитѣ хамбари има голѣми количества жита. Ако нѣмаше въ тѣхнитѣ магазини и хамбари жита, тѣ нѣмаше да се събиратъ на конгресъ, нѣмаше да взематъ рѣшения, нѣмаше да изпратятъ депутация до народното прѣдставителство и до правителството, а щѣха да кажатъ: „Каквото щатъ да рѣшаватъ, нашитѣ магазини и хамбари сѣ празни; каквато щатъ цѣна да му турнатъ. Значи, тѣзи търговци и житари се вдигнаха. Питамъ: отъ кое село, отъ какъ прѣизводителъ на жито протестира противъ опрѣдѣлянето на цѣната?“

С. Момчевъ: Единъ чувалъ протести има; ако искашъ, за ти ги донеса.

Ю. Юрдановъ: Ние виждаме и чуваме, че протести има, обаче само отъ тия села, какѣто има такива житари и търговци; на протеста първото име е тѣхното.

Д. Кротневъ: Хиляди протести има, само че вие не искате да видите и чуete това, което става.

С. Момчевъ: На вѣтъра приказвате.

Ю. Юрдановъ: Протести има само отъ тия села, какѣто има такива търговци.

Д. Драгиевъ: Нашето прѣдложение за коствемата цѣна ще вземе хранитѣ отъ тия търговци по-евтино, отколкото вашето прѣдложение.

Ю. Юрдановъ: Г. г. народни представители! Много е ясно, че дѣйствието на житаритѣ-търговци е дѣйствие, което ги издава, че въ тѣхнитѣ рѣци има достатъчно количество зърнеста храна: жито, смѣсъ и пшеница. Самиятъ този фактъ говори, че дѣйствително народното прѣдставителство, ако желѣе да даде на българския народъ евтинъ хлѣбъ и евтино брашно, нѣма защо да се бои. Това, което г. Буровъ подчертаваше, че, ако посегнемъ върху хамбаритѣ на земледѣлцитѣ, тѣй като тѣ били пълни, то непрѣмѣнно революция щѣла да се произведе у насъ, относително това ние можемъ да кажемъ, че чорбаджията е неспособенъ за революция и че, ако революцията дойде, тя ще дойде отъ глада, тя ще дойде, защото нѣма хлѣбъ, защото нѣма брашно, за да могатъ работниците да нахранятъ своитѣ сѣмейства. Менѣ ми се вижда странно и чудно, че, щомъ като стане дума да се посегне върху богатичкитѣ, върху тѣхнитѣ печалби, всички скачатъ и най-много г. Буровъ. И въ комисията, и тукъ г. Буровъ говореше: „Не може“, обѣщаваше всичко, съ революцията плашеше. Но, ако десеткитѣ хиляди безработни, които сѣ мѣсеци стоятъ безъ работа и безъ срѣдства за прѣпитание, се опитатъ да направятъ революция или да се явятъ прѣдъ общественигѣ учрѣждения — прѣдъ кметството, прѣдъ управителя или прѣдъ правителството — и рекатъ: „Гладни сме, дайте ни работа и хлѣбъ“, навѣрно, г. Буровъ и вие ще имъ изпратите куршуми, задани и закони, съ които ще ги смѣтите.

Нѣкой отъ дѣсницата: Не е вѣрно.

Ю. Юрдановъ: Да, туй е вѣрно, защото не може иначе. Много ясно е, че въ този моментъ, въ който ни се проповѣдва, че трѣбвало справедливостъ, че трѣбвало обществено подпомагане, че трѣбвало задружностъ между различнитѣ отдѣлни слоеве, въ този моментъ именно се използва по единъ най-мискинский начинъ бѣдното население. Слѣдъ като житаритѣ го обраха, слѣдъ като събитията се сложиха така, щото работническата класа въ градоветѣ и дребното занаятчийство остана безъ работа, днесъ ние виждаме, че отъ страна на Парламента, отъ страна на всички политически партии тукъ прѣдставени, заедно съ правителството, се изказва съгласие по отношение на тази цѣна и на този законопроектъ. Тѣ всички не желаятъ да дадатъ евтинъ хлѣбъ на това население, защото щѣли да се уврѣдятъ интереситѣ на нѣколко десетки или нѣколко стотици хора, които държатъ въ своята рѣка всичко. Ако вие, г-да, искате да дадете евтинъ хлѣбъ, ако вие искате да помогнете въ този моментъ, считайки това не като помощъ, не като милостъ, а като една необходимостъ, вие непрѣмѣнно трѣбва да се съгласите съ едно. Първото нѣщо е, да се опрѣдѣли количеството на тази зърнеста храна, която имаме тукъ; второто нѣщо е, тази зърнеста храна да се вземе въ рѣцѣтъ на обществената властъ, на централната властъ, на правителството, разпрѣдѣлена по окрѣзи и околии, споредъ нуждитѣ на населението. Тогава нѣма нужда отъ запрѣщение на износа; остатъкътъ може да се изнесе свободно, и тамъ, съ този остатъкъ, колкото го имаме, да се прѣдстави българското производство на международния пазаръ. Но това трѣбва да стане не само съ зърнеститѣ храни, а съ всички продукти отъ първа необходимостъ, защото не само хлѣбътъ е станалъ скѣпъ, днесъ всички продукти сѣ скѣпи, днесъ всичко е поскѣпѣло двойно и тройно. Това обстоятелство достатъчно говори, че народното прѣдставителство трѣбва да погледне по-сериозно на този въпросъ и да вземе мѣрки. Но, както виждаме, и както виждате, народното прѣдставителство и правителството не желаятъ да взематъ мѣрки. Намъ ни се

приведе за примѣръ Германия и Австрия. Но германското или австрийското правителство не отъ любовъ къмъ своето население е прибѣгнало до извѣстни репресии, като е по-сегнало на голѣмитѣ търговци и землевладѣлци и е опрѣдѣлило цѣната на хлѣба и неговото качество. Германското правителство е господствующата класа тамъ и е извършилъ това, защото не може да върши друго; то е принудено. Естествено, че у насъ нашето правителство, нашитѣ буржоазни партии и цѣлата буржоазна класа не е принудена още; тя иска още да си играе съ съдбинитѣ, съ хлѣба и съ мизерията на широкитѣ народни маси. Въ този моментъ, г. г. народни прѣдставители, както чл. 3, тъй и цѣлиятъ законопроектъ, при опрѣдѣляне цѣнитѣ не трѣбва да засѣга само зърнеститѣ храни, а трѣбва да засѣга всички необходими първични продукти за прѣхрана: солта, газта, цѣрвулитѣ, обущата — всичко това, което е необходимо. Защото, даже да позволимъ, даже да приемемъ, че днеска у дребнитѣ земледѣлци има жито, даже да му дадемъ една цѣна, не както иска г. Драгиевъ, ксѣиуематъ цѣна, а по-голѣма, какво ще му помогне това, когато той ще продаде 33 л. 100-тѣ килограма жито, пъкъ ще отиде да купи солъ, цѣрвули, каиши и пр. съ 100—150% по-скапо, откожко то ги е купувалъ по-рано? Естествено е, че това нѣма да му помогне никакъ. Трѣбва да се дѣйствува така, што да се даде възможностъ въ момента на населението да си достави всички тѣзи продукти на тази цѣна, която е била по-рано, на тази цѣна, която дѣйствително не обременява неговия стопански животъ. Но азъ виждамъ друго едно нѣщо. Въ чл. 3, избочи цѣния законопроектъ, липсва едно: опрѣдѣлятъ се цѣнитѣ на зърнеститѣ храни, опрѣдѣлятъ се цѣнитѣ на брашното, обаче не се опрѣдѣля цѣната на хлѣба. И тогава какво ще имаме? Ние приемаме а priori, че единъ пътъ като опрѣдѣлимъ цѣната на житото, цѣната на брашното само по себе си ще бѣде опрѣдѣлена; опрѣдѣлихме цѣната на брашното, слѣдователно, цѣната на хлѣба ще бѣде опрѣдѣлена. Не. Спекуляцията може да дойде както отъ производителя или търговеца, така също може да дойде отъ мелничаря, може, най-сетнѣ, да дойде и отъ хлѣбаря. Защото вие, г. г. народни прѣдставители, отлично знаете, какъ дѣйствуватъ крупнитѣ капиталисти. Вие не единъ пътъ сте чели, напр., че еди-кой си компания тази година е изгорила цѣлъ параходъ съ кафе. Защо? За да не позволи да падне цѣната на кафето. Нима, ако вие опрѣдѣлите цѣната на житото и брашното, нѣкои отъ г. г. мелничаритѣ и отъ г. г. капиталиститѣ не могатъ да направятъ така, както сж направили сега съ житото — да го скриятъ, въпрѣки вашитѣ закони? Вие му тукъте тукъ една нищожна норма, една глоба отъ 500 или 1.000 л. и той прѣспокойно ще го скрие. Хлѣбарьтъ ще казва: „Нѣмамъ брашно“, мелничарьтъ също ще казва: „Нѣмамъ жито“. А капиталистътъ го има въ своя складъ скрито. Азъ имамъ свѣдѣния, може би, мнозина отъ васъ също така иматъ такива, че, откажъ се заговори за вземане хранитѣ отъ търговцитѣ, за конфискация, за реквизиция и пр., много търговци сж разпрѣснали хранитѣ си: нѣкои не сж ги събрали, а сж ги купили, но сж ги оставили у този, който ги е произвелъ, като сж го обвързали съ записъ да плати двойно и тройно повече, въ случай че злоупотреби или не прѣдаде житото на еди-кой-си дата. Слѣдователно, въ законопроекта вие виждате, че има отворени врати. Въ закона за опрѣдѣляне цѣнитѣ ще трѣбва да влѣзе и опрѣдѣлянето цѣната на хлѣба, а така също опрѣдѣляне цѣната на всички продукти отъ първична необходимостъ.

Г. г. народни прѣдставители! Върху този законопроектъ се говори много. Въ комисията въ цѣли три заседания се изслушаха прѣдставителитѣ на мелничаритѣ, прѣдставителитѣ на житаритѣ, прѣдставителитѣ на боситѣ, прѣдставителитѣ на търговскитѣ камари. Впечатлението на другитѣ не зная, но поне моето впечатление отъ всички тия изложения е едно: че всички тия господа не допринесоха нищо за уяснение въпроса, че всички тѣзи господа гледаха да замѣглятъ всичко. Много ясно бѣше, че тѣ иматъ въ своитѣ рѣчи тѣзи зърнени храни и смѣтаха, че, като замѣглятъ всичко, ще сполучатъ да прокаратъ своето, за да могатъ да си реализиратъ тия печалби, които сж необходими за тѣхъ. Още тогава нѣкои членове отъ комисията изтъкнаха ясно, че законопроектътъ трѣбва да се измѣни, че цѣната не може да се опрѣдѣли така. Имаше нѣкои прѣдставители, напр., на мелничаритѣ, които казваха: „Отлично, спекуляцията е излѣзла именно отъ крупнитѣ търговци“. Тѣ навеждаха примѣръ, какъ тази вечеръ

нѣкой мелничарь е влѣзълъ въ пазарлъкъ съ нѣкой крупенъ търговецъ-житарь на еди-кой-си гара за нѣколко десетки вагони жито; мелничарьтъ му прѣдлага 22 л. за 100-тѣ килограма. Телеграфира му сутринта: „Изпращамъ човѣкъ да види качеството на житото“, а додѣто изпрати сутринта човѣкъ, получава телеграма отъ търговеца, че той не го дава 22 л., а го дава 27, 29, 30 л. Нима това покачане е дошло отъ това, че нѣма жито въ страната? Не. Това покачане, тия факти, които се наведоха, показватъ, че жито има, обаче по чисто спекулативни цѣли така бързо се покачва — отъ 22 л. на 29—30 л. 100-тѣ килограма. Кое е най-ефикасното срдѣство, което народното прѣдставителство трѣбва да вземе въ случая? Каквито щете закони правите, каквито щете рамки давайете, каквито щете комитети създавайте, каквито щете цѣни опрѣдѣляйте, обаче, додѣто нѣма една властъ, която да тури на цѣлото това количество рѣка, дотогава ние не можемъ да имаме евтинъ хлѣбъ въ нашата страна. И ако народното прѣдставителство и правителството желаятъ този евтинъ хлѣбъ, трѣбва дѣйствително да се съгласятъ съ конфискацията на всички тѣзи зърнени продукти. Тази конфискация трѣбва да се захване отъ най-голѣмитѣ търговски и банкерски хамбари и да стигне до по-долнитѣ. По този начинъ само ще можемъ дѣйствително да помогнемъ на тоза бѣдствие. Защото, г. г. народни прѣдставители, ако днеска се чувствува нужда, ако днесъ ние виждаме, че протеститѣ се повдигатъ се повече и повече, то нищо не ни гарантира, че утрѣ тѣзи протести нѣма да бѣдатъ още по-голѣми. Вие сами знаете факта, че, когато се внесе този законопроектъ, който сега гласувате, съ първата редакция за опрѣдѣляне цѣната отъ единъ пътъ житата спаднаха съ 1—2 л. 100-тѣ килограма.

А. Ляпчевъ: Послѣ се качиха.

Ю. Юрдановъ: Защо стана това спадане? Защото се заговори за конфискация, за реквизиция, за закупуване на сила отъ централната властъ. Обаче какво излѣзе? Когато г. г. прѣдставителитѣ на житаритѣ и пр. захванаха да обикалятъ, да се събиратъ на конгреси, да сондиратъ мнѣнията, да видятъ, може ли нѣщо да стане, когато видѣха, че цѣлата тази работа е единъ прахъ въ очитѣ на нуждающата се маса, че този законопроектъ не е сериозна работа, че нито народното прѣдставителство иска сериозно да помогне на гладующитѣ, нито пъкъ правителството, г. г. житаритѣ си трѣгнаха по стария пътъ. Нѣщо повече: когато се заговори за смѣсъ, г. г. търговцитѣ захванаха друго. Следъ като посѣбраха кукуруза, слѣдъ като го прѣкупиха още необуханъ, слѣдъ като обвързаха дребнитѣ земледѣлци съ записи и задължения, захванаха да повдигатъ и неговата цѣна, въпрѣки че износъ нѣма. Готвятъ се хората. И днесъ какво виждаме ние? Виждаме г. Буровъ да ни казва: „Ако вие не разрѣшите износа на кукуруза, то нашата страна е обречена на гибель, нашето население ще обѣди, нѣма да падне въ нашата страна злато и пр.“ Г. г. търговцитѣ, както пишатъ вѣстницитѣ, захванаха да искатъ отъ правителството да се разрѣши износътъ. Но, ако вие всички казвате, че малко е храната, малко е житото въ нашата страна, какъ ще разрѣшите износа на кукуруза? На-ли съ него искате да ни храните? Значи, ще трѣбва да има нѣщо. Какъ ще го разрѣшите сега? Ако го разрѣшите кесенджилъкъ, вие ще го изнесете всичкия. Съ какво ще храните населението тогава? Вие нѣма ли да бѣдете отговорни, нѣма ли да подготвите смуте въ страната? Значи, вие ще бѣдете принудени да не позволявате износа му. Но тогава ще има тайни пѣтища, по тайни пѣтища, г-да, нѣколко души спекуланти могатъ да изнасятъ, но голѣмъ износъ, нормаленъ износъ не може да има. Слѣдователно, ако искате да помогнете да влѣзе и злато въ нашата страна, ако вие искате това, което г. Буровъ и г. г. търговцитѣ поддържатъ, че кукурузътъ трѣбвало да се продава сега, то ще трѣбва дѣйствително да прибѣгнете къмъ тая мѣрка. На-ли вие искате да влѣзе злато? На-ли вие искате да помогнете на производителитѣ? Да вземемъ сега да конфискуваме кукуруза отъ всички търговци, отъ всички банки, които сж го натрупали; по-рано се е намиралъ въ производителитѣ, но търговцитѣ и банцитѣ сж го взели чрѣзъ задължение да имъ се даде прѣзъ м. февруарий или м. мартъ. Съ тази конфискация вие нѣма да вземете нужното количество за прѣхрана на населението. Тогава ще се разрѣши свободниятъ износъ за дребния земледѣлецъ,

който ще продава кукуруза скъпо, и въ неговите ръце ще влязе злато. Но вие виждате, че това не се иска. Това даже и г. г. земледълците, които тук се явяват защитници на земледълското население, които не дават на никого да се бърка във специалното им занятие — земледелието, които не позволяват никому да знае нищо по земледелието, . . .

Д. Драгиев: Позволяват, позволяват.

Ю. Юрданов: . . . и те не го желаят. Ето, вие виждате, нашето сръдство за помагане въ този момент е единственото спасително сръдство и единствената мърка, която отговаря на нуждите на бедното и нуждаеще се население, но не отговаря на нуждите и е против богатите търговци и банки. И вие, които възставате против нашето предложение, вие въ този момент се явявате действително защитници на тези богаташи, а против тези, за които уж се плачете и от които излизате. (Ръкоплъскане въ крайната лъвица)

С. Момчев: Само приказки приказваш.

Ю. Юрданов: Да-ли сж приказки, г. Момчев, или не, това нито азъ ще кажа, нито Вие; има други хора, които ще разсждат, приказки ли е това, действителност ли е. — Вие не можете сега, г. г. земледълци, да възставате, щото да няма износъ на кукуруза. Вие го искате, на-ли?

С. Момчев: Искаме го.

Ю. Юрданов: Е, какъ ще го изнесете? Вие тогава не рискувате ли тази страна да остане безъ хлѣбъ?

С. Златев: Нали по-напредъ казахте, че, само пшеница да яде населението, има за цѣла година?

Ю. Юрданов: Виждате, че идвате до единствената наша мърка — конфискацията на всичко: да се опрѣдѣли, кое е нужно за населението, а другото да се изнася отъ долу, отъ дребните; да няма износъ отъ горѣ.

С. Златев: Не ви се яде кукурузъ, пъкъ не давате да го изнасяме!

Д. Драгиев: Вие сте възприели нашето предложение, г. Юрданов. Това ви прави честъ.

Г. Димитров: Почнахте да биете отбой вече.

Ю. Юрданов: Г. г. народни представители! Не бихъ желалъ по този въпросъ да се занимавамъ съ лични качества. Въпросътъ за насъ се явява отъ една голѣма важностъ. Въ този моментъ на обществено бѣдствие, въ този моментъ на безработица, въ този моментъ, когато съществуването на нашата страна е заплашено, когато една грамадна частъ гладува, въ този моментъ чрѣзъ нашата критика, чрѣзъ изказване болките на това население, чрѣзъ изказване на всичките тия мърки, не трѣбва да се смѣта, че е пуста работа. Ние не повдигаме само за този моментъ въпроса, ние повдигаме общо въпроса за скъпотията на живота. И въ този моментъ този законъ ни казва едно, че нашите управници, както днешните, така и утрѣшните, трѣбва да се загрижатъ да дадатъ на този народъ, да дадатъ на работника, да дадатъ на дребния земледѣлецъ, да дадатъ на дребния собственикъ и занаятчия по-евтинъ животъ. А първата радикална мърка въ това отношение е унищожение на косвените данъци. Въ този моментъ именно това трѣбва да излѣзе на лице.

Никола Атанасов: Приходитъ отъ косвените данъци вие ги искате за васъ. Онзи день го доказахте.

Ю. Юрданов: Не желая да отговарямъ на лични работи, защото вие, г. г. земледълците, . . .

Отъ лъвия центъръ: Вие, вие.

Ю. Юрданов: . . . които само викате, че защищавате дребните земледѣлци, въ този случай, както винаги, никой пътъ не сте защищавали дребния земледѣлецъ, а винаги съ вашите мърки стоите на тази основа, че за дребния земледѣлецъ готвите мизерия и низка култура, а за голѣмия думбазинъ сте готови да направите всичко.

Никола Атанасов: Вие служите на този принципъ. Вие трѣбва да се радвате, защото ще дойдатъ въ вашите редове, а вие се безпокоите.

Ю. Юрданов: Г. г. народни представители! Свършвамъ, като ще изкажа заключението си по чл. 3. Чл. 3 показва, г. г. народни представители, че народното представителство и правителството нѣматъ намѣрение въ този моментъ да помогнатъ на нуждаещото се население, нѣматъ намѣрение да въздѣйствуватъ върху спекулацията, нѣматъ намѣрение да поевтинятъ живота, да поевтинятъ хлѣба и че съ този законопроектъ, който се изработи въ комисията и който се гласува сега, както и да го кърпите днесъ, както и да го поправяте, не може да се помогне въ нищо на населението. Този законопроектъ трѣбва да се реформира тъй, щото въ самия законопроектъ да легне принципътъ, че всичкото зърнено производство у насъ, отъ което има нужда населението, да бѣде вземено отъ държавната властъ, да бѣде конфискувано по реда, показанъ въ нашите предложения и да бѣде разпрѣдѣлено по окръзи и околии. По този начинъ само ще може действително да се помогне въ този моментъ.

С. Златев: Затова на дребния земледѣлецъ гласувате по 50 ст. отъ общинските налози, а на София 30 л. на глава. Защищавате най-голѣмата неправда.

Н. Атанасов: И вашите приходи трѣбва да бѣдатъ конфискувани. И вие имате приходи, г. Юрданов.

Ю. Юрданов: Всичко останало, заедно съ този законопроектъ, съ всичките тези добавки, които се предлагатъ, е само хвърляне прахъ въ очите и няма да помогнете съ него нищо. Ние отъ день на день крачимъ къмъ единъ действителенъ гладъ, къмъ една спекулация се по-грозна и по-грозна, и колкото повече продължава европейската криза, толкова повече ние ще се намираме въ условия такива, щото спекулацията на различни търговци и банки у насъ да се увеличава, вслѣдствие на което бѣдствието на широката маса ще се увеличава, и по-нататъкъ тази маса вече действително ще иска да бѣде удовлетворена, защото тя живѣе въ рамките на това общество.

А. Димитров: Тържеството на социализма приближава.

Ю. Юрданов: А че социализмътъ, г. г. земледѣлци, приближава, не сте вие, които ще му кажете пътя, нито имаме нужда отъ васъ. Васъ ви е страхъ отъ социализма. Като ви е страхъ отъ социализма, вие много добръ сте си намѣрили мѣстото да ходите винаги въ руската легация. (Ръкоплъскане въ крайната лъвица)

А. Димитров: По-честно е да ходишъ въ руската легация, отколкото да крадешъ държавни пари.

Ю. Юрданов: Вие тамъ търсите разковничето на българската политика — въ руската легация.

А. Димитров: Вие сте разбойници на държавата, вие сте прѣдатели. Крадци на държавни пари — вие моралъ ще четете. Съ чакъровите пари ограбихте държавата.

В. Коларов: Азъ ще ви кажа на същото основание, че сте ортакъ съ Чакърова.

С. Омарчевски: Ваши другари излѣзоха ортакъ съ Чакърова.

В. Коларов: Клоки. Не Ви е срамъ.

А. Димитров: Отъ единъ съдружникъ на джебния няма по-голѣми подлещъ.

В. Коларов: Събирай си устата.

А. Димитров: Безобразници, крадци!

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчилов: Моля тишина, г-да! Ще гласуваме. Има предложение отъ работническата социалдемократическа партия . . .

Д. Кротневъ: Дайте и на мене думата да кажа нѣколко думи по този членъ.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: По какво искате думата?

Д. Кротневъ: По чл. 3.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Защо не я искате по-рано?

Д. Кротневъ: Прѣди да дадете на гласуване прѣдложението, азъ искахъ думата.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Прѣди да почне гласуването, трѣбва да поискате думата.

Д. Кротневъ: Какъ тъй? По чл. 3 искамъ да кажа нѣколко думи.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Трѣбваше да искате думата по-рано.

Д. Кротневъ: Азъ съмъ я искалъ.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Не сте я искали.

Д. Кротневъ: Сега я искамъ.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Вие нѣмате право да се подигравате съ прѣдседателството, има редъ, съ който трѣбва да се съобразявате.

Д. Кротневъ: Когато г. Юрдановъ говорѣше, искахъ думата.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Когато се гласува, думата не се дава никому.

Ще гласувамъ прѣдложението на Социалдемократическата партия...

Д. Драгиевъ: Г. прѣдседателю! Не сж прѣкратени дебатитѣ. Дайте му думата.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. Драгиевъ! Това е единадесетиятъ пѣтъ, въ който прѣдседателството заявява, че, когато се започне гласуване, думата не се дава.

Д. Кротневъ: Когато да свърши г. Юрдановъ, азъ искахъ думата.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Не сте я искали.

А. Радоловъ: Вие сте длѣжни да му дадете думата.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Имате думата.

Д. Кротневъ: Г. г. народни представители! Съ чл. 3 отъ настоящия законопроектъ се иска, што да дадемъ право на комитета за обществената прѣдвидливостъ да опрѣдѣля цѣнитѣ на зърненитѣ храни, които ще бждатъ нужни за изхранването на населението въ страната. Между условията, които се прѣдвиздатъ въ този членъ, азъ мисля, че едно отъ най-важнитѣ условия, което трѣбва да се вземе на първо мѣсто въ съображение, не е прѣдвидено — то е костюемата цѣна на зърненитѣ храни на земледѣлца-производителъ. Това се изтъкна много добръ отъ г. Драгиева, когато говори изобщо по този законопроектъ, че на първо мѣсто трѣбва да се вземе въ съображение костюемата цѣна. Г. Юрдановъ, като говори по костюемата цѣна, каза, че и самитѣ търговци ще се ползватъ отъ нея. Не може да не се вземе въ съображение и за търговеца онази цѣна, която той е далъ, когато е купувалъ хранитѣ, както и на земледѣлца не може да не се вземе въ съображение костюемата цѣна, защото, г. г. народни представители, когато ние искаме да посегнемъ върху единъ прѣдметъ, да го отнемемъ отъ неговия производителъ, отъ неговия стопанинъ, не можемъ да не вземемъ въ съображение, какво коштува той на производела. Ако искаме да направимъ противното, ако искаме да го вземемъ на по-ниска цѣна, значи, извършваме една кражба, едно прѣстѣпление, едно изнудване. Ето защо, на първо мѣсто, въ този членъ трѣбва да се прѣдвиди костюемата цѣна на зърненитѣ храни.

Друго едно важно условие, което не трѣбва да се изпуща изъ прѣдъ видъ, то е, че земледѣлецътъ не само продава, но и купува. Земледѣлецътъ, за да посрещне своитѣ ежедневни нужди, е принуденъ да купува редъ артикули за стопанството си. Когато виждаме, че тѣзи артикули сж достигащи до неимовѣрни цѣни, какъ ние можемъ да опрѣдѣлимъ цѣната само на зърненитѣ храни, които той ще изкара на пазара, а на тия артикули, които той ще купува, да не опрѣдѣляме цѣната? Ние мислимъ, че, когато ще посегнемъ да опрѣдѣлимъ цѣната на земледѣлскитѣ артикули, трѣбва да опрѣдѣлимъ и цѣната на онѣзи артикули, които сж нужни и сж отъ първа необходимостъ, както за земледѣлца, така и за другото население въ страната.

Не може, г. г. народни представители, да се не вземе въ съображение неплодородната година. Каза се отъ мнозина, и азъ ще кажа, че 1914 г. е една отъ неплодороднитѣ години. Защо е една отъ неплодороднитѣ години? Между другитѣ атмосферни и климатически условия, които повлияха, за да бжде годината неплодородна, едно важно обстоятелство е и туй, че това, което се посѣя за 1914 г., се изработи отъ женитѣ и отъ дѣцата, които не бѣха способни и които нѣмаха онази мжжка сила, за да могатъ чрѣзъ изработка да направятъ почвата годна да даде едно по-големо плодородие. Кой приготви почвата за 1914 г., г. Юрдановъ? Българскитѣ жени и дѣца. Тамъ ржката на мжжа не работи; мжжътъ бѣше на бойното поле, а земята изисква извѣстна подготовка, за да може да даде едно шо-годѣ производство. Обаче земята не можа да получи тази подготовка отъ мжжка ржка, ами отъ жени и отъ дѣца и, слѣдователно, производството не можа да бжде такова, каквото се очакваше да бжде.

Г. Димитровъ: Ама вие бѣхте за войната.

Д. Кротневъ: То е другъ въпросъ, кой бѣше за войната — вие ли бѣхте или ние — другъ пѣтъ ще видимъ.

Послѣ, друго едно обстоятелство, друго едно условие има, г. г. народни представители. Когато дойдатъ ненормални врѣмена, когато дойдатъ моменти, като този, на общо бѣдствие, всичкитѣ криви дърва се стоварватъ на земледѣлския грѣбъ. Неотдавна, прѣзъ врѣме на Балканската война, всичкитѣ криви дърва се стовариха тогава на земледѣлския грѣбъ: земледѣлецътъ бѣше на бойното поле, земледѣлецътъ бѣше въ обоза и всички храни, нужни за войската и добитѣцѣ, бѣха вземени отъ земледѣлца. Днесъ, когато иде друго бѣдствие, пакъ искаме да стоваримъ кривитѣ дърва на земледѣлца. Защо не посегнемъ на другитѣ съсловия, защо не посегнемъ на капиталиститѣ, на банцитѣ, защо не посегнемъ на дружествата, защо не посегнемъ на приходитѣ на адвокатитѣ и пр., ами само земледѣлца скубимъ, само на неговитѣ произведения посѣгате и туряте наркъ.

В. Коларовъ: Да гласуваме прогресивно-подоходния данъкъ — той ще обхване приходитѣ на адвокати и на всички.

Д. Драгиевъ: Вие го не чуете.

Д. Кротневъ: Г. Юрдановъ каза, че имало и други неплодородни години и земледѣлцитѣ не претендирали тогава за високи цѣни. Г. Юрдановъ! Когато търговията е оставена свободно да се развива, когато търговията си почива на своя законъ на прѣдлагане и търсене, никой не бива да се сърди, нито онзи, който продава евтино, нито онзи, който купува скѣпо, но, когато съ законъ искаме да опрѣдѣлимъ цѣнитѣ, ние не можемъ да не вземемъ въ съображение костюемата цѣна.

Послѣ, г. Юрдановъ казва, че се осигурявалъ хлѣбъ на селското население. Въ чл. 9 отъ законопроекта, г. Юрдановъ, се казва, че 1.200.000 души трѣбва да се осигурятъ, а ние имаме 4.700.000 жители. 3½ милиона жители кой ги осигурява? Тѣ съ настоящия законъ не се осигуряватъ.

Ю. Юрдановъ: Ние искаме и тѣ да бждатъ осигурени.

Д. Кротневъ: Споредъ чл. 9, осигуряватъ се само 1.200.000 души — това е градското население.

Ю. Юрдановъ: Не разбирашъ какво говоришъ.

Д. Кротневъ: Послѣ вие наблѣгате на друго обстоятелство, че нѣкъдѣ на декаръ коштува по-евтино производ-

ството, а другадъ — по-скъпо, та тия, на които коштува по-евтино, като имъ се конфискува по-скъпо, щѣли да печелятъ. Тѣй ли мислите, г. Юрдановъ? Тамъ, където почвата е по-твърда, тя не може да се обработи само съ едно или два оръния, а трѣбва да се направятъ повече оръния. Почвата не е навсѣкѣдъ еднаква. Има различни почви: черноземъ, глинеста, пѣсчлива, които изискватъ разни разработки — една изисква повече, друга по-малко обработка. Тамъ, дѣто почвата е пѣсчлива и лека, може съ по-малко обработка да се приготви за посѣване. Обаче повечето почви, които сѣ твърди, които не сѣ такива, каквито вие мислите, тамъ се изисква по-голяма обработка и, слѣдователно, разноситѣ сѣ повече, и трѣбва да се плати повече.

Казвате вие, че банцитѣ откупвали храни. Кои храни откупватъ банцитѣ? Банцитѣ откупватъ ония храни, на които бѣше забраненъ износътъ, за да спекулиратъ.

Ю. Юрдановъ: И азъ казвамъ същото. Не разбирашъ какво ти казва човѣкъ и сега говоришъ.

Д. Кротневъ: Послѣ, по въпроса за износа на царевичата. Както знаете, България е земеделска страна; въ нея не могатъ да влизатъ пари отъ други артикули и отъ други продукти, освѣнъ отъ земеделскитѣ. И ако ние не позволимъ сега износа на излишното количество царевича, която се намира въ доста голямо количество въ България, не ще съмнѣние, че България ще се обезпачи.

Послѣ, г. Юрдановъ намекна, че въ комисията сѣ вземали участие хора отъ борситѣ, хора житари, търговци, отъ индустриалнитѣ камари и пр. и обмислили този законопроектъ. Г. Юрдановъ не каза, че въ тази комисия трѣбвало да присѣдствуватъ и хора отъ земеделското съсловие, хора производители, та, когато се разрѣшава въпросъ за производството на земеделеца, и той да участвува тамъ съ единъ или двама свои прѣдставители.

Ю. Юрдановъ: Вашиятъ прѣдставител не повдигна този въпросъ — обърнете се къмъ г. Драгиевъ.

Д. Кротневъ: Вие не казахте, вие игнорирахте земеделеца-производителъ, че и той трѣбвало да участвува въ комисията, че и той трѣбва да си даде своето мнѣние, когато се рѣшава въпросъ за неговото производство.

Д. Теневъ: Г. Юрдановъ! Васъ Ви нѣмаше въ комисията, когато се говорѣше за този членъ и затова не знаете, какво се е говорило.

Ю. Юрдановъ: Тамъ бѣхъ.

Д. Теневъ: Питайте всички г. г. членове отъ комисията да Ви кажатъ, че Ви нѣмаше.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Ще гласуваме.

А. Ляпчевъ: Искамъ думата. Не съмъ говорилъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Имате думата.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Говорете колкото искате, но имайте прѣдъ видъ, че нито съ единъ день нѣма да се продължи сесията.

А. Ляпчевъ (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! По чл. 1 имамъ случай да се изкажа, че съ настоящия законопроектъ далечъ сме да сме опрѣдѣлили снова, на което трѣбва да помогнемъ. Дебатитѣ по чл. 3 още по-ясно изтъкватъ основанията на тази моя мисль, че съ настоящия законопроектъ ние даваме поводъ да ставатъ опорове, които нѣматъ никакво практическо значение поне въ по-голямата си частъ. Защо или ние имаме прѣдъ видъ да разрѣшимъ практически единъ опрѣдѣленъ въпросъ и тогазъ съвсѣмъ нѣма да има нужда да разправяме тукъ за окончателното разрѣшение на голѣмитѣ социални въпроси, какъ свѣтътъ начоcho ще се образуватъ, или нѣтъ ние имаме едно-ясно понятие, самиятъ законъ не ни го дава, не опрѣдѣля, какво собствено ние има да улеснимъ, на какво да помогнемъ, и вслѣдствие на това явяватъ се тия безплодни прѣния. Но еднѣжъ приетъ да регулираме цѣнитѣ на всичкитѣ прѣдмети, на които Министерскиятъ съвѣтъ ще благоволи да спре износа, и докогато ще го спира, и когато благоволи да го разрѣши наново, то съ чл. 3 до-колко бихме могли да помогнемъ? Азъ бихъ казалъ, че

последниятъ пасажъ на втората алинея: (Чете) „Така опрѣдѣленитѣ цѣни да се приближаватъ къмъ срѣдната цѣна прѣзъ врѣмето отъ 1 септемврий до 31 декемврий 1914 г.“, съвсѣмъ е излишенъ, и не само е излишенъ, ами ще бѣде пакостенъ. Защото на кои прѣдмети вие ще опрѣдѣлите цѣнитѣ и кога? На всички тѣзи прѣдмети, на които износътъ ще бѣде спрѣнъ. Кои сѣ тѣ? Не е лесно да се изброятъ. Какви цѣни сѣ имали тѣ между септемврий и декемврий, никой днесъ не е тукъ въ положение да каже това, освѣнъ за единъ единственъ артикулъ и то за онази частъ отъ този артикулъ, която се намира въ магазинѣ на търговцитѣ. Тѣкмо за това се е вмѣкналъ този пасажъ. Знаино бѣше, напр., че прѣзъ това врѣме, до мѣсець декемврий, цѣната специално на пшеницата е била относително ниска и отпослѣ навѣднѣжъ се е повдигнала. Знаино бѣше още, че въ хамбаритѣ на прѣкупчицитѣ трѣбва да има извѣстно количество зърнени храни, специално пшеница, купена отъ него врѣме, и затуй отъ страна на автора на този законопроектъ се казва: цѣната да не бѣде далечъ отъ цѣната прѣзъ туй врѣме. Но за кои прѣдмети и за кои хора? Само за единъ прѣдметъ — за пшеницата — и само за ония хора, които сѣ имали въ хамбаритѣ си купено жито. Ами останалитѣ прѣдмети визиратъ ли се отъ този членъ? Абсолютно никакъ. Ами всички ония стопани, на които, споредъ законопроекта, ще трѣбва да се взематъ хранитѣ, иматъ ли се прѣдъ видъ отъ това постановление? Абсолютно никакъ. Ето защо, рѣководимъ дори отъ съображенията на автора на законопроекта дотолкозъ, доколкото изобицо въ този законопроектъ може да се търси нѣкаква послѣдователностъ, азъ казвамъ, че се налага прѣмахването на този пасажъ, защото този пасажъ не отговаря на онова, което се прѣслѣдва отъ законопроекта. Той свързва ненужно рѣцѣтъ на бѣдѣщия комитетъ, който ще опрѣдѣля тѣзи цѣни. Азъ пакъ повтарямъ: не могатъ да се взематъ за норма цѣнитѣ отъ мѣсець септемврий до мѣсець декемврий за всички артикули и за всички притежатели на разнитѣ артикули по изложенитѣ отъ мене причини. (Прѣдседателското мѣсто заема прѣдседателътъ)

Азъ не желая да се простирамъ върху другитѣ пасажѣ на този членъ, защото изобицо смѣтамъ, че погрѣшката е грамадна. Той нито ще изцѣри бѣдствието — защото него не цѣли — нито, ако се приложи този законопроектъ, ще даде други резултати, освѣнъ ония, които даде едно врѣме законътъ за десетъка. Види се, че сѣдбата е такава на това правителство.

Х. Г. Поповъ: Този акълъ дръжте за васъ.

А. Ляпчевъ: Така е, фактътъ е този. Този законопроектъ не може умна глава да го уреди; той не издържа никаква критика, не е послѣдователенъ на себе си. Самъ министъръ-прѣдседателътъ заяви, че се отказва отъ конфискуването на продуктитѣ на частнитѣ стопани, а сега го виждаме наново.

Прѣдседателътъ: Моля, г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ: Така е и така ще бѣде, защото не знаете какво правите.

Х. Г. Поповъ: Пророкъ ли станахте?

Прѣдседателътъ: Нищо нѣма да излѣзе, щомъ като по 10 души говорите отъ една група.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Дечо Теневъ.

Д. Теневъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Макарь и да дойдохъ на трибуната, азъ ще бѣда кратъкъ и ще моля г. прѣдседателя да не се сърди, защото по поводъ на този законопроектъ, който е насоченъ спрѣмо едно съсловие въ България — земеделското — не излѣзе никой отъ парламентарнитѣ групи да защити онѣзи, върху които ще падне този законъ.

А. Цанковъ: Това не е вѣрно.

Д. Теневъ: Това е вѣрно. — Тогава позволете на насъ, които прѣдставяваме най-голямото съсловие въ България, да се изкажемъ по-подробно върху него. И трима, и десетъ души да говоримъ, пакъ нѣма да бѣде-много, а многото ще остане пакъ ваше.

П. Вангеловъ: Само да дрънкате, но работа да не вършите.

Д. Теневъ: Г. г. народни представители! Азъ казахъ, че нѣма да говоря дълго, но ще се помъча да ви убѣдя съ единъ два мотива, за да подкрѣпите и вие нашето прѣдложение, което сме направили, и което, ако се приеме, нѣма да бѣде тъй пакостно, както ще бѣде пакостенъ самиятъ законъ, ако се приеме тъй, както е прѣдставенъ отъ правителството.

Днесъ въ България се говори за окжпотията на хлѣба. Скъпъ ли е хлѣбътъ?

Прѣдседателъ: Г. Драгиевъ обстойно обясни, дали е скъпъ хлѣбътъ, нѣма защо да повтаряте.

Д. Теневъ: Г. прѣдседателю, поне Вие ми гарантирайте правото да се изкажа.

Прѣдседателъ: Г. Драгиевъ говори часъ и половина.

Д. Теневъ: Ако азъ говоря извънъ законопроекта, тогава ми направете забѣлѣжка, но мисля, че сега нѣмате това право, да ми правите забѣлѣжка, когато говоря по самия членъ. — Г. г. народни представители! Ние искаме, щото днесъ, когато ще вземете зърнени продукти отъ българския земеделѣецъ, да му дадете онуй, което той заслужава, да му дадете костюмата цѣна. И когато ние искаме туй, мисля, че това нѣма да бѣде прѣстѣпно, че не е това, което ще направи скъпъ хлѣба. Хлѣбътъ го правятъ окжпъ хлѣбаритѣ, мелничаритѣ и особено онѣзи, които сж научени да взематъ хлѣбъ направо отъ фурната, които не искатъ да си дадатъ трудъ да взематъ жито, да го смелятъ на брашно и да си мѣсятъ хлѣбъ дома, който хлѣбъ ще имъ го коштува по-евтино, отколкото ако чакатъ да имъ го донесатъ въ къщи. Азъ ще ви направя една малка смѣтка, съ която ще подкрѣпя нашето твърдѣние, че, когато ние прѣдлагаме една костуема цѣна за тази година отъ 33 л. 100-тъ килограма жито, цѣната на хлѣба нѣма да бѣде 40 и 45 ст., както се страхувате вие, ами ще бѣде по-долу отъ 30 ст. даже. Ние казваме, че 100 кгр. жито тази година коштува на българския земеделѣецъ 33 л. За да се смели 100 кгр. жито, ще трѣбва да се дадатъ 2 л. за мелене; 1.50 л. за прѣвозъ, всичко 3.50 л.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Това Драгиевъ каза.

Д. Теневъ: Не го е казалъ.

И. Януловъ: Тогава нѣма да плаща 20 милиона лева поземелна собственостъ, а 200 милиона. Много лоша агитация правите въ полза на селското население.

Д. Теневъ: Отъ 100 кгр. жито се изкарва 75 кгр. първо качество брашно, 12 кгр. ситни трици, 10 кгр. едри трици и 3 кгр. фира, загуба или паспалъ, дѣто го наричатъ. Въ 75 кгр. брашно първо качество, като стане на хлѣбъ, то носи 34 кгр. вода, която е свършено безъ пари. 75 кгр. брашно и 34 кгр. вода сж равни на 109 кгр. хлѣбъ. Значи, вие ще получите 109 кгр. хлѣбъ отъ 100 кгр. зърнени храни, които струватъ, като извадите 3.50 л. за трици, 33 л., защото всичкитѣ разноси сж 36.50 л. И така, единъ килограмъ хлѣбъ нѣма да коштува, както сега го вземате, 40 ст. или повече, а ще коштува по-малко отъ 31 ст. Ако ли пъкъ вие направите една смѣсъ отъ жито и $\frac{1}{3}$ царевица — туй трѣбва да стане обязательно тази година — защото само житната храна нѣма да бѣде достатъчна; ако вие оставите едни хора да ядатъ само жито, а други само мисиръ, ще видите, че житото и червенката нѣма да стигнатъ да се изхрани населението; ако, казвамъ, направимъ единъ типъ брашно — смѣсъ отъ брашно и $\frac{1}{3}$ царевица въ брашното, тогава ще видите, че сега, когато 100 кгр. царевица се продава 15 л., цѣната на хлѣба ще се намали на 26 ст. и нѣщо.

А. Коновъ: За колко?

Д. Теневъ: За 1 кгр. хлѣбъ. — Вие днесъ го купувате 40 ст., защото плащате и на нѣкои хора, които се явяватъ посрѣдници. Всѣки, който не иска да има посрѣдници, всѣки който иска евтинъ хлѣбъ, да не чака хората да му мѣсятъ хлѣба, а самъ да си го мѣси, може да си направи тази смѣтка и ще има килограмъ хлѣбъ за 26 ст., което не е скъпо.

Г. г. народни представители! Въ законопроекта се пише, че ще се взематъ срѣднитѣ цѣни, а го ще дойде нѣщо около 16 л. 100-тъ кгр. — цѣна, която никѣдъ днесъ я нѣма. Кѣдъ

днесъ, въ коя друга държава ще кажете, че има да се продава 16 л. 100 кгр. храна? Вие ще видите, че въ една Франция, когато прѣзъ августъ мѣсець 100-тъ кгр. храна се е продавала 24.50 л., днесъ достига да се продава отъ 33.50 до 34 л. 100-тъ кгр., а въ България вие искате да я вземете по 16 л. — точно на половината. Ами въ Италия? Днесъ въ Италия мѣстнитѣ жита се продаватъ отъ 39 до 43 л. квинтала, 100-тъ кгр., а иностраннытъ срѣдно — 44 л.; оризътъ е достигналъ да се продава отъ 38 до 46 л. квинтала; овѣстъ — отъ 29 до 30 л.; царевицата — отъ 24 до 26 л. 100-тъ кгр., а у насъ днесъ е 15 л.; фасулътъ — отъ 37 до 44 л., а у насъ днесъ виждаме, че по причина на износа цѣната му се покачва.

Г. Вангеловъ: Г. Теневъ! Обяснете ми какво е квинталъ? Килограмъ ли е?

Д. Теневъ: Казахъ по-горѣ, г. Вангеловъ, да сте слушали — 100 кгр. — Когато днесъ съ настоящия законопроектъ искате да турите една такава цѣна, да вземете срѣдното отъ цѣнитѣ прѣзъ августъ и въ края на декемврий, вие ще дойдете на една много низка цѣна, 16 л., съ която нѣма да привлѣчете онова население, което може да прави износъ, да продава. Защото, когато цѣната е низка, ония дребни земеделѣци, които иматъ по 1—2 кила и които могатъ да отдѣлятъ отъ гърлото си, да турятъ повече мисиръ въ житото и да ядатъ отъ такава смѣсъ, ще кажатъ: „Когато царевицата днесъ е по-скъпа, нѣма да ядемъ царевица“. Тѣ ще си направятъ смѣтката и ще ядатъ жито. Нашиятъ другаръ г. Комановъ онзи день много добръ забѣлѣзва, че, ако искате да издѣлзе на лазара повече пшеница, вие ще трѣбва поставите една по-добра цѣна. Тази най-добра цѣна нѣма да бѣде друга, освѣнъ костуемата. Това ще бѣде най-справедливо и това трѣбва да приемете. Азъ обръщамъ вашето внимание върху този въпросъ, защото той е много деликатенъ въпросъ, защото вие отивате да бъркате въ хамбара на единъ човѣкъ, който има 10 кила жито, пестилъ го отъ своето гърло и вмѣсто отъ тия 10 кила жито отъ 4 крини кило то да вземе въ повече т.г. 50—60 л., вие го лишавате отъ тѣхъ, и той нѣма да може да си плати данѣцитѣ. Направите ли това, тогасъ вие узаконявате тукъ не законъ, а едно беззаконие, което беззаконие не бива да се узаконява въ една конституционна държава, въ една демократическа държава, каквато е нашата.

Прѣдседателъ: По чл. 3 има прѣдложение отъ Обединената работническа социалдемократическа партия, подписано отъ г. Цанкова, съ слѣдующето съдържание: (Чете) „Въ чл. 3 думитѣ: „Врѣмето отъ 1 септемврий до 31 декемврий се зачеркватъ“. Които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ръката. (Малцинство) Не се приема.

Има друго прѣдложение отъ парламентарната група на Работническата социалдемократическа партия съ слѣдующето съдържание: (Чете) „Вмѣсто чл. 3 прѣдлагаме: „Веднага слѣдъ конфискуването и въ срокъ отъ 5 дни притежателитѣ на конфискуванитѣ запаси трѣбва да деклариратъ писмено прѣдъ общинитѣ, дѣто се намиратъ запаситѣ, количеството на тия запаси. Ония, които не деклариратъ или укриватъ истинския размѣръ на намиращитѣ се у тѣхъ запаси, се наказватъ съ затворъ отъ 6 мѣсеца до 2 години и съ глоба отъ 1.000 до 15.000 л., като освѣнъ това всичкитѣ намѣрени у тѣхъ запаси безвъзмездно се експроприиратъ“. Които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ръката. (Малцинство) Не се приема.

Има прѣдложение отъ земеделската парламентарна група съ слѣдующето съдържание: (Чете) „Чл. 3 да се измени така: „Опрѣдѣлянето цѣната на запрѣтенитѣ за износъ храни, брашно, фуражъ и други продукти отъ първа необходимостъ става отъ общественитѣ комитети. При опрѣдѣлянето цѣнитѣ общественитѣ комитети взематъ въ съображение: а) качеството на стоката; б) костуемата цѣна; в) мѣстото, гдѣто се намира и г) разходитѣ по прѣвоза“. Които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ръката. (Малцинство) Не се приема.

Ще се гласува членътъ тъй, както се докладва отъ г. докладчика. Които приематъ чл. 3 тъй, както се докладва отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ръката. (Мнозинство) Приетъ.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: (Чете)

„Чл. 4. За избѣгване на спорове, на измама и на опити за покачване цѣната на хранителнитѣ продукти, чрѣзъ каквито

и да било примѣси, въ всѣка мѣстност се пазятъ открити и запечатани образци за сравнение. Нечиститѣ и примѣсени зърнени храни се прѣчистватъ чрѣзъ прѣсѣване.

Прѣдседателъ: Има думата г. Дечо Теневъ.

Д. Теневъ: Г. г. народни прѣдставители! Сега приехте чл. 3 и въ него се прѣдвижда, че, когато комитетитѣ правятъ оцѣнка на хранитѣ, ще гледатъ тѣхното качество — споредъ качеството ще бѣде оцѣнката. Когато е тѣй, защо сега ще туряме въ чл. 4, че трѣбва да става нѣкакво прѣсѣване на хранитѣ, че ще трѣбва да се пазятъ нѣкои мостри? Това смѣтаме ние за излишно. Ето защо, щомъ въ чл. 3 се казва, че ще се гледа качеството на хранитѣ, когато тѣ се оцѣняватъ, ние считаме за излишно да приемемъ чл. 4, както е прѣдвиденъ въ законопроекта, и затуй правимъ прѣдложение да се изхвърли чл. 4 свършено отъ законопроекта.

Г. г. народни прѣдставители! Не бива, когато туряме въ законопроекта, че трѣбва да се гледа качеството на храната и тогава да се оцѣнява, да правимъ отгорѣ на това и друга злина на това население, отъ което ще се взема храната. Храната на производителитѣ-земледѣлци тази година не е толкова чиста и сега съ този чл. 4, когато ще му вземате храната, вие правите да имъ се намали тя наполовина чрѣзъ прѣсѣване съ разни триори и да му оставите да яде боклука, а пѣкъ да му вземете чистата храна.

Ето защо по тѣзи съображения азъ правя прѣдложение да се изхвърли чл. 4 отъ законопроекта, което, моля, да се гласува.

Прѣдседателъ: Има думата г. Йорданъ Йоновъ.

И. Йоновъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Какво ще разбираме подъ думата „прѣсѣване“? Прѣсѣване става съ вѣячка, съ триоръ и съ цилиндъръ. Едното прѣсѣване ще ви даде 3%, другото ще ви даде 10%, а третото — 20%. Ето защо ще трѣбва да се опрѣдѣли какво прѣсѣване ще се разбира.

Г. Поповъ: Затуй ще има мостри.

И. Йоновъ: Моля Ви се, има действително мостри, но вие знаете, че има главия, има чернило и не всѣка една машина може да го прѣчисти, и вие, когато ще вземете жито отъ търговеца или отъ селянина, нѣма да го получите съвсѣмъ чисто. Това жито, което селянинътъ е вършелъ на вършачка и го е прѣсѣлъ, и то е хубаво, но, разбира се, пакъ ще има нужда отъ прѣчисване на мелницата, защото все има нѣщо въ него; тамъ, където го е държалъ, въ зимника или другадѣ, е добило гагрица и то не може да се мели. Но това, което е вършено съ жоне на харманъ, то трѣбва да мине. Селянинътъ ще ви го даде въ положението, въ което се намира. Сега какъ ще го оцѣните, когато е у търговеца? Трѣбва да се обясни прѣсѣването за чия смѣтка ще става: да се разбере, че ще става за смѣтка на този, който го купува — комитетъ ли ще бѣде или другъ, и той да го чисти, както намѣри за добръ. Защото, ако кажете, че прѣчистването трѣбва да бѣде направено отъ този, отъ когото го вземате, тогава ще има една голѣма игра. Има начини на прѣчистване: на тоя сѣщия инструментъ, който ще поставите, кой номеръ сито ще турите, когато ще прѣсѣвате? Защото, ако турите сито единъ номеръ по-гъстъ, всичкитѣ боклуци ще си останатъ тамъ, а ако се изкитри нѣкой да тури дѣската отдолу, тогава житото ще си излѣзе, както го е сипалъ.

Ето защо трѣбва да се разбира, че житото ще се купува споредъ положението, въ което се намира, и ще му се дава цѣна споредъ качеството. И ако единъ човѣкъ си е прѣчистилъ храната и ако тя има 58 ливри — защото сега нѣма да намѣрите 60 или 61 — не ще съмнѣние, че тая храна ще има по-голѣма цѣна; ако ли житото не е чисто, ако е по-долно, ще му се дава цѣна съобразно съ качеството, а пѣкъ прѣчистването да става кой както иска; ако го дадешъ на единъ човѣкъ като жито, той да си го мели, то може да бѣде много черно, но въ никакъвъ случай не може, така, както е тукъ, да опрѣдѣлите да го чисти продавачътъ, защото той не е сигуренъ.

При покупката на житото ще моля да се разбира, че прѣсѣването нѣма да бѣде за смѣтка на продавача, но комитетътъ или който ще го вземе, ще го оцѣнява споредъ положението, въ което се намира. Защото, най-напрѣдъ, ако наложите житото да бѣде прѣчистено, въ всѣко село

нѣма чистачка, нѣматъ инструментъ. Продавачътъ ще каже: „Ето, това ми е стоката, вземете, прѣчистете я вие, азъ нѣма съ какво да я прѣчистя“, и вие трѣбва да натоварите инструменти на грѣба и да ходите отъ село на село да чистите сами.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Който купува, той знае какъ ще купува.

С. Златевъ: Тогава, споредъ Васъ, чл. 4 е излишенъ, г. Йоновъ.

И. Йоновъ: Не, не е излишенъ. Защото, ако нѣкой има прѣчистено, прѣсѣто жито, не можешъ да му дадешъ цѣна такава, каквато си далъ на онзи, който не го е чистилъ.

С. Златевъ: Чл. 3 казва, че житото ще се прѣцѣнява споредъ качеството.

Прѣдседателъ: Пристъпяме къмъ гласуване.

Има направено прѣдложение отъ г. Дечо Теневъ: „Чл. 4 да се изхвърли“. Който приематъ туй прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Друго прѣдложение е направено отъ парламента група на Работническата социалъ-демократическа партия съ слѣдующето съдържание: (Чете) „Вмѣсто чл. 4, прѣдлагаме: „Комитетътъ на обществената прѣдвидливостъ, като има прѣдъ видъ общото количество на конфискуванитѣ запаси, веднага опрѣдѣля срѣдното количество на запаси, необходими за изхранването на глава отъ населението до новата реколта. Възъ основа на тая обща, за цѣлата страна норма, общинитѣ оставятъ въ разположение на притежателитѣ на запаситѣ принадлежащата имъ се частъ, а всичкитѣ останали запаси се експроприиратъ за обществена полза и се прѣнасятъ въ общински складове, дѣто се пазятъ. Най-напрѣдъ се експроприиратъ голѣмитѣ запаси на едритѣ землевладѣлци, агросиститѣ търговци и банки. Ако общинитѣ нѣматъ нужнитѣ за цѣлата помѣщения, тѣ реквизируютъ необходимитѣ имъ складове и хамбари. Ония, които до експроприирането на запаситѣ не ги упазятъ цѣли и невредими, се наказаватъ по чл. 3 отъ закона“. Който приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Прѣдседателъ: Ще се гласува чл. 4, както се прочете отъ г. докладчика. Който приематъ чл. 40 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приетъ.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: (Чете) „Чл. 5. Ако слѣдъ запрѣщението на износа и опрѣдѣлянето цѣната на хранитѣ производителитѣ се въздържатъ да прѣдлагатъ и продаватъ, Комитетътъ за обществена прѣдвидливостъ пристѣпя къмъ принудително закупване въ всѣка мѣстностъ всички количества храни, които се намѣрятъ въ повече отъ нуждитѣ на стопанствата до нова реколта. Закупенитѣ отъ частни лица храни за прѣпродажба се взематъ по опрѣдѣлената въ мѣстността цѣна безъ огледъ на тѣхната закупна стойностъ“.

Прѣдседателъ: Има думата г. Дечо Теневъ.

Д. Теневъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Чл. 5 тѣй, както е прѣдставенъ отъ правителството, засѣга само производителитѣ. Въ него се говори вече за принудително вземане отъ производителитѣ, а принудително вземане отъ други лица не се прѣдвижда. И ние виждаме, че въ българския Парламентъ отъ 36 години насамъ, понеже законитѣ въ България сѣ съправили отъ ония съсловия, които нѣматъ нищо общо съ земледѣла, съ българския селянинъ, правятъ се закони, които сѣ въ ущърбъ на земледѣлското съсловие и въ закрила на градското.

Х. Бояджиевъ: Не бой се, нѣма да засегнатъ тебе.

Г. Дананловъ: Драгиевъ казва, че нѣма съсловия въ България.

Д. Теневъ: И по този начинъ, съ своето законодателство отъ 36 години насамъ, политическитѣ партии въ България сѣ раздѣлили и сѣ ископали единъ голѣмъ трапъ между селото и града. И ние виждаме, както при всички закони, и сега съ настоящия законъ, че вие отивате да опрѣдѣляте

едни толкова ниски цѣни, по които българският земеделец пакъ ще губи, за да храни днесъ и софиянци и всички богати граждани въ България, а него не го питате, какъ той ще срещне новата реколта и какъ ще си плати данъцитѣ, и дали лихваритѣ и банкеритѣ не ще отидатъ да посегнатъ вече върху неговото парче земя, а г-дата отъ лѣвицата асѣл и туй търсятъ, защото тѣ наричатъ дребния собственикъ реакция въ България, а управляющитѣ политически партии наричатъ прогресивни. И както казваме, че често пѣти въ това отношение двѣтѣ крайнини се събиратъ въ едно и насочватъ борбата си противъ дребното селско земеделско сѣсловие, виждаме и по този законопроектъ, че г-дата отъ крайната лѣвица и г-дата отъ дѣсницата отиватъ да се солидаризиратъ. И днесъ, безъ да посегнете върху джоба на нѣкои адвокати за общото благо, безъ да посегнете въ касата на онзи, който е печелилъ отъ 36 години до днесъ въ България и е спечелилъ милиони, безъ да посегнете върху неговитѣ капитали, виждаме днесъ, че посѣгате на единъ земеделецъ, който въ 36-годишния животъ на България не се е издигналъ дотамъ, щото да си направи едно жилище, да може да се просвѣти, както се просвѣщава градското население, и е останалъ въ мизерия. Покрай всичкитѣ ваши драконовски закони, които досега сте гласували въ българския Парламентъ, и днесъ, отъ крайната лѣвица и отъ дѣсницата, пакъ гласувате единъ законъ, който пакъ насочвате противъ дребното и сѣрдното българско земеделство, противъ селското население въ България. Вие виждате, че сега опрѣдѣляте една ниска цѣна на хранитѣ и ще отидете да ограбите населението по единъ хайдушки начинъ, тъй да се изразя.

Отъ дѣсницата: А-а-а!

Д. Теневъ: Хайдушки закони се правятъ, това е доказано.

Г. г. народни прѣдставители! За да не ме обвините, че азъ говоря голословно, ще ви кажа, че въ чл. 5 отъ законопроекта се казва, че, когато производителѣтѣ се въздържатъ да прѣдлагатъ, да продаватъ хранитѣ си, тогава Комитетътъ за обществената прѣвидливостъ пристѣпва къмъ тѣхното принудително закупуване, а не се казва, когато се въздържатъ да продаватъ мелничаритѣ, брашнаритѣ и други, вие тѣхъ не туряте, ами казвате само за производителитѣ. Слѣдователно, не отивате да посѣгате върху търговцитѣ, върху житаритѣ, върху брашнаритѣ и т. н. По-надолу въ законопроекта вие казвате, че тукъ ужъ закупенитѣ отъ частни лица храни за прѣпродажба се взематъ безъ огледъ на тѣхната закупна стойностъ. Значи, когато ще отидете да вземете отъ търговцитѣ, ще позамажете тамъ работата, но, когато вие ограбвате дребния и сѣрдния земеделецъ, когато ограбите земеделскитѣ стопанства въ България, нѣма да дойде редъ до търговеца, нѣма да дойде редъ до мелничаря, нѣма да дойде редъ до брашнаря, ами още 3 мѣсеца имаме до новата реколта; ще дойде новата реколта, законътъ ще почне да не се прилага, ще имате тогава единъ износъ — търговцитѣ и спекулантитѣ пакъ ще изнасятъ, пакъ ще останатъ, споредъ вашия законъ, незасегнати, а ще се засегнатъ ония, които сѣ научени да каратъ българската кола, да каратъ българския товаръ, ония, които отъ 36 години насамъ, макаръ и България да е свободна, не сѣ почувствували оная свобода, каквато се чувствува въ градищата, каквато се чувствува въ столицата, защото ще видите, че и по облѣклото си, и по всичко българскиятъ селянинъ е останалъ толкозъ много назадъ съ вашитѣ закони, защото вие не създавате такива закони, които да го приравнятъ съ българския гражданинъ, които го признаватъ за неравенъ на българския гражданинъ. Нѣщо повече: когато стане нужда отъ хора за казармата, за бойното поле, вие го туряте на първо мѣсто и се държите назадъ, а въ всѣко друго отношение го държите назадъ, не му давате да пристѣпни крачка напредъ.

Г. г. народни прѣдставители! Ето защо, макаръ и да считамъ, макаръ и да се вижда въ моитѣ очи, че има днесъ чужди хора, които ще гласуватъ този законопроектъ така, както си е, безъ да правятъ смѣтка, както сѣ правила досега за онзи калабавтъ български земеделци, ами правятъ само свои егоистични смѣтки за своитѣ малки сѣсловия, които се нуждаятъ отъ най-голѣмото сѣсловие въ България — земеделското, да ги носи на гърба си. И тѣзи малки сѣсловия гласуватъ закони, които се отнасятъ до тѣхната закрила. Ето защо, въпрѣки туй, че нашата дума нѣма да бѣде чута тукъ, ние пакъ ще си я кажемъ, за да

знае потомството единъ день, какво сте вършили вие тукъ и какво сме ние защищавали. Но дано се вразумите, дано се вслушате въ нашитѣ думи при приемането поне на този законопроектъ, който се гласува тукъ. Ние искаме по чл. 5 да не се посѣга най-напредъ пакъ отъ българския земеделецъ, ами да се почне по единъ другъ редъ: да се почне най-напредъ отъ брашнаритѣ, да се реквизируютъ хранитѣ, защото тая реквизиция е въ мирно врѣме. Ние имаме и реквизиция въ военно врѣме, въ която достатъчно ограбихте българския земеделецъ, а тая реквизиция сега ще бѣде, както казахъ, въ нормални врѣмена, но ми се струва, че и тя ще излѣзе пакъ такава, каквато бѣше тая прѣзъ врѣме на войната. Ние искаме да се посегне най-напредъ отъ хлѣбаритѣ, отъ брашнаритѣ, послѣ отъ мелничаритѣ, отъ житаритѣ и т. н., защото тѣзи хора за тази цѣль сѣ взимали хранитѣ, които ще се намѣрятъ у тѣхъ; тѣ не сѣ ги произвеждали, тѣ не сѣ полагали онзи трудъ, който е полагалъ земеделецътъ, макаръ и нѣкои господа отъ крайната лѣвица да наричатъ селски думбазинъ онзи, който има 300 или 100—150 декара земя.

Х. Кабакчиевъ: Ние наричаме думбазинъ онзи, който има съ хиляди килограми жито въ хамбаритѣ си.

Д. Теневъ: Тѣ не сѣ селски думбази, г. Кабакчиевъ. Селски думбази нѣма никѣдъ, защото селското население думбазлъкъ не прави, ами то е робъ и то сѣ трудъ изкарва прѣхраната си. То никого не експлоатира, г. Кабакчиевъ, както вие, думбазинѣ, днесъ вършите въ градоветѣ, въ другитѣ сѣсловия, а най-вече въ адвокатското сѣсловие, отъ което сте и вие.

В. Коларовъ: Ще го запомнимъ това: че въ селата нѣма думбази.

Д. Теневъ: Азъ съмъ думбазинъ, г. Коларовъ, вие не сте — нека свидѣтелствува за това цѣлата Камара.

Г. г. народни прѣдставители! Казахъ, че мелничаритѣ, брашнаритѣ, хлѣбаритѣ, житаритѣ купуватъ хранитѣ, за да ги продаватъ. Когато вие ще отидете да реквизируете, вие ще трѣбва най-напредъ да почнете отъ тѣхъ и когато хранитѣ се свършатъ въ тѣхъ и ако не достигнатъ, тогава сѣ този законъ, който гласувахте и сѣ низкитѣ цѣни, които сѣ посочени въ него, можете да отидете да посегнете на българския производителъ, на българското земеделско стопанство. И когато отидете, тогазъ ние прѣдлагаме, не да отидете пакъ да вземете отъ най-дребния стопанинъ, който има едно или двѣ кила жито, а да почнете отъ по-заможнитѣ — отъ по-голѣмитѣ трѣбва да се започне; да се намѣрятъ ония думбази, които иматъ съ хиляди декари земя, които могатъ да се нарекатъ не земеделци, а землевладѣлци. Можете тѣхъ да намѣрите по-напредъ съ закона, че тогазъ да отидете да търсите онѣзи въ селата. Защото често ще видите, че въ селата не живѣятъ думбази, макаръ и да иматъ много земя; земята не задържа тѣзи думбази да живѣятъ въ село, а отиватъ въ градоветѣ, защото тѣ не обработватъ сами земята си.

Г. г. народни прѣдставители! Като наредите съ вашия законопроектъ работата така — казахъ ви прѣди малко — вие ще принудите дребнитѣ стопанства да ядатъ по-чистъ хлѣбъ, отколкото ако имаше по-високи цѣни. Но, когато вие днесъ прокарате този законъ за реквизирането, за принудителното вземане храни отъ тѣхъ, безъ да направите измѣнение тъй, като е казано съ общи думи, вие ще отидете да засегнете пакъ дребнитѣ стопанства. Ще ги засегнете затуй, защото статистиката въ България ни казва едно — макаръ тя да не говори за стопанства, а за притежания: че ние днесъ имаме притежания отъ 5 до 300 декара 790.539, които сѣ мнозинство, а пѣкъ отъ 300 до 5.000 декари и нагорѣ имаме 23.049 притежания. Когато вие отивате да закупувате хранитѣ на онѣзи производители, които иматъ отъ 300 декара нагорѣ, когато закупувате хранитѣ само на думбазинѣ отъ селското сѣсловие, а не посѣгате на другитѣ думбази отъ другитѣ сѣсловия, вие ще видите, че въ тѣзи думбази отъ селското сѣсловие вие нѣма да намѣрите днесъ онуй, което търсите. Защото азъ ще ви кажа, че има едри земеделци, които днесъ купуватъ храни, защото сѣ направили добра смѣтка, но — говори ви г. Драгиевъ завчера — тѣ сѣ ги продали поради ненормалното врѣме, и въ тѣхъ нѣма да намѣрите нищо. Ще намѣрите пакъ въ ония дребни земеделци, въ ония дребни собственици, които продаватъ, щомъ имъ стане нужда, кило

по кило, за да си взематъ соль, шарланъ и други предмети за въ къщи и за други нѣкои домашни потреби. За цървули, обуца и всичко, каквото е отъ първа необходимостъ. Само тогазъ тѣ отиватъ на пазара и изнасятъ по малко жито, нѣкои съ кола, нѣкои съ магаре. И особено тази година така е въ българскитѣ села, че всѣки си прави смѣтка, защото не знае тазгодишната храна доколко ще може да го изхрани. Смѣтайте, че въ селата се живѣе не като въ градищата, ами болшинството отъ българскитѣ села поради лошитѣ съобщения, поради липса на желѣзници, шосета, като сж настрана отъ всѣка гара, макаръ да имъ даватъ най-хубави цѣни — даже 40 л. 100-тѣ кгр. — не могатъ да изкарватъ жито, защото нѣматъ тази възможностъ. Тѣ сж принудени да търпятъ лихвитѣ и да чакатъ, когато дойде пролѣтъ, тогава да продаватъ; макаръ и по 5 кила да иматъ, тогава ще ги продаватъ, а не сега. И днесъ, казвамъ, тѣзи, дребнитѣ, сж, у които ще намѣрите храна, макаръ и по 5 или 2 кила отъ 4 крини кило, защото тѣ сж болшинството, защото сж 700 и толкова хиляди души, а онѣзи, едритѣ, у които нѣма да намѣрите нищо, или ще намѣрите по стотина кила, тѣ сж малцинство и не могатъ да изхранятъ цѣлото население. У тѣхъ вие нѣма да намѣрите оуи, което смѣтате въ закона, че ще намѣрите, а ще отидете пакъ при дребнитѣ.

Затуй именно ние ви прѣдлагаме да се съгласите, чл. 5 тѣй, както е прѣдложенъ отъ правителството, да измѣнимъ въ слѣдната форма. Азъ съкратявамъ моето говорене, да върви работата по-бързо. Ще моля само да изслушате да прочете нашето прѣдложение и да го приеме. (Чете) „Чл. 5. Ако слѣдъ запрѣщаването на износа, провѣряването“ — защото ние прѣдвиждаме да стане провѣрка, какъ могатъ да се намѣрятъ излишни храни, само тѣ да се взематъ — „и опрѣдѣлянето цѣнитѣ на хранитѣ, хлѣбаритѣ, брашнаритѣ, мелничаритѣ, житаритѣ и производителитѣ се въздържатъ да прѣдлагатъ и продаватъ, общественитѣ комитети пристѣпватъ къмъ принудително изкупване всѣки въ своя районъ нужното количество брашна и храни най-напрѣдъ у хлѣбаритѣ, брашнаритѣ, мелничаритѣ и житаритѣ; ако всички тѣхни брашна и храни не достигнатъ, тогава се пристѣпва къмъ принудително вземане излишнитѣ храни и на производителитѣ, като се започне отъ по-заможнитѣ.

„По сѣщия начинъ се постѣпва и за набавяне на всичкитѣ други прѣдмети отъ първа необходимостъ“.

Г. г. народни прѣдставители! Тукъ ще се спра малко да ви кажа, че настоящиятъ законъ трѣбва да засегне и другитѣ прѣдмети отъ първа необходимостъ, защото на българския земеделѣлецъ тази година, когато той отива да купува на пазара, всичко му даватъ на двойна цѣна, поскѣпо, отколкото други години. На земеделѣца днесъ му трѣбватъ цървули, обуца, трѣбва му соль, газъ, канишъ, и вие виждате на какви високи цѣни се взематъ всички тия артикули. И когато той днесъ продава малко по-скѣпичко, паритѣ не оставатъ въ неговия джобъ, ами ги взематъ другитѣ. Затова, когато ние опрѣдѣляме цѣнитѣ въ този законъ, трѣбва да засегнемъ и цѣнитѣ на другитѣ прѣдмети отъ първа необходимостъ, трѣбва да засегнемъ реквизирането и на другитѣ прѣдмети отъ първа необходимостъ, защото тогазъ може горѣ-долу да има едно равновѣсие въ закона. А ако реквизирането не засегне и другитѣ прѣдмети отъ първа необходимостъ, както, сега го правите, законътъ става много скандалозенъ за едни, а за други оставя пакъ да си праватъ гешефти, както си щатъ.

Г. г. народни прѣдставители! Вие знаете, че днесъ има търговци въ градищата — напр., азъ зная търговци на газъ — които сж си доставили стоки на евтини цѣни и сега сж ги затворили въ магазинитѣ си и чакатъ да продаватъ стоки си на много високи цѣни. И когато вие осмѣждате производителитѣ въ България, че се въздържатъ да продаватъ, днесъ има пълни магазини съ такива стоки. Вие трѣбва да посегнете на тѣхъ, да намѣрите, каква е тѣхната цѣна, и да ги реквизируете за общото благо. Когато реквизируете, вие не трѣбва да посѣгате върху едно съсловие, а и върху другитѣ; трѣбва да посегнете и върху онѣзи хора, които иматъ днесъ пари или други стоки — отъ всички да се реквизира. И по този начинъ населението въ България да може да се спаси отъ общото бѣдствие.

Г. г. народни прѣдставители! Господата отъ крайната лѣвица се нахвърлятъ върху срѣднитѣ и дребнитѣ земеделѣци въ България и ги изкарватъ думбази, днесъ въ дребнитѣ и срѣднитѣ земеделѣцки стопанства нѣма думбази.

Х. Кабакчиевъ: Противъ селскитѣ чорбаджии се нахвърлихме.

Д. Теневъ: Тѣ днесъ изкарватъ толкова, че не могатъ да посрещнатъ даже най-необходимитѣ си нужди.

Прѣдседателъ: Не е по прѣдмета, г. Дечо Теневъ.

Д. Теневъ: Вие ще видите, че тѣзи, които въ село се считатъ за най-бѣдни: селски кехай или глашатаи, говедари и пр., когато се пазаряватъ да имъ се плаща въ натура, ще иматъ днесъ много повече храни, отколкото дребнитѣ или срѣднитѣ земеделѣци, защото, когато се пазаряватъ за 50—60 кила отъ 4 крини кило, взематъ си я, а производителъ, който е производителъ, нѣма жито. Тѣй че, г-да отъ крайната лѣвица, недѣйте смѣта, че има гладуващо население въ селата. Това население ще се изхрани. То се е издържало и при подтисничеството отъ други режими, отъ други нации, то и днесъ ще се издържа.

Ние искаме, когато днесъ правимъ този законъ, той да се нареди така, че общината да си издържа своитѣ бѣдни. Защото, ако въ селата има нѣкои да сж експлоатирани бѣднотията, тѣ сж длѣжни и да я изхранятъ. Но нѣмате право да искате отъ селата да изхранятъ и ония бѣдни въ градищата, на които трудътъ е останалъ въ самия градъ, защото въ градоветѣ, кждето има най-голѣмо работничество, най-голѣмо бѣдно население, вие виждате, че има и най-много милионери. Трудътъ на тѣзи бѣдни не е отишълъ въ селата, а е отишълъ въ градоветѣ, въ каситѣ на тия милионери и на адвокатитѣ. Сега отворете тѣзи каси и апелайте къмъ работничеството да посегне върху вашитѣ каси, г. г. адвокати, защото вашитѣ джобове, както казахъ и отдевъ, не сж празни, както сж празни джобовѣтъ на дребнитѣ и срѣднитѣ земеделѣци.

Азъ свършвамъ. Моля да приемете нашето предложение тѣй, както го прочетохъ, защото то ще бѣде нѣщо, което, може да се каже, е по-справедливо.

Ю. Юрдановъ: И на вашитѣ спестовни книжки ще посегнемъ.

Прѣдседателъ: Моля, г. Юрдановъ. И тѣ ще Ви отговарятъ, и по този начинъ, нѣма да свършимъ! Има думата г. Илия Георговъ.

И. Георговъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ чл. 5 се прѣдвижда, што въ случая, когато производителитѣ и търговцитѣ не прѣдлагатъ храната по опрѣделенитѣ цѣни, комитетътъ да има право да закупи принудително хранитѣ, било отъ производителитѣ, било отъ житаритѣ. Нашата група, както казахъ при разглеждането на чл. 1 отъ настоящия законопроектъ, поддържа, че въ такъвъ случай трѣбва да се пристѣпи къмъ принудително закупване на складирани храни отъ житаритѣ. Това може да стане по право: на житаритѣ-търговци, които сж продавали хранитѣ на по-голѣми цѣни, а сж ги купили въ началото на обществената криза на твърдѣ низки цѣни, могатъ да се отчуждатъ хранитѣ съ по-малки цѣни, защото печалбата, която тѣ сж имали отъ по-напрѣдъ, ще навакса оная загуба, която тѣ ще иматъ съ принудителното закупване на складирани храни отъ тѣхъ храни на по-малка цѣна. Но производителитѣ не сж въ сѣщитѣ условия. Производителитѣ-земеделѣци, особено дребнитѣ, поради недорода, иматъ право да продадатъ своитѣ храни и съ по-голѣми цѣни, да използватъ покачването на цѣнитѣ, за да могатъ съ това да наваксатъ загубитѣ отъ недорода.

Затова ние считаме, че ще бѣде справедливо, што отъ производителитѣ-земеделѣци, които иматъ земя по-малко отъ 500 декара, да се откупуватъ хранитѣ отъ страна на комитета не принудително, а доброволно, и то по костуемата цѣна.

Това трѣбва да стане и по други съображения. Производителитѣ-земеделѣци могатъ да заявятъ основателно, че това малко жито, което тѣ притежаватъ, могатъ да го задържатъ за себе си, понеже тѣ сами ще искатъ да се хранятъ съ пшениченъ хлѣбъ. Обаче, за да ги насърчимъ да продадатъ своето жито, за да прѣхранваме градоветѣ, ние ще трѣбва да заплатимъ житата, които тѣ иматъ на разположение, на по-голѣма цѣна, именно по костуемата цѣна.

Ето защо азъ моля народното прѣдставителство да се съгласи да направи една разлика при откупуването на зърненитѣ храни отъ житаритѣ и отъ производителитѣ-земеделѣци, отъ послѣднитѣ да не се откупуватъ хранитѣ

принудително, а доброволно по костюмата цѣна. Въ тая смисъл съм депозирал едно предложение въ бюрото на Събранието.

Прѣседателътъ: Има думата г. Асѣнъ Цанковъ.

А. Цанковъ: Г. г. народни прѣдставители! Много е право дѣто прѣждеговорившиятъ обърнаха внимание върху единъ сѣщественъ недостатъкъ на чл. 5. Чл. 5 именно не опрѣдѣля, по кой начинъ ще слѣдва закупуването на прѣдметнитъ хранителни запаси, така щото, по възможностъ, тежеститъ да бѣдатъ разпрѣдѣлени по-справедливо.

Както е сегашниятъ текстъ на чл. 5, излиза слѣдующето. На всички производители ще се закупуватъ всички запаси, съ изключение на онова, което имъ е необходимо за собствена прѣхрана, а колкото се отнася до търговцитъ, до закупачитъ, посрѣдницитъ, отъ тѣхъ нѣма да се закупува всичкото; за тѣхъ е оставено свободно, по благоусмотрѣнието на даденитъ комисии, които ще пристѣпватъ къмъ това принудително закупуване, да турятъ рѣка на по-големо или по-малко количество. Очевидно е, че тая практика ще бѣде върхътъ на несправедливостта и че тя ще прѣдизвика, естествено, съпротивление и брожение въ заинтересовани краѣве. Тая практика ще сложи съвършено неравномѣрно тежеститъ върху различнитъ краѣве — производители, посрѣдници, търговци и т. н.

По нашето мнѣние, най-справедливо ще бѣде — ако, разбира се, това би могло да се прокара на практика — щото количествата, които ще се закупуватъ, да се закупуватъ пропорционално съ наличнитъ запаси, които сѣ намиратъ въ дадени стопани, и като въ тая пропорция се въведе до извѣстна степенъ принципътъ на прогресивността, т. е. онзи, който има повече, да бѣде заставенъ да отстъпи повече отъ своитъ запаси на Комитета за обществената прѣвидливостъ и да отстъпи толкова по-големъ размѣръ отъ своитъ запаси, колкото по-големи количества храни той има на разположение. Това ще бѣде, безспорно, най-справедливиятъ принципъ.

Но ако това на практика е мѣчно приложимо, защото наистина прѣдполага една много сложна манипулация, и ние не можемъ да разчитаме нито на една особено голѣма добросъвѣстностъ, нито на особено голѣмо умѣние на органиитъ, които ще бѣдатъ натоварени съ прилагането на този законъ — говоря, прѣди всичко, за онѣзи дребни органи, които ще бѣдатъ натоварени съ прилагането на закона въ всѣка отдѣлна мѣстностъ — то, най-малко, би трѣбвало да послѣдваме поне онзи принципъ, който се съдържа въ прѣдложението на г. г. земледѣлцитъ, комбиниранъ съ това допълнение, което правятъ г. г. радикалитъ, т. е. съ прѣдложението на г. Георгова, защото дветѣ прѣдложения не се изключватъ, а, напротивъ, се допълватъ едно друго. Това е необходимо, г-да.

Едно малко съображение да прибавя къмъ това, което казахъ. Азъ искамъ по въпроса да бѣда съвършено кратъкъ. Достатъчно е да вземемъ прѣдъ видъ, че сегашниятъ текстъ на чл. 5 отваря широко вратитъ на едно партизанско злоупотребление. Ние знаемъ отъ практика, какъ множество кметства прилагаха закона за реквизицията, какъ тѣ реквизираха отъ свои политически противници, а пъкъ когатъ се намѣрѣха прѣдъ политически приятели, често пѣти си затваряха очитъ и не реквизираха отъ тѣхъ. Ако сега вие кажете — сѣщо така, както чл. 5 говори — че безразборно ще се закупува принудително отъ всички стопани, като, прѣди всичко, на първо мѣсто турите, че ще се закупува принудително отъ производителитъ, а не отъ търговцитъ, и слѣдъ това, на второ мѣсто турите търговцитъ, то очевидно е, че ще отворите най-широко вратата за възможни партизански злоупотребления. Това по всѣкакъвъ начинъ ще трѣбва да се избѣгне, ако наистина правителството има намѣрение да направи отъ този законопроектъ единъ дѣйствителенъ законъ, ако той не е само едно бостанско плашило, съ което, ужъ, ще се плашатъ спекулантитъ — а тѣ, въ сѣщностъ, не се плашатъ, защото сѣ помѣли, откожкото правителството.

(Прѣседателското мѣсто заема подпрѣседателътъ г. д-ръ И. Момчиловъ)

Ето защо ние, отъ своя страна, се присѣдиняваме къмъ прѣдложението на земледѣлската група, комбинирано съ прѣдложението на г. Георгова. Смѣтамъ, обаче, че прѣдложението на г. г. земледѣлцитъ редакционно трѣбва малко да се поправи, като се съобрази съ прѣдшестващия членъ на закона, който, така или иначе, колкото това да бѣше противъ нашето желание, е възприетъ.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ се съгласявамъ, отъ името на комисията, да стане едно малко измѣнение въ втората часть на чл. 5, което измѣнение ще има слѣдующето съдържание: (Чете) „Тѣй сѣщо закупенитъ отъ частни лица храни за продажба се взематъ принудително по опредѣлената въ мѣстността цѣна, безъ огледъ на тѣхната закупна стойностъ“.

Д. Драгиевъ: Принудителното откупуване на тѣхнитъ храни трѣбва да прѣдшества.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: То е сѣщото.

Д. Кротневъ: Не е сѣщото.

А. Цанковъ: Най-хубаво е да се обгърнатъ дветѣ прѣдложения.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Направете при трето четене прѣдложение.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Най-напрѣдъ направено е прѣдложение отъ г. Дечо Теневъ: (Чете)

„Чл. 5. Ако слѣдъ запрѣщението на износа и слѣдъ прѣврътането и опрѣдѣлянето цѣнитъ на хранитъ, хлѣбаритъ, брашнаритъ, мелничаритъ, житаритъ и производителитъ се въздържатъ да прѣдлагатъ и продаватъ, общественитъ комитети пристѣпватъ къмъ принудително изкупуване всѣки въ своя районъ нужното количество брашна и храни най-напрѣдъ у хлѣбаритъ, брашнаритъ, мелничаритъ и житаритъ; ако всички тѣхни брашна и храни не достигнатъ, тогава се пристѣпва къмъ принудително вземане излишнитъ храни и на производителитъ, като се започне отъ по-заможнитъ.“

„По сѣщия начинъ се постѣпва и за набавянето на всичкитъ други прѣдмети отъ първа необходимостъ.“

„Ако слѣдъ принудителното вземане всички храни и други продукти отъ първа необходимостъ, въ района на единъ общественъ комитетъ пакъ се окаже недостигъ, той си набавя нужното количество отъ комитетитъ на сѣсѣднитъ общини и околии, а въ краенъ случай, и чрѣзъ общия комитетъ“.

Който е съгласенъ да се приеме това прѣдложение, моля, да си вдигне рѣката. (Малцинство) Не се приема.

Има друго прѣдложение, отъ г. Илия Георговъ: (Чете) „Къмъ чл. 5 да се прибави слѣдната алинея: „Земледѣлцитъ-производители, които иматъ земя по-малко отъ 500 декара, и наемателитъ, които обработватъ по-малко отъ 500 декара земя, могатъ да продаватъ своитъ земледѣлски произведения доброволно на комитета на обществената прѣвидливостъ. На тѣхъ се заплащатъ хранитъ по костюмата цѣна съ извѣстна печалба, като се взематъ въ смѣтка цѣнитъ на надницата въ даденъ районъ, цѣната на земята и лихвата и погашението на производственитъ срѣдства, данѣктъ, сѣмето“. Който е съгласенъ съ това прѣдложение на радикалната група, моля, да си вдигне рѣката. (Малцинство) Не се приема.

По сѣщия членъ е направено прѣдложение и отъ парламентарната група на Работническата социално-демократическа партия съ слѣдното съдържание: (Чете)

„Общинскитъ сѣвѣти най-късно въ срокъ отъ 10 дни слѣдъ влизането на закона въ сила съобщаватъ количеството на складиранитъ въ общинскитъ складове запаси, какво количество отъ послѣднитъ, възъ основа на казаната обща норма, е нужно за изхранването на нуждаещото се население въ района имъ и какво количество запаси въ повече се оказватъ въ тѣхно разпореждане. А ония общини, които сѣ лишени отъ всѣкакви или достатъчно запаси за изхранване на населението си, възъ основа на сѣщата норма, веднага и най-късно въ горния срокъ съобщаватъ на комитета на обществената прѣвидливостъ, отъ какви и отъ какво количество запаси се нуждаятъ.“

„Членовѣтъ отъ постояннитъ присѣстствия на ония общини, които не извършатъ или забавятъ горното, се наказватъ съ тъмниченъ затворъ отъ 6 мѣсеца до една година и глоба до 2.000 л.“

Който приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Малцинство) Не се приема.

Който приема чл. 5, както се докладва и съ измѣненіето, което г. докладчикътъ направи, моля, да си вдигне рѣката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: (Чете)

„Чл. 6. Изплащането на закупенитѣ храни става отъ срѣдства, взети отъ Народната и Земледѣлска банки и въ случай на нужда и отъ държавата. Лихвата на употребенитѣ за цѣлѣта капиталѣ не може да бѣде по-голяма отъ 7%.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ: Искамъ само отъ техническа гледна точка да направя една малка бѣлѣжка.

Тукъ се казва, че изплащането на закупенитѣ храни става отъ срѣдствата на банцитѣ и въ случай на нужда и отъ държавата. Това, както е казано тукъ, „и въ случай на нужда, и отъ държавата“, нѣма абсолютно никакво значение, защото държавата, за да отпусне пари за нѣщо, трѣбва да вотираме на финансови министъръ свръхсметенъ кредитъ. Тѣй че работата ще дойде пакъ до законъ. А ако дойде работата до законъ, то ще се сезираме съ въпроса по реда.

Ето защо азъ смѣтамъ, че думитѣ „и, въ случай на нужда, и отъ държавата“ трѣбва да се заличатъ. То нищо не бѣрка на работата, само нѣма да има мно-

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Прието.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Найдентъ Комановъ.

Н. Комановъ: Г-да! Азъ ще направя нѣколко бѣлѣжки по този членъ.

Прѣди всичко, трѣбва да кажа, че ние съвършено малко се различаваме съ господата отъ крайната лѣвица, и ако има дребна разлика между насъ, тя произхожда отъ това именно, че тѣ иматъ винаги твърдѣ малко желание да влѣзатъ въ споразумѣние съ когото и да било.

Х. Кабакчиевъ: Затова ли ние гласувахме за вашето прѣдложение, а вие не гласувахте за нашето?

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, тишина.

Н. Комановъ: Всѣки пътъ, когато сме намирали, че едно ваше прѣдложение е умѣстно, гласували сме за него. И сега видѣхте, какъ наши другари вдигнаха рѣка за ваше прѣдложение. — Криво се разбиратъ отъ тѣхна страна нашитѣ прѣдложения. На нѣколко пъти вече се забѣлѣза отъ тѣхнитѣ говорители, че нашата група поддържала едни неимовѣрно високи цѣни и че изхождала отъ тѣсно егоистически съображения въ това си искане. Азъ, г-да, прѣди всичко, трѣбва да ви кажа, че никога не сме поддържали чрѣзмѣрно високи цѣни. Ние сме искали или това, което пазарътъ дава, оставенъ свободенъ, или онова, което заслужава трудътъ на народа, вложенъ въ производството. Така щото, ако се възприеме едното или другото, ние не бихме имали нищо противъ. Но, г-да, ако става дума за високи цѣни, то е, защото господата отъ крайната лѣвица сравняватъ тѣзи цѣни, които хранитѣ напоследѣтъкъ иматъ, съ цѣнитѣ прѣзъ минали и по-минали години, и затова изкарватъ, че сега цѣнитѣ били много високи.

Ние признаваме, че хлѣбътъ, като е прѣдметъ отъ първа необходимостъ за живота на човѣка, трѣбва да бѣде евтинъ, и че не бива въ моменти на общо бѣдствие, онѣзи, които случайно притежаватъ хранителни продукти възползувани отъ това свое положение, да натискатъ другитѣ и да имъ налагатъ цѣни съвършено неизносни. Но ние смѣтаме, че трѣбва всѣка община да поеме издрѣжката на бѣднитѣ си и че трѣбва единъ извънреденъ данѣкъ да се събира отъ населението, прѣимуществено отъ по-сѣстотелнитѣ хора, и срѣдствата, събрани отъ този данѣкъ, да послужатъ за издрѣжка на бѣднитѣ. — Това, което и господата съ прокарали въ тѣхния законъ. Може да има разлика въ думитѣ, но разлика въ смѣтността нѣма. Само че при гласуването на чл. 5 болшинството не се съгласи съ това, което ние искаме и което тѣ искатъ: реквизирането прѣимуществено да се почне оттамъ, където се намиратъ

хранителнитѣ припаси въ излишѣтъ за едно стопанство, прѣди всичко, отъ търговцитѣ, които иматъ складирани храни за спекулативни цѣли, послѣ отъ най-едритѣ стопани и най-послѣ отъ дребнитѣ. Това, струва ми се, е една грѣшка, послѣдствията на която ще дадатъ тѣкмо обратни резултати отъ тѣзи, които правилството смѣта да постигне. Ако цѣлѣта тукъ е да се набави чрѣзъ реквизиция отъ дребнитѣ стопани необходимото количество храна за изхранване на нуждающитѣ се, ние не разбираме, защо не се почва оттамъ, където може да се намѣрятъ по-голямѣ запаси, и постепенно да се върви къмъ по-дребнитѣ стопани. Ако вие искате да почнете отъ най-дребнитѣ, вие ще си навлѣчете голѣма бѣда, защото, ако трѣгнете отъ къща на къща да търсите, вие ще намѣрите само нѣколко хектолитри храна, безъ съ това да можете сетѣ да задоволите нуждитѣ на нуждающитѣ се и безъ да сте въ положение, отъ друга страна, да се справите съ всички ония усложнения, които биха изникнали вслѣдствие една такава реквизиция у дребнитѣ стопани.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: По кой членъ говорите, г. Комановъ?

Н. Комановъ: Азъ ще Ви кажа.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Нѣма какво да ми казвате. Азъ Ви казвамъ, че не говорите по чл. 6, и Ви моля, ако продължавате да говорите, говорете по него. Вие злоупотребявате съ търпението на Народното събрание.

Н. Комановъ: Ако ние, г-да, поддържахме малко по-високи цѣни, то е не защото желаемъ да обогатимъ съ това населението, както биха казали господата отлѣво, а защото искаме да прѣдизвикаме износъ на пазара и отъ дребнитѣ стопани, понеже върваме, че нашитѣ прѣдложения ще се оправдаятъ, какво въ едритѣ стопани нѣма да има достатъчно храна за изхранване на нуждающитѣ се, за посрѣщане нуждитѣ на страната и понеже още прѣдлагаме, че има дребни стопани, които биха се съгласили при една по-висока цѣна да продадатъ пшеницата, която иматъ, и да я замѣнятъ съ царевича, която има по-ниска цѣна, да направятъ смѣсъ за сеоси, за да се доизхранятъ. Ние смѣтаме отъ това да се прѣдизвика на пазара едно по-големо прѣдлагане, за да може да се намѣри необходимото количество храна за правене поне оная смѣсъ, необходима за градоветѣ, защото иначе послѣднитѣ ще се намѣрятъ въ невѣзможностъ да се изхранятъ. Ние знаемъ, че може да има запаси въ търговцитѣ и едритѣ стопани, но сме положително убѣдени, че тѣзи запаси нѣма да бѣждатъ достатъчни, за да задоволятъ нуждитѣ. Така щото, ние само отъ това съображение изхождаме, когато искаме малко по-висока цѣна, но не за да оскубемъ гладнитѣ въ този моментъ — защото въ този моментъ ние притежаваме храна — а просто за да улеснимъ пазара, да улеснимъ снабдяването съ храна онова население, което се нуждае отъ нея и което нѣма да бѣде задоволено съ ония запаси, които се намиратъ само въ едритѣ стопани.

Ние прѣдлагаме слѣдния текстъ за чл. 6: (Чете) „Закупенитѣ храни или други прѣдмети отъ първа необходимостъ“ — понеже ние поддържаме, че и другитѣ прѣдмети, които сѣ отъ първа необходимостъ, трѣбва да се закупятъ и да имъ се намали цѣната — „се изплащатъ за смѣтѣ на всѣка община съ срѣдства, взети взаимнообразно отъ Българската народна и Земледѣлска банки подъ гаранция на държавата. Заетитѣ суми носятъ лихва 7%“. Ние смѣтаме, че държавата трѣбва само да поръчителствува за възврѣщането на тѣзи суми, а не ще има мѣсто тукъ тя да се заеме съ тѣхното окончателно изплащане. Ако е въпросъ да се даде заемъ на този фондъ, който ще послужи за откупване на хранитѣ, азъ не разбирамъ, защо трѣбва да оставимъ банцитѣ и да отидемъ да търсимъ държавата. Ние трѣбва да се съгласимъ или да ги вземемъ отъ банцитѣ, или, ако държавата дава, да даде, и тогава не остава нищо, освѣнъ да гласуваме тукъ единъ кредитъ. Ние трѣбва да разберемъ какво се прѣслѣдва съ този текстъ. Ние, като намираме, че този заемъ ще се даде само взаимнообразно, докато сумитѣ бѣждатъ събрани и върнати на учрѣжденията, отъ които сѣ вземени, намираме, че е излишно да се искатъ отъ държавата такива срѣдства, а трѣбва да се взематъ направо и само отъ банцитѣ.

Послѣ, както виждате, г-да, ние въ нашето прѣдложение намеряваме да се реквизируютъ и други продукти отъ

първа необходимост. Азъ ще ви посоча какъ се спекулира съ други прѣдмети отъ първа необходимостъ, напр., съ солта. Азъ имамъ свѣдѣния, че нѣколко едри търговци, имайки прѣдъ видъ, че солта мѣчно може да се внесе отъ странство, при тия условия, при които се намираме ние, закупили сѣ всичкото производство на солъ отъ Анхиало и Атанаской. Тѣ сѣ го закупили по 150 или 180 л. 100-тѣ килограма, а сега искатъ по 7 л. Ако ние, г-да, намираме, че има спекула при търговията съ зърнени храни, защо да затваряме очитѣ си прѣдъ голѣмата спекула съ солта и други продукти отъ първа необходимостъ?

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: Какво общо има това, което говорите, съ члена? Тукъ се говори за Земледѣлската и Народната банки.

Н. Комановъ: Да, тукъ се говори, че държавата щѣла да дава въ краенъ случай срѣдства. Ние не разбираме това. Затова ние поддържаме, че тия срѣдства трѣбва да бждатъ взаимнообразно дадени отъ двѣтѣ банки, подъ гаранцията на държавата.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Направете прѣдложение.

Н. Комановъ: Азъ имамъ свѣдѣния, че търговцитѣ още прѣди усложнение на положението, прѣди юний мѣсець, които случайно сѣ били депозирали голѣмо количество материяли за обуца, днесъ, вслѣдствие затварянето на границитѣ и на невъзможността да се докарватъ материяли отъ странство, тѣ грозно спекулиратъ, и сѣ повишили цѣнитѣ на гъона до 25 л. килограма. Е добръ, защо ще оставите тия хора да оскубватъ населението по такъвъ начинъ? Менѣ ми се струва, че както на хлѣбътъ, който е единъ прѣдметъ отъ първа необходимостъ, тъй и на всички останали прѣдмети отъ първа необходимостъ трѣбва сѣщо да се обърне внимание и да поискаме нормирането на едни износни цѣни за населението, за да може и по отношение на другата скѣпотия, сѣщо така, да смекчимъ малко кризата, да намалимъ малко цѣнитѣ и да ги направимъ по-низки.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Съгласявамъ се съ забѣлжката на г. Ляпчева, да се изхвърлятъ въ чл. 6 думитѣ: „и, въ случай на нужда, и отъ държавата“.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Ще се гласува.

По чл. 6 има прѣдложение отъ групата на Работническата социал-демократическа партия. Прѣдложението гласи: (Чете) „Общинскитѣ съвѣти веднага организиратъ, съ съдѣйствието на работническитѣ организации и на кооперациитѣ въ тѣхния районъ, консомацията на нуждающето се население. За тая цѣль всички мелници и пекарници въ района на общинитѣ се реквизириратъ отъ послѣднитѣ, съ изключение на голѣмитѣ парни мелници, които се реквизириратъ отъ комитета на обществената прѣдвидливостъ“. Контъ сѣ съгласни съ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Има прѣдложение отъ г. Комановъ чл. 6 да се измѣни така: (Чете) „Закупенитѣ храни или други прѣдмети отъ първа необходимостъ се изплащатъ за смѣтка на всѣка община съ срѣдства, взети взаимнообразно отъ Българската народна и Земледѣлска банки подъ гаранция на държавата. Зацитѣ суми носятъ лихва 7%“. Който е съгласенъ съ прѣдложението на г. Комановъ, моля, да си вдигне ржката. (Малцинство) Не се приема.

Който е съгласенъ да се приеме чл. 6, както се прочете отъ г. докладчика, заедно съ измѣнението, което се направи, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: (Чете)

„Чл. 7. Закупенитѣ и изплатени отъ комитета храни се продаватъ въ брой на нуждающитѣ се. Продажната цѣна се опрѣдѣля съ огледъ на направенитѣ разходи. При приключването на годишната смѣтка на операциитѣ, остатѣцитѣ въ печалба образуватъ фондъ за покриване загубитѣ, както и за срѣдства на комитета за борба съ скѣпотията въ врѣме на обществени бѣдствия.“

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Асѣвъ Цанковъ.

А. Цанковъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Още когато се разглеждаше законопроектъ на първо четене, ние изказахме мнѣние и поискахме, щото този законопроектъ, който носи голѣмото название „законъ за обществената прѣдвидливостъ“, да съдържа и една друга материя, освѣнъ тази, която е помѣстена днесъ въ текста му, а именно: да се прѣдвидятъ законоположения за борба противъ безработицата. За голѣмо съжаление, въ това отношение нищо не се направи: нито нѣкое отдѣлно законоположение правителството е внесло, нито пъкъ въ този законопроектъ, кждѣто биха могли да се наредятъ извѣстни законоположения въ тази областъ, нѣщо се направи. Нашата група е на мнѣние, че най-малкото, което трѣбва да се направи въ случая, то е: да се прибави къмъ чл. 7 една нова алинея, споредъ която на нуждающитѣ се бѣдни граждани, които сѣ останали безъ работа и, слѣдователно, безъ прѣпитание, да се раздава храна не по опрѣдѣленитѣ цѣни, а съвършено безплатно.

С. Златевъ: Тѣснитѣ социалисти не сѣ съгласни.

А. Цанковъ: Г-да! Това далечъ не е нашата особена и пълна програма по въпроса за подпомагане на безработнитѣ. Напротивъ, споредъ нашитѣ разбирания, грижата за подпомагане на безработнитѣ трѣбва да обхване една областъ много по-широка, трѣбва, прѣди всичко, по инициативата на държавата, на общинитѣ и на окръжнитѣ съвѣти, да се създадатъ специални прѣдприятия, съ които да се даде заработъкъ на останалитѣ безъ работа граждани. Това е единъ родъ отъ социалната грижа за борба противъ безработицата. Слѣдъ туй безработнитѣ, които, и слѣдъ тия грижи за даване на заработъкъ, ще останатъ вънъ отъ производството, трѣбва да се подпомогнатъ съ достатъчна парична помощ и не помощъ въ натура, защото това ние, на първо мѣсто, сме готови да признаемъ — системата на подпомагане въ натура има своитѣ голѣми недостатѣци. Но слѣдъ като правителството, срѣщу всичкитѣ тѣзи подбуждания отъ наша страна, остана глухо, ние имаме право да счакваме отъ него да направи поне тая малка крачка на прѣдъ: да се съгласи, щото при чл. 7 да се прибави исканата отъ насъ нова алинея. Г. г. народни прѣдставители! По този начинъ комитетътъ за обществена прѣдвидливостъ не само нѣма да бѣде отклоненъ отъ своята задача, не само той нѣма да бѣде въведенъ въ нѣкакви особено голѣми разходи, а, на противъ, цѣльта може да се постигне съ едни жертви, които, сравнително взети, сѣ нищожни. Азъ съмъ увѣренъ, че всичкото онова, което бихте вие дали безплатно на това нуждающе се население, колкото и да е голѣма днесъ цифрата на безработнитѣ въ България, всичкото това количество, повтарямъ, ще се покрие напълно отъ излишѣцитѣ на оная печалба, която, въроятно, въ края на краищата, ще реализира този комитетъ за обществената прѣдвидливостъ, слѣдъ даването на прѣдвидения 7% дивидендъ върху вложения отъ банкитѣ капиталъ. Подробни изчисления въ случая не е възможно да се направятъ обширно, защото липсватъ нужнитѣ данни, но по едно прѣдположение, което има на своя страна практиката, тъй, както въ днешния моментъ се усѣща, азъ съмъ увѣренъ, че, ако печалбата, слѣдъ плащането на дивиденда отъ 7% би била само 1/2%, тя ще бѣде достатъчна, за да покрие въ голѣмата му частъ този разходъ, който комитетътъ ще направи чрѣзъ раздаването на извѣстни запаси безплатно на нуждающитѣ се безработни. Наистина, въ днешния моментъ цифрата на безработнитѣ е доста голѣма, но ако правителството се постарее да създаде, чрѣзъ започването на редица сериозни обществени прѣдприятия, заработъкъ, то въ една значителна степенъ числото на безработнитѣ ще се намали. Това първо. Второ, въ самото производство, по силата на нѣщата, става едно извѣстно приспособление къмъ новосъздаденитѣ условия на кризата, които правятъ извѣстно прѣливане на една категория работници въ друга областъ на производството, съ която въ обикновено врѣмѣ тѣ не сѣ запознати, което пакъ намалява числото на безработнитѣ. Това е днесъ единъ фактъ. Фактъ е, напр., че днесъ въ Германия, независимо отъ общественитѣ грижи за намаляването на безработицата, по силата само на това приспособление на индустрията къмъ новосъздаденитѣ условия, безработицата е извънредно много намалена. И въ Германия даже работническитѣ водители изказватъ надеж-

дата, че безработицата, въпреки тази ужасна криза, въ която днес е поставена индустрията, може съвършено да изчезне или поне да бъде доведена горъ-долу до нормалния симасцабъ, до нормата, въ която тя се проявява въ нормално време. Следователно, чрезъ такива грижи, числото на безработните може да бъде намалено. Но вън от това, трѣбва да се има прѣдъ видъ, че безработицата е голѣма, прѣимуществена, даже, бихъ казалъ, почти само въ градоветъ. Въ селата за безработица може да се говори много по-малко. И, слѣдъ това, безработицата е особено силна въ голѣмитѣ градове, въ индустриалнитѣ центрове.

Като се иматъ прѣдъ видъ всички тия факти, азъ тамъ, че възъ основа на едно усѣщане, възъ основа на единъ опитъ, доколкото досега сме могли да го направимъ, се налага заключението, че не особено голѣми жертви ще бѣдатъ потребни отъ страна на комитетъ за обществена прѣдвидливостъ, за да задоволи тая обществена нужда; да нахрани гладующитѣ, останалитѣ безъ работа и безъ всѣко прѣпитание, които не сѣ въ състояние да платятъ цѣнитѣ, които комитетътъ ще опрѣдѣли, даже ако и тѣ биха били съвършено низки. Тия жертви, г. г. народни прѣдставители, се налагаатъ толкова повече за туй, че отъ текста на закона, тѣй, както той се прие, цѣната, която се прѣдвижда, не само не е нѣкаква низка, нѣкаква особено низка цѣна, а напротивъ, тя е цѣна обезателно доста висока. Заможнитѣ могатъ да се задоволятъ съ нея. Азъ лично въ своето съществуване, при начина на живѣние, който имамъ, мога да се задоволя съ тая цѣна, но масата отъ населението ще чувствува тая нормирана цѣна все пакъ доста тежко. Затова на най-бѣднитѣ, на онѣзи, които сѣ безъ прѣпитание, които, въпреки желанието си да работятъ и да припечелятъ своето съществуване, сѣ останали безъ прѣпитание, безъ срѣдства за съществуване, на тѣхъ, казвамъ, е необходимо и наложително комитетътъ за обществена прѣдвидливостъ да раздава чрезъ общинитѣ даромъ нужната храна.

Ето защо нашата група прави прѣдложение и ви моли, като апелира и къмъ хуманни чувства и къмъ дълга за справедливостъ, да възприемете това наше прѣдложение, което се състои въ слѣдующето. Къмъ чл. 7 да се прибави нова алинея съ текстъ: (Чете) „Комитетътъ раздава чрезъ общинскитѣ управления безплатно храни на сѣмействата на безработнитѣ, които сѣ останали безъ срѣдства за съществуване.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Александъръ Радоловъ.

А. Радоловъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Чл. 7, така, както ни се прѣдставя отъ г. докладчика, ние не можемъ да го гласуваме, защото считаме, че той не задоволява нуждитѣ на населението така, както тѣ се явяватъ. Азъ ще обоснова становището на нашата група по тая членъ.

Прѣди всичко, ще се опра на неговия текстъ: (Чете) „Закупенитѣ и изплатени отъ комитетъ храни се продаватъ въ брой на нуждающитѣ се“. Добрѣ, но ние имаме нуждающи се, които сѣ богати, които сѣ твърдѣ много богати и които биха могли да платятъ скѣпо и прѣскѣпо; имаме нуждающи се, които могатъ да платятъ споредъ костюмата стойностъ и споредъ направенитѣ разходи, а имаме и такива, които не могатъ да заплатятъ. Вие не прѣдвиздате цѣна нито за единитѣ, нито за другитѣ, нито за третитѣ. Тия, които нѣматъ срѣдства, на кого да ги оставимъ? Има сираци, останали отъ войната, има вдовици, има хора болни, има хора въ невъзможностъ да изкаратъ днесъ за днесъ прѣхраната си, има хора безработни, които, въпреки това, че общината и държавата се грижи да имъ намѣри работа, не могатъ да намѣрятъ такава. Всички тѣ нѣматъ и не могатъ да намѣрятъ срѣдства. Тѣхъ, питамъ, на кого оставяте съ така прѣдставения текстъ? Можемъ ли ние тази нужда, която се явява при такъвъ единъ случай, да я задоволимъ? Не можемъ да я задоволимъ.

По-нататъкъ въ члена се казва: (Чете) „Продажната цѣна се опрѣдѣля съ огледъ на направенитѣ разходи. При приключването на годишната смѣтка на операциитѣ, остатѣнитѣ въ печалба образуватъ фондъ за покриване загубитѣ, както и за срѣдства на комитетъ за борба съ скѣпотията въ време на обществени бѣдствия.“ Ние мислимъ, че работата на комитетъ не трѣбва да се разширява дотамъ, што да се идва до печалба, да се идва до образуване на нови фондове. Ако ли останатъ извѣстни излишъци, — азъ допущамъ да останатъ такива — тѣ трѣбва да бѣдатъ мини-

мални излишъци. Послѣ, нашето разбиране по отношение на комитетъ така, както се прѣдвизжда, е че той не може да удовлетворява нуждитѣ на нуждающитѣ се. Тоя комитетъ трѣбва да прѣтърпи измѣнения. Това не е работа само на нѣколко души — 10, 15, 20 или 30, както се прѣдлага — а този общъ централенъ комитетъ трѣбва да има своитѣ органи. По-нататъкъ, когато ще се разисква чл. 12, ние ще кажемъ думата си и по този въпросъ. Въ всѣки случай, ние считаме, че комитетътъ не трѣбва да разширява своята работа дотамъ, че да реализира нѣкакви си приходи и тия приходи да се оставятъ за образуването на фондъ за борба противъ скѣпотията въ време на обществени бѣдствия, които биха се появили въ бѣдѣще.

Понеже прѣдставениятъ чл. 7, въ тая форма, съ това, което той изразява отъ себе си, не може да удовлетвори нуждитѣ, които днесъ се явяватъ въ страната, то ние прѣдлагаме и искаме да се съгласите на слѣдното измѣнение — чл. 7 да се измѣни въ слѣдната смисълъ: (Чете) „За доизплащане взетитѣ отъ банцитѣ за тая цѣлъ суми, обществени комитети въ всѣка община разхвърлятъ извѣреденъ прогресивенъ данъкъ върху данъкоплатцитѣ на общината, наспротивъ доходитѣ и имотното имъ състояние.“

Г. Данаиловъ: Какъ може това: комитетътъ да разхвърля данъци?

А. Радоловъ: „Всички лица, които по тая законъ получаватъ съ намалена цѣна или даромъ храна, се освобождаватъ отъ това облагане. Обществени комитети въ всѣка община разпрѣдѣлятъ жителитѣ на три категории: първа, заможни, на които храната ще се дава съ печалба; втора, маломотни или съ малки доходи, на които храната ще се продава по септемврийската цѣна, и трета, крайно бѣдни или безработни, които получаватъ храната даромъ.“ На г. Данаилова се струва, че е нѣщо невъзможно да се въведе въ общината днесъ за днесъ, по единъ такъвъ случай, единъ прогресивно-подоходенъ данъкъ.

Г. Данаиловъ: Азъ казвамъ за комитетъ, че не може той да го разхвърля.

Д. Драгиевъ: Мѣстниятъ общински комитетъ ще прави това.

А. Радоловъ: Моля. Азъ ще Ви дамъ, г. Данаиловъ, едно малко обяснение, за да се разбере работата. — Азъ казахъ, че ние не можемъ да възприемемъ чл. 12 тѣй, както се прѣдставя тукъ отъ комисията. Ние ще настоямъ да се направятъ нѣкои измѣнения въ него. Измѣнения сѣ въ слѣдното. Прѣди всичко, ние прѣдвиздаме общински комитетъ, който ще се грижи за общинаритѣ, слѣдъ това — околийски комитетъ и надъ тѣхъ — централенъ комитетъ. Азъ сега го казвамъ само и, когато му дойде времето, ние ще обосновемъ, защо искаме така да бѣде. Прѣди всичко, казвамъ, въ общината ще има единъ комитетъ и той ще се грижи за гладнитѣ въ общината и за ония, които нѣматъ достатъчно срѣдства, достатъчно храна, достатъчно хлѣбъ. И този общински комитетъ, защото познава хората — знае кои сѣ богати, кои сѣ бѣдни — може много по-добрѣ да ги разпрѣдѣли на такива категории, каквито ние прѣдвиздаме и, съобразно съ това, да имъ се продава и храната, като същевременно се и облагатъ съ извѣреденъ данъкъ, за да изплатятъ онѣзи задължения, които сѣ направени за изхранването на бѣднитѣ. Вие виждате, че ние дѣлимъ хората на три категории. Послѣдната категория сѣ крайно бѣднитѣ, безработнитѣ, които, при всичкитѣ трудове на общината и на комитетъ не могатъ да си намѣрятъ работа, не могатъ да изкаратъ своята прѣхрана. Ние искаме, както казахъ, на тѣхъ да се дава даромъ хоана. Е добрѣ, общината тукъ ще направи задължения. Тия именно задължения ние искаме да легнатъ не върху гърба на държавата, а върху гърба на самитѣ общинари. Г. г. тѣснитѣ социалисти ни обвиниха, че не сме били искали да подпишемъ едно тѣхно поѣдложение за подкрѣпа на тия, които нѣматъ работа. Да, и днесъ не искаме, защото казваме, че всѣка една община трѣбва да се грижи за своитѣ безработни, за своитѣ бѣдни. Тѣхната тежестъ не трѣбва да лѣга върху гърба на държавата. Тамъ е разликата между насъ и тѣхъ. И затуй, г. Юрдановъ, ние не подписахме вашето прѣдложение.

Ю. Юрдановъ: Първо, това не е по силата на общината; второ, въ всѣка община има хора отъ чужди общини, които работятъ тамъ; и трето, вие искате да се взема отъ всички

А. Радолов: Г. Юрданов! Ние искаме да оставим всяка община да се загрижи за себе си, а когато се загрижи, тя ще намъри средства за удовлетворение на своите нужди и нуждите на своите бѣдни.

Х. Кабакчиев: Ами ако нѣма тия средства?

А. Радолов: Вие казвате: „Ако нѣма средства“? Ами ако не сме тук? Каква община е тя тогава? Прослѣдете живота на всяка една община и вие ще видите, че общинитѣ ще могатъ въ този случай да задоволятъ тия нужди. Нима Софийската община не би могла да изхрани своите бѣдни или да намъри работа за безработните? Или ще кажете, че една селска община не може да направи това. И тя ще го направи, но стига да има хора, които да се загрижатъ. Ако възложите това на общинитѣ, тѣ ще се загрижатъ и ще удовлетворятъ тѣзи нужди по-добре, отколкото държавата. Защото, ако се остави на държавата, всички ще подложатъ ръка на нея; мнозина, макаръ да биха могли да си намърятъ работа, ще кажатъ: „И ние сме безработни“, и ще искатъ държавата да ги храни. За да не ставатъ тия злоупотребления, ние казваме: не държавата, а общината, защото тя ги знае по-добре и повече може да имъ намъри работа, отколкото държавата.

Ю. Юрданов: Но ако тѣ не сѣ нейни членове?

А. Радолов: Що като не сѣ нейни членове? Тѣ работятъ въ една чужда община и тази община е длъжна, макаръ да не сѣ нейни членове, да се погрижи въ тоя моментъ за тѣхъ; тѣ работятъ за тая община, тѣ работятъ за тия, които живѣятъ въ нея, за по-богатитѣ или за сѣдно богатитѣ, и послѣднитѣ сѣ длъжни въ такъвъ единъ моментъ да се погрижатъ за тѣхъ.

Х. Кабакчиев: По такъвъ начинъ, вие нѣма да намѣрите богатитѣ, а трѣбва общъ прогресивенъ данѣкъ въ цялата страна върху индустриалната и земеделска класа. Това, което вие предлагате, ще обрѣмени общинитѣ и ще остави грамадната частъ отъ населението въ тѣхъ да гладува. Вие не разбирате прогресивно-подоходния данѣкъ и говорите просто невъзможни работи.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчилов: Моля Ви, г. Кабакчиев!

А. Радолов: Г. Кабакчиев! Отъ Васъ, въ всеки случай, акълъ по тоя въпросъ азъ не ща, защото азъ си имамъ достатъчно. Азъ разбирамъ прогресивно-подоходния данѣкъ. Може да нѣмамъ тия разбирания, които имате вие, г. Кабакчиев, но азъ не желая да ги имамъ, защото не желая да бѣда Кабакчиев.

Х. Кабакчиев: Вие искате съсииване, разорение на селскитѣ общини.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчилов: Ама, моля Ви се, г. Кабакчиев!

А. Радолов: Това не е разорение; напротивъ, ние искаме да се задоволятъ нуждающитѣ се и по единъ начинъ, който да не ощетява общината и държавата. И ние ви посочваме пътя. А пътятъ, който вие ни посочвате, не е истинскиятъ пътъ, а е пътятъ, ако щете, който често пъти води къмъ злоупотребление и къмъ експлоатиране на тая държава. Ние искаме общината да намъри работа за своите хора и същевременно да намъри хлѣбъ за тия хора.

Г. Димитров: Само една демагогия вършите тукъ.

А. Радолов: Моля ви се, ако има демагози, това сте вие.

С. Момчев: Защото плачете на чужди гробове.

А. Радолов: Защото вие приказвате прѣдъ селското население едно, а като дойдете тукъ, съвсѣмъ друго говорите.

П. Вангелов: А бе, и вие не знаете какво искате, и тѣ не знаятъ. Вие само съ тѣснитѣ социалисти се разправяте, а нищо не говорите по законопроекта.

А. Радолов: Ако Вие сте слушали какво искаме ние, нѣмаше да задавате подобенъ въпросъ, а ако сте спали, азъ не съмъ длъженъ да Ви обяснявамъ това, което тукъ на толкова души се приказва.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчилов: Моля Ви се, говорете по прѣдмета.

П. Даскалов: Може и цяла година да разправяте, нѣма нищо да кажете. Чункимъ много знаете какво искате.

А. Радолов: Слѣдъ като се раздѣлятъ жителитѣ на тия три категории, ще стане и раздаването на хранитѣ; слѣдъ туй ще стане и изплащането на задълженията. Защото, както казахъ и въ самото начало, ние не можемъ да искаме, щото оня, който нѣма нищо, оня, който лежи на постеля или пъкъ тия дѣца, които нѣматъ никаква защита, ония хора, които сѣ свършено безъ работа, да ги оставимъ гладни. По-заможнитѣ, по-имотнитѣ въ тоя случай трѣбва да се погрижатъ за тѣхъ. Както казахъ и въ началото, трѣбва да се създаде единъ прогресивно-подоходенъ данѣкъ за самата община, и споредъ средствата, споредъ онова, което тѣзи хора плащатъ днесъ, споредъ имотното имъ състояние, трѣбва да бѣдатъ и облагани, за да се покрие нуждата.

Х. Кабакчиев: Вие искате да се скриете задъ едно глупаво прѣдложение. Ами ако общината нѣма средства?

Д. Драгиев: Нали казвате, че въ селата имало думбази? Тѣхъ ще обложимъ.

А. Радолов: Когато започнете да приказвате за селското население, вие въ всеки единъ селянинъ виждате думбазинъ, а когато дойде въпросъ, да-ли тая община, да-ли това село ще може да задоволи нуждитѣ на своите бѣдни и неимотни, тогава нѣма думбази, тогава всички сѣ бѣдни.

Х. Кабакчиев: Зависи отъ общината.

А. Радолов: Отдевъ ли, когато вашиятъ другаръ г. Юрдановъ приказваше, или когато по-рано г. Коларовъ и Вие приказвахте, бѣхте прави, или сега сте прави?

Х. Кабакчиев: Има общини съ много богатши, а има други, които не могатъ да изхранятъ бѣднитѣ си.

А. Радолов: „Имало общини, имало общини“! Вие ще почнете да сочите само на изключения. Понеже ние знаемъ много добре тая работа, затова именно правимъ туй прѣдложение.

Х. Кабакчиев: Защото не я знаете.

А. Радолов: Ние я знаемъ, но само изглежда, че вие хаберъ нѣмате отъ тая работа и затуй именно само викаете.

Ю. Юрданов: Кажете, че това, което правите, правите го само за тѣснитѣ социалисти.

А. Радолов: Не за тѣснитѣ социалисти правимъ това прѣдложение, а защото смѣтаме, че днесъ за днесъ, нуждитѣ на българския народъ ще се удовлетворятъ най-добре по тоя начинъ.

Х. Кабакчиев: Записано е вече, недѣйте се оправдава.

А. Радолов: Какво за тѣснитѣ социалисти! Нищо не правимъ за тѣхъ, защото тѣснитѣ социалисти нищо не значатъ за насъ.

Х. Кабакчиев: Защото ви изобличаваме на всяка стѣпка.

А. Радолов: Вие! Ако има нѣкого да изобличавате, е самитѣ васъ, защото вие заслужавате на всяка една стѣпка това изобличение.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчилов: Моля, успокойте се, г-да.

А. Радолов: Г. г. народни прѣдставители! Азъ дадохъ обясненията, които бѣха необходими, за да обоснова искането ни да се измѣни чл. 7 отъ законопроекта. Казахъ, ние не можемъ да оставимъ тая грижа само на държавата, както искатъ нѣкои господа. Ние не можемъ да се не погрижимъ за бѣднитѣ, но ние не можемъ да не вземемъ прѣдъ видъ пѣкъ и ония хора, които ще могатъ на по-скѣпа цѣна да купятъ храна и да ядатъ хлѣбъ, не можемъ да не вземемъ въ съображение и ония, които не сѣ въ състояние да се поддържатъ. Вземайки прѣдъ видъ и едното, и другото, и третото, ние искаме да се съгласитѣ да стане измѣнението на чл. 7 така, както го прѣдлагамъ.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Азъ искамъ да направя само една практическа бѣлжка къмъ този членъ, като бихъ желалъ да се приеме отъ г. докладчика и отъ г. министра. Тя се състои въ слѣдующето. „Закупенитѣ — се казва въ чл. 7 — и изплатени отъ комитета храни се продаватъ въ брой на нуждающитѣ се“. Кому колко ще се продава? Освѣтъ туй, както е поставено тукъ, не е ясно, да-ли ще се продава на всѣки единъ гражданинъ, на мене, на втори, на трети, или ще се продава, както гледамъ, че господата, които говориха прѣди мене, разбиратъ, на общината, която прѣдставлява единъ брой граждани. Този въпросъ трѣбва да бѣде ясенъ затуй, защото — не зная да-ли е извѣстно на почитаемото правителство и на нѣкои другари — като бѣхъ изъ провинцията, азъ срещнахъ всевъзможни съотношения между села и градове. Свишовската градска община запрѣщава да се изнася брашно изъ мелницитѣ. Селянитѣ докарватъ жито въ мелницитѣ да се мели, обаче общината имъ запрѣщава да изнасятъ брашното отъ мелницитѣ. Въ друго село нѣкой мелничаръ купилъ жито, но селската община не му позволява да вземе житото да го мели въ мелницата. Можемъ, слѣдователно, да си прѣдставимъ единъ моментъ на лоша криза, когато общинитѣ и отдѣлнитѣ хора ще се надпрѣварватъ, кой колко повече храна да притегли къмъ себе си отъ тази, която е складирана въ рѣцѣтъ на комитета. Ще се появи единъ споръ и комитетътъ не бѣде не всѣки пѣтъ въ възможность да разпрѣдѣли поавилно храната, съ която разполага. Тѣй шото може да се случи една селска или градска община да има въ изобилие брашно въ това врѣме, когато друга да има недоимѣкъ, недостатѣкъ. Затуй азъ прѣдлагамъ къмъ този членъ, тѣкмо тамъ, дѣто прочетохъ, или по-долу, както шете, да се прибави: „Всѣка община може да си набави нужното количество продукти отъ комитета, като даде опрѣдѣление за размѣра на искането си“. Въ такъвъ единъ смисълъ, ако се приеме една поправка, дава се едно по-големо разширение на материята, която този членъ третира.

Въ свръзка съ това измѣнение, позволете ми да прибавя само даѣ думи къмъ другитѣ въпроси, които господата повдигнаха за прѣхраната на бѣдното население въ селскитѣ и градски общини, които въпроси азъ имахъ така сѣчно честѣта, когато говорихъ по принципъ по законопроекта, да повдигна прѣдъ другаритѣ си даже. Понеже военниятъ министъръ е заявилъ, че ще внесе единъ законопроектъ, който ще третира тази материя, би било желателно да се знае, да-ли дѣйствително този законопроектъ ще се внесе.

Х. Кабакчиевъ: Чакаме го.

Г. Данаиловъ: Само да не изгубимъ и по други законопроекти толкова врѣме, колкото за този законопроектъ, защото тогава не ще можемъ да достигнемъ до него. Но, въ всѣки случай, ако този законопроектъ се внесе, тогава, разбира се, едно измѣнение или една прибавка въ настоящия, който гледаме, въ този смисълъ е излишна. Относително идеята, която повдигна г. Цанковъ, за безработнитѣ, ще кажа, че по-скоро безработнитѣ трѣбва да се присъединятъ къмъ сѣмействата на онѣзи, които отиватъ въ запаса и които сѣмейства оставатъ, безспорно, въ една извѣстна своя часть, съвсѣмъ безъ срѣдства. За тѣхъ трѣбва да бѣде грижата на този комитетъ за обществената прѣдвидливостъ. Азъ съмъ даже приготвилъ, прѣди още да ви чуя, една прибавка за новъ членъ. Но, казвамъ, това ще зависи отъ туй, да-ли ще има специаленъ законопроектъ или не; по него ще кажа думата си по-нататѣкъ.

Едно ми прави впечатление и трѣбва да го кажа, прѣди да слѣзна отъ тукъ. Другаритѣ отъ страна на земледѣлската група смѣтатъ, като-че-ли този законопроектъ е насоченъ само противъ земледѣлцитѣ, и всичкитѣ разсѣждени върватъ въ такъвъ смисълъ, като-че-ли ние искаме тукъ да създадемъ единъ законъ, съ който да натискаме и да вземемъ залѣка на земледѣлското население. Нека бждемъ справедливи. Безспорно е, че този законопроектъ дохожда да удовлетвори една нужда въ случай на криза, въ случай на липса на храна. Какъ да се урегулиратъ неговитѣ недостатѣци, ние тукъ приказваме, стараемъ се да ги поправимъ. Може да излѣзе и отъ тукъ съ недостатѣци, но едно е вѣрно: че този законопроектъ не дохожда да вземе отъ земледѣлца онуй, което е у него. Слава Богу, познаваме земледѣлца. Ако има нѣкой, който да не е обезпеченъ съ храна до новата реколта, то е градското население, безразлично, да-ли е богато или бѣдно, защото и едното, и другото чака по индустриаленъ начинъ да му се достави хлѣбътъ отъ фурната. А селското население — това сме изучавали поне — има и по-бѣдно, и по-богато, но то пари на заемъ ще вземе, подъ скѣпа лихва — идете въ шоплука да видите това; то е добръ познато — ама ще отиде съ колата и ще си купи толкова храна, колкото му е нужна до началото на другата реколта, която ще добие.

Н. Георгиевъ: И вие ще навикнете да правите туй.

Г. Данаиловъ: Това е една култура по-назадничавая, а културата, която е въ градоветѣ, е по-напрѣдничавая.

К. Василевъ: Всѣкому своето дайте.

Г. Данаиловъ: Г-да! Ние приготвяваме единъ законопроектъ къмъ сѣществующето. Ето защо, азъ казвамъ, поне въ едно отношение да се разберемъ. Излишни сѣ спороветѣ помежду насъ, па и съ правителството даже. Въ случая като-че-ли искаме отъ него да освободи нѣкакъ си земледѣлското население отъ възможностьта да отговаря и да дава храна. У насъ аслж кой продава храната? Прѣди всичко, производителътъ. Споредъ този законопроектъ, ще се вземе отъ производителя това, което е излишно, а не това, което му е необходимо, за да може да се изхрани. И тѣй трѣбва да бжде. Ще се вземе туй, което е излишно. Ама селянинътъ самъ е готовъ да го продаде, защото съ него той живѣе, купува си газъ, обуца и друго, каквото му трѣбва. Защо сѣ тия разбирания, които ни вкарватъ въ невъзможни спорове?

Г. г. социалиститѣ иматъ право, като мислятъ въ случая само за бѣдното градско население, но тѣ си прѣдставляватъ, че цѣлото население е въ сѣщия недоимѣкъ. Не е така. Селското население, въ по-големата си часть, е удовлетворено, въ смисълъ, че е снабдено съ нужнитѣ срѣдства за прѣхрана. Тогава остава едно градско население, бихъ казалъ, една часть отъ градското население, което е около 800 хиляди души, въ ония градове, които не сѣ земледѣлски. Има депутати, които ще ви потвърдятъ това. Напр., г. Бояджиевъ е отъ гр. Луковитѣ; той ще ви каже, че тѣхниятъ градъ е повече земледѣлски и че всѣки гражданинъ, който шо-голъ е имотенъ, има жито още отъ есенѣта за слѣдующата реколта. Като спаднемъ това градско население, ще дойдемъ до едно число не повече отъ 360 хиляди души, които чакатъ отъ фурната да получатъ хлѣбъ по индустриаленъ начинъ. Въ такъвъ случай нашата задача се улеснява. Да не си прѣдставяте, че съ този законопроектъ ще се нанесе кой знае какъвъ ударъ на производителя-земледѣлецъ. Той ще даде туй, което има. Прави сѣ въ едно отношение г. г. земледѣлцитѣ, и струва ми се, че г. докладчикътъ, по мое настояване, макаръ да не говорихъ, възприе поправката, че комитетътъ трѣбва да се обръща най-напрѣдъ къмъ посрѣдничитѣ-търговци, които иматъ въ складоветѣ си храни, и слѣдъ това да отиде къмъ производителитѣ.

Н. Георгиевъ: Не го възприе; ние го искахме.

Г. Данаиловъ: Възприе го, джанъмъ, само не измѣни положението: едното да слѣдва подиръ другото. Трѣбва да имаме малко практически умъ, за да разберемъ, че единъ комитетъ нѣма да отиде отъ село на село да събира храна, когато търговцитѣ или мелничаритѣ иматъ свои хамбари.

Въ такъвъ случай, нека дадемъ възможность на този законопроектъ по-бързо да мине, защото, ако чувствуваме нуждата отъ него, трѣбва и да съдѣйствуваме за по-ско-

рошното му приемане; а споредът, споредъ моето разбиране, сѣ излишни. Извинете, че се намѣсихъ въ тая борба.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Андрий Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ: Азъ мислѣхъ, че г. Данаиловъ ще се спре на другъ единъ въпросъ, въ свръзка съ повдигнатия. Бихъ помолитъ правителството да се съгласи — тукъ се уяснява цѣлата работа — съ слѣдното. Споредъ този чл. 7, да-ли комитетътъ ще купува и ще продава, ще държи смѣтка за хамбаритъ и т. н., или той ще си служи съ Народната и Земледѣлската банки, които ще купуватъ, разбира се, по заповѣдъ на комитета, и ще продаватъ по цѣни, които комитетътъ ще опрѣдѣли заедно съ разносикътъ? Тукъ е важенъ моментътъ да разберемъ, да-ли комитетътъ ще стане въ пълния смисълъ на думата търговецъ, т. е. ще закупува отъ по-рано храни и отпослѣ ще ги продава на хората, кой колкото иска, или той ще си послужи по слѣдния начинъ: ще реквизира хранитѣ, ще ги задържи у стопанитѣ, и когато се явятъ нуждающа се по смѣтка, чрѣзъ неговитѣ агенти — разбирамъ банцитѣ — ще ги продаде. Азъ смѣтамъ, че единствениятъ изходъ на този законопроектъ ще бѣде само този вториятъ: Земледѣлската и Народната банки, както на много мѣста въ другитѣ членове на законопроекта се споменава, да бѣдатъ дѣйствителнитѣ агенти на този комитетъ.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Така е по чл. 13.

А. Ляпчевъ: Знаемъ, че е така, но азъ ще ви дамъ редакция, изслушайте ме до край. Азъ разбирамъ, че така го гласите, но има нѣкои нѣща, които ще станатъ по-ясни. — Този комитетъ нѣма да трупа храни, да ги купува и послѣ да търси пазари; той само ще задържа хранитѣ, и когато се явятъ купуватели, ще имъ ги продаде заедно съ разносикътъ. Въ такъвъ случай азъ бихъ помолитъ да се съгласите на слѣдната поправка въ чл. 7. Въ него се казва: „Закупенитѣ и изплатени отъ комитета храни...“ Азъ смѣтамъ да остане само: „закупенитѣ“, а думитѣ „и изплатенитѣ“ да се махнатъ. Тѣзи храни ще се изплатятъ отпослѣ, когато нуждающитѣ се ще се обръщатъ за храни, и комитетътъ, чрѣзъ Земледѣлската банка, ще достави храната оттамъ, дѣто я е задържалъ; но той не я е платилъ, не е станалъ търговецъ въ пълния смисълъ на думата и не може асѣ да бѣде. Така че ще се каже: „Закупенитѣ отъ комитета храни се продаватъ въ брой на нуждающитѣ се, чрезъ Земледѣлската банка“. Тукъ изрично тѣй трѣбва да се каже, не „чрѣзъ Народната и Земледѣлската банки“, а само „чрѣзъ Земледѣлската банка“, защото въ случая тя е, която дѣйствително ще може да върши тази операция. А че трѣбва да се каже „чрѣзъ Земледѣлската банка“, то е необходимо, за да се опрѣдѣли ролята на посрѣдникъ на комитета, а не ролята на закупчикъ, който ще пласира капиталитѣ си въ храни. Ако това се приеме, по-нататѣкъ да се каже така: „... При приключването на годишната смѣтка на операцията, остатѣтъ въ печалба образуватъ фондъ...“ Тукъ пакъ да се каже: „при Земледѣлската банка“, и да се свърже съ слѣдващото. Безспорно, споредъ този членъ, ще остане много работа самиятъ комитетъ да реди, но му се дава една здрава насока, че е само посрѣдникъ, а не търговецъ. Защото, г. г. народни прѣдставители, ако комитетътъ излѣзе отъ релситѣ и почне да купува храни въ България, капиталитѣ на Народната и Земледѣлската банки, колкото и да сѣ тѣ въ наличностъ, нѣма да стигнатъ. Ние не сме гарантирани, додѣ той ще стигне, додѣ ще отиде да купува, защото най-послѣ трѣбва да дадемъ едно ограничение на дѣйността на този комитетъ.

Даѣ думи относително разносикътъ. Тукъ говоримъ само за остатѣци, а хичъ не говоримъ за недоимѣци. Но кой знае, такива комитети обикновено свръшватъ съ недоимѣци. Споръ нѣма, че тѣзи недоимѣци ще бѣдатъ толкова по-голѣми, колкото комитетътъ прѣко дѣйствува като закупчикъ и като продавецъ. А щомъ комитетътъ ще дѣйствува само като посрѣдникъ съ негови агенти, въ такъвъ случай и да има дребни недостатѣци, тѣ ще останатъ за смѣтка на респективнитѣ банки. Съ това, мисля, че ще помогнемъ много на законопроекта, поне така, както се гласи той, защото иначе ще влѣземъ въ единъ кюръ сокакъ.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Съгласенъ съмъ отъ чл. 7 да се изхвърлятъ думитѣ „и изплатени“ — да остане само „закупенитѣ...“.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: По чл. 7 има направено прѣдложение отъ земледѣлската парламентарна група, въ смисълъ: (Чете)

„Чл. 7 да се измѣни така: „За доизплащане заетитѣ отъ банцитѣ за тая цѣль суми, общественитѣ комитети въ всѣка община разхвърлятъ извънреденъ прогресивенъ данѣкъ върху данѣкоплатѣтъ на общината, наспротивъ доходитѣ и имотното имъ състояние.“

„Всички лица, които по тоя законъ получаватъ съ намалена цѣна или даромъ храна, се освобождаватъ отъ това облагане.“

„Общественитъ комитети въ всѣка община разпрѣдѣлятъ жителитѣ ѝ на три категории: 1) заможни, на които храната ще се дава съ печалба; 2) малоимотни или съ малки доходи, на които храната ще се продава по септемврийскитѣ цѣни; 3) крайно бѣдни или безработни, които полуватъ храната даромъ“. Които сѣ съгласни съ това прѣдложение на земледѣлската парламентарна група, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Има прѣдложение отъ Обединената социалъ-демократическа партия: (Чете) „Къмъ чл. 7 се прибавя нова алинея, съ слѣдния текстъ: „Комитетътъ раздава чрѣзъ общинскитѣ управления безплатно храни на сѣмействата на безработнитѣ, които сѣ останали безъ срдѣства за сществуване“. Които приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Прѣдложение пакъ по чл. 7 отъ парламентарната група на Работническата социалъ-демократическа партия: (Чете) „Вмѣсто чл. 7, прѣдлагаме: „Комитетътъ на обществената прѣдвидливостъ разполага напълно съ ония количества запаси, които се окажатъ въ повече отъ нуждитѣ на всѣка община. Той разпрѣдѣля нужнитѣ количества отъ тия запаси между нуждающитѣ се общини и ония държавни и обществени институти, които би имали нужда отъ такива“. Които приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Които приематъ чл. 7 така, както се прочете отъ г. докладчика, заедно съ малкото измѣнение, на което той се съгласи, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: (Чете)

„Чл. 8. Комитетътъ за обществена прѣдвидливостъ може да отстъпи закупенитѣ зърнени храни на мелничаритѣ, като опрѣдѣли типовеѣ и цѣната на брашната за всѣка мѣстностъ. Въ случай на несъгласие комитетътъ постановява да се реквизируютъ мелницитѣ, трудътъ и техническиятъ персоналъ и всички срдѣства, свързани съ смилането на хранитѣ, прѣвозването, съхранението и разпрѣдѣлянето на брашното между населението“.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: По чл. 8 има направено слѣдующето прѣдложение отъ парламентарната група на Работническата социалъ-демократическа партия: (Чете) „Вмѣсто чл. 8, прѣдлагаме: „Експроприиранитѣ запаси се заплащатъ отъ единъ фондъ, образуванъ отъ капиталитѣ на Българската народна банка и народната Земледѣлска банка, и ако тѣ не достигатъ, съ срдѣствата на държавата, управляванъ отъ Българската народна банка, която ще поеме всичкитѣ финансови операции, произходящи отъ тоя законъ. Заплащанията ставатъ по цѣна, опрѣдѣлена за всѣки артикулъ поотдѣлно, възъ основа на срдѣната цѣна на сщия артикулъ прѣзъ послѣднитѣ петъ години, по официалнитѣ данни на Дирекцията на статистиката. Най-напрѣдъ се изплащатъ дребнитѣ количества, експроприирани запаси на селяни и търговци, а на голѣмитѣ землевладѣлци и ангросисти се изплаща на части, съобразно разполагаемитѣ парични срдѣства“. Които приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Които приематъ чл. 8, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: (Чете)

„Чл. 9. Слѣдъ прибиране новата реколта и прѣцѣнката ѝ съ огледъ нуждитѣ на населението и държавата въ продължение на цѣла година, Министерскиятъ съвѣтъ разрѣшава да се продаватъ и изнесатъ въ странство неупотребенитѣ закупени храни. Ако новата реколта е слаба

или долна по качество, остатъците се задържат, правят се нови закупувания и когато се обезпечат нужните количества за 1.200.000 жители въ продължение на 400 дни, смѣтано по 270 кгр. на жителъ, запрѣщението за износъ се вдига и свободата на търговията възстановява.

„За бележка. Комитетътъ за обществена предвидливостъ при изчисление на жителитѣ, които никакъ не произвеждатъ или произвеждатъ въ недостатъчно количество зърнени храни, трѣбва да вземе въ съображение нуждитѣ и на Военното министерство презъ мирно и военно време“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има прѣдложение отъ парламентарната група на Работническата социалъ-демократическа партия съ слѣдното съдържание: (Чете) „Въ реквизиранитѣ мелници и пекарници могатъ да се оставятъ да работятъ тѣхнитѣ досегашни притежатели, обаче подъ контрола на общинскитѣ власти и по общи, опрѣдѣлени за цѣлата страна, норми за примѣситѣ въ брашното и въ хлѣба. Наемътъ на реквизиранитѣ мелници и пекарници се заплаща по цѣна, равна на срѣдния наемъ за послѣднитѣ петъ години, опрѣдѣлена за реквизиранитѣ отъ комитета на обществената предвидливостъ голѣми мелници отъ послѣдния, а за другитѣ мелници и пекарницитѣ — отъ общинитѣ“.

Който приема тѣта прѣдложение, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Малцинство) Не се приема.

Който приема чл. 9. както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: (Чете)

„Чл. 10. Комитетътъ за обществена предвидливостъ е постоянно учождение. Освѣнъ възложената му работа по закупуването и разпрѣдѣлението на зърненитѣ храни, брашното, фуража и други хранителни продукти, той се грижи, когато има нужда за наврѣмненото снабдяване населението съ ония стоки, които идатъ отвънъ, като: солъ, петролъ, кожи за обуца и други прѣдмети отъ първа необходимостъ, които могатъ да се доставятъ въ голѣми количества на право отъ производителитѣ или да възлага доставката на частни лица при опрѣдѣлена максимална продажна цѣна“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Прави ми силно впечатление това обстоятелство, дѣто, както г. г. министритѣ, така и г. г. народнитѣ прѣдставители отъ болшинството, не искатъ да обърнатъ ни най-малко внимание въоу онѣзи поправки въ законопроекта, които се прѣдлагатъ отъ опозицията — било отъ нашата група, било отъ крайната лѣвица, било отъ другитѣ опозиционни групи. Ако имаме работа съ нѣкакъвъ законъ отъ по-другъ характеръ, ако това не бѣше единъ букваленъ прѣписъ отъ едно законодателство, съвсѣмъ чуждо на нашитѣ условия, това неслучване въ гласа на опозицията би било колко-годѣ оправдателно. Но като се взрешъ въ законопроекта и видишъ, какъ той е несъобразенъ съ българската дѣйствителностъ и какъ съ тази дѣйствителностъ сѣ съобразни онѣзи практически прѣдложения, които се правятъ отъ опозицията, не можешъ ни най-малко да оправдаешъ, а трѣбва по-скоро да осѣдишъ онова прѣнебрѣжение, съ което и г. г. министритѣ, и г. г. народнитѣ прѣдставители отъ болшинството посрѣщатъ и изпращатъ тѣзи наши поправки. Недѣйте гледа тѣй леко на работата вие, г-да отъ болшинството.

Х. Г. Поповъ: Много сериозно гледаме.

Д. Драгиевъ: Съвсѣмъ несериозно гледате.

Х. Бояджиевъ: Не искаме да слушаме Вашитѣ нотации.

Д. Драгиевъ: По-добрѣ, г. Бояджиевъ, да се вслушвате въ нашитѣ нотации. Недѣйте бива толкова надмѣнни, защото по материята, която засѣга този законъ, ще чувате отпослѣ нотациитѣ на безброй много хора.

Х. Бояджиевъ: Какъ смѣшъ да се отнасяшъ тѣй спрѣмо болшинството? Единъ дръвникъ си ти. (Възражения отъ лѣвния центъръ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Моля тишина.

Д. Драгиевъ: Г. прѣдседателю! Усмирете негова милостъ квестора.

Н. Георгиевъ: (Къмъ Х. Бояджиевъ) Вие сте полицейски избраникъ. Разбойникъ, да мълчишъ тамъ!

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Господинъ Бояджиевъ ме нарече дръвникъ. Заявявамъ, че ни най-малко не ме обиждатъ подобни нарицания, толкова повече че идатъ отъ хора, които сами сѣ такива, за каквито искатъ да набѣдятъ другитѣ. (Ржкоплѣскане отъ лѣвния центъръ)

Х. Бояджиевъ: Най-голѣмиятъ дръвникъ въ Камарата си ти.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Моля, г. Бояджиевъ.

С. Омарчевски: Какъ позволявате на единъ квесторъ да ругае по такъвъ начинъ? Къдѣ се намира?

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Д. Драгиевъ: Г. прѣдседателъ, г. г. министритѣ и г. г. народнитѣ прѣдставители отъ болшинството виждатъ усилията на г. квестора да обиди мене, единъ народенъ прѣдставителъ, и тѣ не се възмущаватъ, и тѣ не протестиратъ противъ единъ подобенъ езикъ! Значи, този начинъ за защита на законопроекта вамъ ви се харесва; то показва, че вие нѣмате другъ начинъ и че вие не се различавате отъ този господинъ, който продължава тукъ да се мѣчи да обижда?

Х. Бояджиевъ: (Възражава нѣщо)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. Бояджиевъ! Правя Ви бѣлѣжка. Нѣмате право да прѣсичате. Тукъ има прѣдседателство.

Х. Бояджиевъ: Съ какво право той отъ трибуната се подиграва съ мене?

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Правя Ви бѣлѣжка втори пѣтъ.

Д. Драгиевъ: Прочее, азъ моля г. г. министритѣ, моля и господата отъ болшинството да се вслушватъ, поне отъ врѣме на врѣме, поне по нѣкои законопроекти, въ онѣзи практически поправки, които се изнасятъ тукъ отъ опозицията. Недѣйте смѣта васъ си сѣ за вѣщи, недѣйте смѣта васъ си сѣ за най-голѣми патриоти, недѣйте смѣта, че тукъ стоятъ врагове на българския народъ, врагове на държавата. Допуснете колко-годѣ умъ, колко-годѣ патриотизъмъ и разбиране и въ вашитѣ противници.

П. Даскаловъ: Ама, г. Драгиевъ, ако обиждате цѣлото болшинство, нима болшинството нѣма право да реагира? Вие се възмущавате отъ г. Бояджиева. Защо се възмущавате отъ него, когато обиждате цѣлото болшинство?

Д. Драгиевъ: Ще бѣде добрѣ, българската Камара, болшинството въ тая Камара да почне да се вслушва въ нашия гласъ, какъвто и да бѣде той — гласъ на умници или безумници.

П. Даскаловъ: Цѣлъ день говорите и ви слушаме, никой не ви прѣчи.

Д. Драгиевъ: Защото, когато вие днесъ не искате нищо да чуete, когато вие днесъ не искате нищо да възприемете; вие подготвите дни, когато тукъ нашитѣ искания ще бѣдате принудени въ много по-голѣмъ обемъ да ги възприемате.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: То е работа на българския народъ.

Д. Драгиевъ: Възприемайте ги отсега малко по малко, за да не ви бѣде единъ день твърдѣ тежко.

П. Даскаловъ: По 10 души говорите отъ вашата група по всѣки въпросъ. Кой ви прѣчи да говорите?

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля Ви се.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще ви посоча една наша редакция, съ която ще искаме да замѣнимъ чл. чл. 10, 11 и 12. Понеже тя засѣга съдържанието и на третѣ тия члена, азъ ще кажа бѣгло нѣколко думи и върху третѣ тѣхъ. Въ чл. 10 се казва, че комитетътъ за обществената прѣдвидливостъ е постоянно учрѣждение. Споредъ нашето разумѣние, такъвъ единъ комитетъ не може и не бива да се нарича постоянно учрѣждение, защото, както не сме имали нужда отъ 37 години насамъ отъ такава едно постоянно учрѣждение, бѣдете увѣрени, че слѣдъ наставането миръ въ свѣта, слѣдъ прѣкрашението на тази голѣма свѣтовна война, тази днешна наша нужда отъ такъвъ комитетъ ще изчезне за дълго врѣме и нѣма защо да наричате този комитетъ постоянно учрѣждение.

Министъръ Ж. Бакаловъ: „Постоянно“ въ смисълъ при народно бѣдствие.

Д. Драгиевъ: Чл. 10 отъ законопроекта освѣтъ другитѣ права, които се дадоха по-рано съ другитѣ членове на този комитетъ, предвижда и едно друго право за него, именно възлага му се обязаността, правото да закупува и други артикули, които сѣхъ потрѣбни за българското население . . .

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Както искахте вие.

Д. Драгиевъ: . . . възлага му се да върти търговия. Ние мислимъ, че не ще да се стори нѣщо особено умно, ако възложимъ на този комитетъ търговски задачи, търговски функции. Оставете търговията свободна.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Вие направихте това предложение.

Д. Драгиевъ: Говоря за търговията на разни артикули — разбирамъ солъ, газъ, желѣзо, кожи и тѣмъ подобни. Недѣйте възлага на комитета тази длѣжностъ да доставя тѣзи артикули отъ внѣ, защото се разбира, че му се възлага по чл. 10. Най-добрѣ тази търговска работа може да се извършва отъ самото търговско съсловие. Достатъчно е, че даваме право на комитета, когато единъ или другъ търговецъ има или донесе утрѣ нѣкаква стока, да опрѣдѣля нейната цѣна, да има право да я закупи принудително. Повече отъ това не му възлагайте, защото ще му възложите една работа, за която този комитетъ, по своя съставъ, не е компетентенъ, и, ако вземе да върши такава търговска работа, по-скоро ще допринесе врѣда, отколкото полза. Намѣсто евтини стоки, ще достави по-скѣпи и ще си спечели подозрѣнието и негодуванието на обществото.

Въ чл. чл. 11 и 12 се говори за състава на комитета. Казва се, че този комитетъ ще се състои отъ 14 души народни прѣдставители, отъ нѣколко главни секретари при министерствата, управителитѣ на Земледѣлската и Народната банки, по единъ прѣдставителъ на търговскитѣ камари, единъ прѣдставителъ на градскитѣ общини, единъ прѣдставителъ на Българското икономическо дружество и единъ мелничаръ. Този съставъ на централния комитетъ, споредъ насъ, е негоденъ. Споредъ нашето разумѣние, не бива цѣлата тази тежка работа да се възлага на единъ едничѣкъ комитетъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г-да! ча- сътъ е 8. Съгласно правилника, засѣданието трѣбва да се вдигне.

П. Вангеловъ: Да се продължи засѣданието, докато се гласува законътъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Цѣлниятъ законъ да се гласува, защото нѣма врѣме.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има предложение да се продължи засѣданието, докато се приеме законопроектъ. Който е съгласенъ съ това предложение, моля, да си вдигне рѣката. (Мнозинство) Приема се.

Продължавайте, г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Споредъ насъ, работата, която има да върши този комитетъ е тежка,

много важна, и ние трѣбва да я сложимъ на повече плещи. Споредъ нашето разбиране, въ страната трѣбва да има не единъ, а три вида обществени комитети. Първо, въ всѣка една община трѣбва да има единъ общественъ комитетъ, второ, въ всѣка околия трѣбва да има единъ общественъ комитетъ и, трето, трѣбва да има единъ общъ, единъ централенъ комитетъ за цѣлата страна. Въ селата общинскитѣ комитети трѣбва да се състоятъ отъ общинския съветъ, който по право влиза въ тѣхния съставъ, и отъ 12 лица, избрани отъ селскитѣ общини; въ градскитѣ общини общественитѣ комитети трѣбва, споредъ насъ, да се състои отъ общинския съветъ и отъ лица, избрани отъ населението — за столицата 100 души, за окръжнитѣ градове по 50 души и за околийскитѣ по 25 души, които заедно съ общинския съветъ, подъ прѣдседателството на кмета, да направятъ най-първо провѣрка на хранитѣ. Какъ ще се избератъ тѣзи особени лица, това ще опрѣдѣлятъ самитѣ общински съвети. Избрани тѣзи комитети въ общинитѣ, тѣ трѣбва въ единъ най-късъ срокъ отъ влизането на закона въ сила да пристѣпятъ къмъ провѣрка на излишнитѣ количества храни отъ всѣкаква категория. Ние мислимъ, че така много по-бързо ще стане провѣрката на хранитѣ, отколкото ако се възложи на единъ комитетъ да закупува отъ врѣме на врѣме такива. Г. г. народни прѣдставители! Ако възложите само на единъ комитетъ да закупува отъ врѣме на врѣме храни, споредъ нуждитѣ, има се опасностъ, че по-нататѣкъ въ надвечерието на жѣтвата извѣстни общини не ще има откѣдъ да си набавятъ извѣстна категория храни, защото ще липсватъ. Ние мислимъ, че общественитѣ комитети въ най-скоро врѣме трѣбва да провѣрятъ количеството на храната, у когото и да се намиратъ, и всички необходими количества да ангажиратъ, да не могатъ да бѣдатъ тѣ продавани, а всичко онова, което се намѣри за излишно въ страната, споредъ събранитѣ свѣдѣния отъ околийскитѣ и централни комитети, да бѣде изнесено въ странство. Околийскитѣ комитети да се състоятъ отъ три лица: за прѣдседателъ околийския огрономъ и за членове, началника на Земледѣлската банка въ града, както и началника на Народната банка. Тѣ ще събиратъ свѣдѣнията отъ надлежитѣ общини, кѣдѣ колко храна има излишна и кѣдѣ колко не достига, и ще улесняватъ снабдяването на извѣстни комитети съ храна. Централниятъ комитетъ, споредъ насъ, трѣбва да се състои отъ 30 души. Той трѣбва да одобрява и утвърдява цѣнитѣ, които сѣхъ прѣдварително опрѣдѣлени отъ мѣстнитѣ обществени комитети. Отъ какви хора трѣбва да се състои той? Ние не сме съгласни съ този съставъ, който законътъ прѣдвижда. Прѣди всичко законопроектъ прѣдвижда въ този комитетъ да влизатъ 14 души народни прѣдставители. Ние мислимъ, че народниятъ прѣдставителъ не бива да бѣде натоваренъ съ една работа, която е несъвмѣстима съ неговия мандатъ на законодатель и контролоръ въ държавата. Вие си спомняте онова негодувание, което се възбуди въ българското общество, когато прѣзъ врѣме на войната министритѣ бѣха командировали депутати, подобно на командировани чиновници. въ новитѣ земи да правятъ такива или онаквива изучавания. Вие знаете, че въ нашия избирателенъ законъ е казано, че чиновникъ не може да бѣде депутатъ. А какъ тогава отивате съ едно законоположение да правите депутата чиновникъ, да бѣде той назначаванъ отъ министритѣ въ този комитетъ? Това е несъвмѣстимо съ тѣхния мандатъ. Понеже този комитетъ е единъ органъ на изпълнителната властъ, той ще изпълнява закона, той ще го прилага, той може да гоѣши, той има нужда отъ надзоръ, а депутатътъ каква роля ще играе? Той като-че-ли въ този комитетъ ще съвмѣщава въ себе си два вида права, хемъ изпълнителъ, хемъ контролоръ. Това е невъзможно: г. г. народни прѣдставители, и не бива да бѣде така. Нека въ този комитетъ влѣзатъ други лица, на които мѣстото имъ е повечко тамъ, а народниятъ прѣдставителъ да си остане въ своята законодателна роль, да си остане въ своята контролорска роль. Споредъ насъ, чл. чл. 10, 11 и 12 трѣбва да се слѣятъ въ единъ членъ, който да има слѣдната редакция: (Чете) „Обществениѣ комитети сѣхъ врѣменни учрѣждения. Тѣ биватъ общински, околийски и централенъ комитетъ.“

„Общинскитѣ комитети се състоятъ: а) отъ мѣстнитѣ общински съвети и б) отъ особено избрани лица на брой — въ столицата 100 души, въ окръжнитѣ градове по 50, въ околийскитѣ по 25 и въ селскитѣ общини отъ 12 души. Тѣзи лица се избиратъ отъ главитѣ на домакинствата, безъ разлика на полъ, по начинъ, указанъ отъ общинския съветъ.“

„Околийските обществени комитети се състоят: от околийския агроном, за председател и за членове: началниците на Земледѣлската и Народна банки.

Централният комитет се състои от 30 души, а именно: 1) от директора на статистиката, за председател; 2) от управителя на Земледѣлската и Народна банки; 3) по един представител от всѣка търговска камара; 4) един мелничар, един брашнарь, един хлѣбарь, един житарь, посочени от надлежните тѣхни сдружения; 5) по един окръжен съвѣтникъ земледѣлецъ-производител на зърнени храни от всѣки окръгъ въ стара България, посочени от окръжните постоянни комитети, и двама земледѣлци-кооператори, посочени от Общия съюзъ на земледѣлските кооператори; 6) четирима наемни работници, посочени от работническите синдикати въ София, Сливенъ, Варна и Габрово.

Централният комитет се свиква на заседание въ столицата, когато има нужда. Комитетът избира и опредѣля чиновници от Народната и Земледѣлска банки, които извършват писмената му работа.

Членовете на централния комитет, които не получават годишна заплата, получават по 15 л. дневно и безплатен второкласен билетъ по желѣзницитѣ. Длъжността членъ на общински или околийски комитет е почетна и безплатна.

Общественият комитет се съставятъ най-късно до 10 дни отъ влизането на настоящия законъ въ сила.

Х. Г. Поповъ: Пропусналъ си само да споменешъ, че членовете на комитета се освобождаватъ отъ повикване въ запаса на армията.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни представители! Както виждате, съставътъ на централния комитетъ, който ние предлагаме, дълбоко се различава отъ състава на комитета, предвиденъ въ чл. 10 на настоящия законопроектъ. Тѣй както е тоя законопроектъ, вие поставяте опредѣлянето на цѣнитѣ само въ ръцѣта на хора бюрократи, на хора чиновници; вътрѣ нѣма представенъ народниятъ елементъ, освѣнъ единъ мелничаръ. Защо туряте мелничаря, питамъ азъ? За да ви даде той свѣдѣния, каквито ще сѣ потребни на комитета, за да опредѣли цѣнитѣ на брашната. Е добръ, тогазъ вътрѣ въ този комитетъ трѣбва да има и земледѣлци, които да посочатъ онѣзи условия, които трѣбва да се взематъ въ съображение, когато се опредѣлятъ цѣнитѣ на зърненитѣ храни у земледѣлцитѣ. Ние предвиждаме да има и отъ всѣка търговска камара по единъ членъ, за да може, когато комитетътъ ще опредѣля цѣнитѣ на разнитѣ стоки, да бѣде представено и търговското съсловие, което да каже своята заинтересована и вѣща дума по въпроса. Ние предвиждаме да има въ комитета четирима души наемни работници, избрани отъ работническите синдикати въ най-работническите центрове у насъ. Нужно е, когато централниятъ комитетъ ще се произнася върху цѣната на разнитѣ артикули, когато ще прилага закона, да бѣде представенъ и българскиятъ наеменъ работникъ съ свои представители, изходящи стъ неговата срѣда. Нужно е, обаче, да бѣде чувъ и гласътъ на българския земледѣлецъ. Ние не ви предлагаме членове нито отъ нашата група, нито отъ нашия съюзъ, а бихме имали право на това, когато туряте отъ мелничарския съюзъ единъ човѣкъ и когато въ България мелничаритѣ сѣ едно нищожно малцинство въ сравнение съ българските земледѣлци и наемни работници. Ние и наемните организирани работници имаме право да поискаме да предвидите въ закона и ние да ви посочваме лица. Но ние това нѣма да сторимъ; ние нѣма да ви кажемъ, че искаме да турите лица отъ нашата група, нито пъкъ ще искаме, шото нашиятъ съюзъ да посочва земледѣлци. Ние искаме земледѣлцитѣ-производители на зърнени храни за членове въ този комитетъ да бѣдатъ посочвани отъ единъ учрѣждение, които не можете, при днешния имъ съставъ, да ги обвините въ нѣкаква заинтересованостъ или въ нѣкаква партизанщина.

И. Йоновъ: Кооперативната банка.

Д. Драгиевъ: Ние искаме и общиятъ съюзъ на земледѣлските кооперации да посочи двама земледѣлци, а въ стара България постоянните комитети да посочатъ по единъ окръженъ съвѣтникъ, земледѣлецъ-производителъ на зърнени храни. Азъ бихъ молилъ още веднажъ, г. министъръ-председателя да се вслуша въ практическите поправки,

които правимъ ние: да не стоваримъ нито върху Министерския съвѣтъ, нито върху единъ комитетъ съ съставъ едностранчивъ, такава тежка работа, да се грижи за изхранването на населението въ такава една година. Тази грижа, да нахранятъ своето гърло, хората я иматъ всѣки единъ день, полагатъ я всѣки день за себе си и пакъ сѣ недоволни. Искате ли незадоволството да бѣде по-малко при прилагането на този законъ, искате ли на съществуващите нужди въ това отношение да се отговори и по-удовлетворително и по-справедливо, сложете тази тежка работа върху повече плѣщи, създайте общински комитети, създайте околийски комитети, създайте единъ централенъ комитетъ, който при този си съставъ, и като има подъ вѣдомството си околийските и общински комитети, ще може да извършва работата много по-сполучливо, отколкото ако вие струпате всичко това върху плѣцитѣ само на нѣколко души чиновници.

Тѣзи сѣ бѣлѣжките, г. г. народни представители, които ние правимъ по тоя членъ. Ако азъ казахъ нѣкоя дума, която, може би, догорча на нѣкои, задѣто не се вслушватъ въ нашитѣ бѣлѣжки, казахъ я затова, защото зная, че и въ миналото тѣй сѣ правили и други хора като васъ. Спомнямъ си, напр., когато се гласуваха въ демократическо време законътъ за народната просвѣта и други нѣкои закони, какъ нѣкои отъ г. г. демократическите министри бѣха чръзмѣрно упорити и не приемаха даже една запетая да се вмѣсти въ извѣстенъ законъ, който тѣ поддържатъ.

Недѣлчо Георгиевъ: Народняцитѣ казваха, че акълъ не щатъ.

Д. Драгиевъ: Азъ мисля, че тѣ се каятъ сега за това си поведение, и азъ имамъ доказателства за туй въ обстоятелството, че г. Ляпчевъ вчера гласува съ насъ по единъ въпросъ, по който тогава бѣше противенъ.

П. Даскаловъ: Отъ джанабетлъкъ го направи.

Д. Драгиевъ: Недѣйте смѣта, че всичкитъ умъ е струпанъ въ дѣснищата, а въ лѣвищата — всичкото безумие.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Всички сме равни.

Д. Драгиевъ: Каквито и да ни наричатъ, не забравяйте, че вие вчера ни предлагате да седнемъ при васъ и да управляваме наедно, да творимъ закони наедно. Може такава връме пакъ да дойде. Утрѣ, когато паднете въ опозиция — а това връме ще дойде, не знамъ само да-ли ще се забави или не, но то ще дойде, къмъ него отивате и отивате — тогава ще вземете пакъ като демократитѣ да се съгласявате, ама ще бѣде късно. (Рѣжкоплѣскания отъ лѣвия центъръ)

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ д-ръ В. Радославовъ: Г. г. народни представители! Помните рѣчта ми, когато се прие този законопроектъ по принципъ. Въ много отношения азъ не бѣхъ съгласенъ съ началата, които се провеждатъ тукъ, за угода, вѣроятно, на крайнитѣ елементи. Закъснѣхъ, не можахъ да стигна въ комисията, когато се гласува чл. 10. Този членъ е едно брѣме за комитета. Ние искаме да запазимъ народа отъ гладъ, да му дадемъ евтина храна, пъкъ се впускаме тукъ въ работи, които нѣматъ нищо общо съ закона. Защото да караме комитета да купува солъ, газъ, захаръ, и др. позволете ми да ви кажа, че усложняваме задачата на този комитетъ. Заради туй азъ оттеглямъ чл. 10. Само съ брашната ще се занимава комитетътъ.

С. Момчевъ: Значи, нищо да не правимъ.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Асѣнъ Цанковъ.

А. Цанковъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Съ чл. 10 изглежда тукъ се повтаря историята, която се случи въ комисията.

Д-ръ Д. Тодоровъ: Той се оттегли.

А. Цанковъ: Моля Ви се. Той е оттегленъ отъ г. министъра, а отъ насъ това оттегляне още не е одобрено. Ние сме приели по принципъ законопроекта и сега остава да гласуваме. . .

И. Йоновъ: Щомъ се оттегли, нѣма какво да се разисква.

А. Цанковъ: Г-да! Само нѣколко думи ще кажа.

И. Йоновъ: Да се пита Събранието. Ако не е съгласно да се оттегли, тогава да се разисква.

А. Цанковъ: Г-да! Касае се да се даде едно изяснение.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Понеже министъръ-прѣдседателътъ оттегля чл. 10, . . .

Д-ръ Д. Тодоровъ: Нѣма какво да се говори.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: . . . който е съгласенъ съ това, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Чл. 11, който става чл. 10, гласи: (Чете)

„Чл. 10. Комитетътъ може да реквизира така сѣщо необходимитѣ помѣщения, като опрѣдѣли и наема, който слѣдва да се плати.“

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Моля този членъ да стане така: (Чете) „Комитетътъ за обществена прѣдвидливостъ, който е постоянно учрѣждение, може да реквизира така сѣщо необходимитѣ помѣщения, като опрѣдѣли и наема, който слѣдва да се плати“. Първата частъ отъ чл. 10 да се тури въ чл. 11.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който приема чл. 10, както го редактира г. министъръ-прѣдседателътъ, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Чл. 12, който става чл. 11, гласи: (Чете)

„Чл. 11. Комитетътъ за обществена прѣдвидливостъ се състои отъ слѣднитѣ лица: 14 души народни прѣдставители, опрѣдѣлени отъ Министерския съвѣтъ; главнитѣ секретари на министерствата на Вътрешнитѣ работи и народното здраве, на Финанситѣ, на Търговията, промишлеността и труда и на Земледѣлието и държавнитѣ имоти; управителитѣ на Народната и Земледѣлска банки; по единъ прѣдставител на търговскитѣ камари, назначенъ отъ министъра на търговията; единъ прѣдставител на градскитѣ общини, назначенъ отъ министъра на вътрѣшнитѣ работи и единъ прѣдставител на Българското икономическо дружество и единъ мелничаръ, посоченъ отъ мелничарския сѣюзъ. Комитетътъ избира и опрѣдѣля чиновници отъ Народната и Земледѣлската банки, които извършватъ постоянната работа на комитета.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Андрѣй Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ: Азъ бихъ молилъ г. министъра на вътрѣшнитѣ работи да ни улесни, като изправи една несѣобразностъ. Народенъ прѣдставителъ да се упоменава въ единъ законъ и тоя народенъ прѣдставителъ да се назначава отъ министъра, струва ми се, че и г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи нѣма да се съгласи на това.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: „Опрѣдѣлени“ е казано въ законопроекта.

И. Вълчевъ: Опрѣдѣля се, а не се назначава.

А. Ляпчевъ: Ето защо азъ бихъ казалъ слѣдующето: — правете каквото обичате, ние си изказваме мнѣнието — или да се каже, както му е редътъ, 14 души, или колко ще ги кажете, народни прѣдставители, избрани отъ Народното събрание, или пъкъ да се каже, 14 души, които назначава Министерския съвѣтъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Не е лошо. По-добъръ е така, както прѣдлага г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ: Азъ съмъ убѣденъ, че това е и за улеснение на г. министъра на вътрѣшнитѣ работи!

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Азъ се съгласявамъ напълно съ прѣдложението на г. Ляпчева.

А. Ляпчевъ: Вие имате болшинство, г. г. министри, и вие ще си редите законитѣ, но като дойде въпросъ за народни прѣдставители да се назначаватъ отъ Министерския съвѣтъ, това е несѣобразно: едното изключва другото. Щомъ има народни прѣдставители, тѣ трѣбва да се избиратъ; ако не, кажете 14 души, които назначава Министерския съвѣтъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: 14 души назначени отъ Министерския съвѣтъ, а не народни прѣдставители. Заличете думитѣ „народни прѣдставители“.

И. Януловъ: Какъ ще се заличатъ тия думи, г. министре? Това е основата на законопроекта. Народни прѣдставители влизатъ въ Германия, въ Австрия, въ Франция.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Асенъ Цанковъ.

А. Цанковъ: Г. г. народни прѣдставители! Понятно е не-търпѣнието ви да слушате.

Е. Петковъ: Като приказвашъ бабини деветини, нѣма кой да те слуша.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля ви се, оставете г. Цанковъ да говори.

А. Цанковъ: Не се касае само за това, че бързате изобщо да напуснете засѣданието, но бързате да изпатрите единъ законопроектъ, на който вие не гледате сериозно.

Х. Г. Поповъ: Ние отъ десетина дена вече се занимаваме съ този законопроектъ.

А. Цанковъ: Това е фактъ; това личи отъ начина, по който вие се отнасяте не само къмъ прѣдложенията, които се правятъ отъ насъ тукъ, отъ лѣвицата, но и отъ начина, по който вие се отнасяте къмъ първоначалния текстъ на вашия собственъ законопроектъ. Г. министъръ-прѣдседателъ току-що оттегли по-раншия чл. 10. Въ комисията говорихме доста дълго по този членъ. Г. министърътъ, който отначало смѣтна този текстъ за излишенъ, впоследствие самъ призна, че ще бѣде пѣлесѣобразно той да остане като едно срѣдство, къмъ което ще се прибѣгне въ случай на крайна нужда, защото тогава се наведоха нѣкои обстоятелства, които не е излишно и сега да споменемъ.

Нѣкой отъ дѣсницата: Нѣма смисълъ.

Х. Бояджиевъ: Тоя членъ се изхвърли.

А. Цанковъ: Моля Ви се. — Азъ ще направя едно прѣдложение, което въпроизвежда чл. 10.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. Цанковъ! Чл. 10 се гласува вече.

А. Цанковъ: Моля Ви се, изслушайте ме, пъкъ тогава ме прѣсичайте.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Но Вие говорите по чл. 10.

А. Цанковъ: Азъ ще направя прѣдложение по чл. 12.

К. Досевъ: Нѣма го този членъ.

П. Даскаловъ: Ама човѣкътъ си е научилъ урока. Говори по урокъ.

А. Цанковъ: Азъ правя прѣдложение, къмъ чл. 12 да се прибави една нова алинея, която се състои въ слѣдующето: да се прибави буквално първоначалниятъ текстъ на бившия, на покойния чл. 10. Понеже правя това прѣдложение, позволявамъ си да засегна тукъ съ двѣ думи въпроса, който по-рано се третираше въ този блаженопочивши членъ. Азъ, прочее, защищавамъ този принципъ.

П. Панайотовъ: То е свършено вече.

А. Цанковъ: Моля, имаме ли ние право да правимъ предложение или нѣмаме? Ние правимъ едно предложение и вие трѣбва да ни дадете възможност да го подкрѣпимъ. — Г-да! Азъ вѣрвамъ, че самиятъ министъръ отново ще признае, както въ комисията призна, че е цѣлесъобразно да има единъ такъвъ текстъ въ закона, защото може да се наложи необходимост да се прибѣгне къмъ едно такова изключително сръдство. Това сръдство е изключително. Не се касае да се ограничи свободата на търговията — и въ това отношение, за голѣмо съжаление, г. Драгиевъ много лошо е разбралъ мисълта на чл. 10 — но се касае да се справимъ съ възможността на факти, които утрѣ могатъ да настѣпятъ. Азъ ще ви помена слѣдующето. Ние днесъ имаме извѣстни количества руски петролъ, които сѣ почти на изчерпване. Вие трѣбва да имате прѣдъ видъ възможността, че утрѣ, ако продължи малко повече войната, ние не можемъ да имаме по никакъвъ начинъ руски петролъ, и ще стане нужда да прибѣгнемъ къмъ американски петролъ или къмъ петролъ отъ Трансилванія, австрийски. Но, за да се снабдите вие съ такъвъ петролъ, рѣшително ще се наложи, щото държавата да се намѣси, да потърси да купи, да плати по-скѣпа цѣна, особено на навлото. И за да видите колко е посѣпнало, напр., навлото, мога да ви посоча единъ примѣръ. Днесъ отъ Америка до Лондонъ навлото, напр., на житото, което е единъ продуктъ по-лекъ, нежели петрола — е 12 цента на бушелъ, когато въ нормално врѣме бѣше 2 цента — шестъ пѣти повече.

П. Даскаловъ: Чакайте вие отъ Америка да ви дойде петролъ, та ще прокопсате. Това нѣма да бѣде никога.

А. Цанковъ: Въ всѣки случай, това сѣ възможности. Не по-малко е повдигнато навлото днесъ отъ Австро-Унгарія до тукъ, ако изобщо можете да имате сношения съ Австро-Унгарія, ако въ близко врѣме такива сношения ще се завържатъ съ нея. Ето защо много голѣма смисълъ имаше тоя чл. 10, като една вентилна клапа, като единъ послѣденъ изходъ въ случай на едно критическо положение, което може да се създаде и което може да ни остави и безъ петролъ, и безъ солъ, и безъ много други необходими нѣща. И азъ мисля, че, ако г. министърътъ не би се заинтересилъ, ще се съгласи, че чл. 10 не е излишенъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, моля.

А. Цанковъ: Затова ние, нашата група, си позволяваме да направимъ предложение въ смисълъ, щото къмъ чл. 12 да прибавимъ като една втора алинея изцѣло текста на прѣдидния чл. 10.

Министъръ Ж. Бакаловъ: Не може да се правятъ такива прѣдложения. Не е парламентарно.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Направено е слѣдующето предложение отъ парламентарната група на Работническата социалдемократическа партия по чл. 11: (Чете) „1. Прѣзъ периода на общественото бѣдствие работническата надница въ цѣлата страна и въ всички производства не може да бѣде по-малка отъ 3 л. и работниятъ денъ — по-голѣмъ отъ 8 часа. Обаче не може да бѣде намалявана работническата надница на ония работници, които въ момента на обявяване страната въ общественое бѣдствие, получаватъ надница по-голѣма отъ 3 л.“;

„2. Комитетътъ на обществената прѣдвидливостъ ще опрѣдѣли една обща цѣна на хлѣба за цѣлата страна, която въ никой случай не може да бѣде по-висока отъ сръдната цѣна на хлѣба въ послѣднитѣ петъ години по даннитѣ на Дирекцията на статистиката“;

„3. Разходитѣ на комитета на обществената прѣдвидливостъ и на неговитѣ органи — общинитѣ — по конфискуването, експроприирането, съхранението и разпрѣдѣлението на запаситѣ, по меленето на брашното, печенето на хлѣба и пр., които не би могли да се покриятъ отъ постѣпленията отъ организираната продажба на запаситѣ и хлѣба, ще останатъ въ тежестъ на държавата. Ако се оказватъ излишци, тѣ се употребяватъ за създаване обществени прѣдприятия и за раздаване помощи на безработнитѣ.“

Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители сѣ съгласни съ тоя чл. 11 въ тѣзи пунктове, както ги прочетохъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Малцинство) Не се приема.

Има предложение, направено отъ г. Драгиева, което г. Драгиевъ прочете.

С. Златевъ: Прочетете го.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. Драгиевъ! Желаете ли да го чета?

Д. Драгиевъ: Азъ мисля, че всички г. г. народни прѣдставители го чува.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ предложението на г. Драгиева, което той прочете, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Малцинство) Не се приема. Които приематъ чл. 11, както се прочете отъ г. докладчика, съ измѣненіята, които прѣдложи г. министъръ-прѣдседателъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Чл. 13 става чл. 12. (Чете)

„Чл. 12. Общинскитѣ управления, клоновѣтѣ и агентуритѣ на Народната и Земледѣлската банки сѣ органи на комитета за обществена прѣдвидливостъ. Въ случай на нужда и удобностъ, комитетътъ може да делегира правата си на общинскитѣ съвѣти, рѣшенията на които не се турятъ въ дѣйствие прѣди одобрението имъ отъ комитета.“

Въ тоя членъ вмѣсто „комисията“ се постави „комитета“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: По чл. 13, който става сега чл. 12, има предложение, направено отъ парламентарната група на Работническата социал-демократическа партия, което казва: (Чете) „Прѣзъ всичкото врѣме, докато трае общественото бѣдствие, държавата поема издържането на безработнитѣ, като създава за тая цѣль полезни обществени постройки и организира подпомагането, съ свои сръдства, чрѣзъ общинитѣ, на ония безработни, на които не може да създаде работа“. Които приематъ това предложение, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Малцинство) Не се приема.

Които приематъ чл. 12 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Чл. 14 става чл. 13. (Чете)

„Чл. 13. Освѣтъ изброенитѣ въ настоящия законъ зърнени храни, брашно, фуражъ, Министерскитѣ съвѣти може да разпростре дѣйствието на закона върху всички забранени за износъ прѣдмети.“

Въ този членъ се заличиха слѣдующитѣ думи: „солъ, петролъ и материялъ за обуша, фабрики за производство и сръдства за прѣвозъ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: По чл. 13 има направено предложение най-напрѣдъ отъ парламентарната група на Работническата социал-демократическа партия: (Чете) „Вмѣсто чл. 13 прѣдлагаме: „Въ комитета на обществената прѣдвидливостъ влизатъ по единъ народенъ прѣдставителъ отъ всѣка парламентарна група и единъ прѣдставителъ на Общия работнически синдикаленъ сюзъ. Къмъ този комитетъ могатъ да бѣдатъ призовани и специалисти — вѣщи лица, които не могатъ да бѣдатъ на брой повече отъ 5 души“. Които приематъ това предложение, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Малцинство) Не се приема.

По сѣния членъ има направено предложение отъ земледѣлската парламентарна група съ слѣдующето съдържание: (Чете) „Чл. 13 да се измѣни така: „Освѣтъ изброенитѣ въ настоящия законъ: брашно и произведенията отъ него, пшеница, рѣжъ, царевича, ечемикъ, захаръ, дървено масло, каменни вѣглища, фуражъ, солъ, петролъ, материяли за обуша, фабрики за производство и сръдства за прѣвозъ, Министерскитѣ съвѣти, по доклада на централния общественъ комитетъ, може да разпростре дѣйствието на закона върху всички забранени за износъ прѣдмети“. Които приематъ предложението на земледѣлската група, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Малцинство) Не се приема.

Които приематъ прочетенитѣ отъ г. докладчика членъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Приетъ.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Чл. 15 става чл. 14.

„Чл. 14. Ако нѣкой откаже да се подчини на опрѣдѣленитѣ цѣни, не даде никакъ или даде невѣрни свѣдѣния за хранитѣ, които притежава, или не изпълни разпорежданията на комитета за обществена прѣдвидливостъ, наказва се съ глоба до 1.000 л. и хранитѣ, укрити или продадени съ по-висока цѣна, се конфискуватъ въ полза на сѣкровището. Наложена глоба отъ общинскитѣ власти, като

органи на комитета за обществена предвидливост, не може да се обжалва пред никаква съдебна и административна инстанция. Глобата може да се измени само от комитета. Когато конфискацията е извършена от общините, лицата могат да се потъжат пред комитета. Решението на комитета не подлежи на никакво обжалване и се изпълнява от финансовите пристави по реда за събиране данъците. От този член се изхвърлиха само думите „и сто-кит“.

Председателствующ д-р И. Момчилов: Има думата г. Димо Кьорчев.

Д. Кьорчев: Аз ще моля г. министра на вътрешните работи да се съгласи, щото въ наказателните разпореждания на този член от законопроекта, санкцията, която е предвидена въ размер на 1.000 л. глоба, да има единъ минимумъ.

Министър-председател д-р В. Радославов: Казано е до 1.000 л.

Докладчик И. Г. Попов: Значи, от 5 л. нагорѣ, споредъ общия наказателенъ законъ.

Д. Кьорчев: Минимумътъ може да бѣде 5 л., но азъ мисля, че този минимумъ трѣбва да се увеличи, защото, 5 л. глоба при изпълнението на единъ законъ, който ще създава въ нашето население недоумѣния, е недостатъчна. Може съ известна лекостъ да се гледа отъ населението на този законъ и той може да бѣде нарушаванъ.

А. Цанков: Нека бѣде 100 л.

Д. Кьорчев: А приложението на тоя законъ така, както има предъ видъ законодателятъ, е много важно: той трѣбва да се приложи съ всичката негова строгостъ, за да създаде оня резултатъ, който ние всички предполагаме и за да бѣде той ефикасенъ. Азъ мисля, че минималната глоба трѣбва да бѣде въ единъ по-голямъ размеръ и то такъвъ, какъвто г. министърътъ на вътрешните работи, чийто е предлаганиятъ сега законопроектъ, опредѣли.

Независимо отъ това, има една втора наредба въ текста на този членъ отъ законопроекта, която се състои въ това, че глобата може да се измени само отъ комитета. Начинътъ, по който ще се процедира по отмението на глобата е тъменъ и неясенъ. По какъвъ начинъ ще става процедирането за отмението на една наложена глоба, когато комитетътъ рѣши да се наложи известна глоба на лица, които сѣ провинили въ скриване на зърнени храни, които комитетътъ е търсилъ, или при опредѣляне тѣхния размеръ? Щомъ комитетътъ опредѣли известенъ размеръ на глобата, пита се, по какъвъ начинъ слѣдъ това ще може да се сезира същиятъ комитетъ, за да отмени тази глоба? Да-ли това ще става при откриване на ново обстоятелство, което оневинява провинилитъ се, или това ще става по другъ пътъ или изобщо това ще бѣде на свободното усмотрение на изпълнителитъ на закона, т. е. на самия комитетъ, предвиденъ въ този законопроектъ. Азъ мисля, че това ще създаде известно затруднение при прилагането на закона и затова този текстъ на законопроекта: „Глобата може да се измени само отъ комитета“ трѣбва да се допълни и да се предвиди въ една забѣлжка на самия законъ, какъ ще става процедирането по налагането на глобите. Защото, бѣдете увѣрени, че у насъ, дѣто сме навикнали да се ядемъ въ пресата съ антрефилета и статии, дѣто хората сѣ навикнали да се оплакватъ отъ властѣта и дѣто, както знаете, нашиятъ народъ не уважава тая властъ, бѣдете увѣрени, казвамъ, че самиятъ комитетъ ще бѣде изложенъ извънредно много на нападите на населението, щомъ като той има функцията да налага глоба и самъ той да отменява глобата. Веднажъ неговото рѣшение е окончателно, веднажъ той взема рѣшение да се глоби известнo лице, пита се: кога влиза въ сила това рѣшение, понеже то е безапелационно? Начинътъ за процедирането на тази материална наредба на законопроекта ще създаде известно затруднение и азъ мисля, че трѣбва да се предвиди въ една забѣлжка твърдъ общо начинътъ, по който ще става отмението на тая глоба, за да не изложимъ комитета на нападки или на известни съмнѣния, които могатъ да паднатъ върху неговата дѣйностъ. Трѣбва да се предвиди, казвамъ, начинътъ, по който ще влизатъ въ сила рѣшенията на комитета, съ които се налагатъ глоби — да-ли тѣ трѣбва

да влизатъ веднага въ сила, или трѣбва да има за това известенъ срокъ. И азъ правя слѣдующето предложение, съ което моля г. министра да се съгласи: отъ съобщението на лицето, което се глобява поради неизпълнението наредбитъ на чл. 14 отъ закона . . .

Министър Н. Апостолов: Срокътъ е 7 дена.

Д. Кьорчев: . . . да се предвиди известенъ срокъ слѣдъ изтичането на който рѣшението на комитета да влѣзе въ сила; нека този срокъ бѣде минималенъ, нека бѣде максималенъ, споредъ сроковетъ, които знаемъ въ процедурата, и споредъ тия срокове, на които е навикнало нашето население. Азъ предлагамъ двунедѣленъ срокъ отъ съобщението на лицето, което е провинено, рѣшението на комитета да влѣзе въ сила и, слѣдователно, глобата тогава е изпълнима и рѣшението може да се изпрати до съдебния приставъ или на бирниците за изпълнение. Това заради мене не важи, но трѣбва да се опредѣли срокъ, слѣдъ изтичането на който рѣшението на комитета трѣбва да влѣзе въ сила.

Министър-председател д-р В. Радославов: Може да стане така: „Глобата може да се измени само отъ комитета, ако постѣпи обжалване въ двунедѣленъ срокъ отъ съобщение постановлението за глобата“.

Д. Кьорчев: Понеже тия рѣшения сѣ безапелационни, да се каже „възражение“, а не „обжалване“.

М. Ничев: Какъ ще се съобщава?

Министър Н. Апостолов: Както мировиятъ сѣдия съобщава постановленията за глобитъ.

Председателствующ д-р И. Момчилов: Има думата г. Александъръ Радоловъ.

А. Радоловъ: Чл. 14 обгръща въ себе си всички прѣстѣпления, които биха могли да се извършатъ по този законопроектъ и затуй ние мислимъ, че е необходимо неговото изменение въ слѣдния смисълъ. Въмѣсто нашето предложение да се чете отъ г. председателя, азъ ще го прочета и ще моля послѣ да се гласува. Чл. 14 да се измени така: (Чете) „Ако нѣкой откаже да се подчини на опредѣленитъ отъ комитета цѣни, не даде никакъ или даде невѣрни свѣдѣния за брашното, хранитъ или други стоки, за които се искатъ свѣдѣния, или не изпълни разпореждането на общественитъ комитети, наказва се съ глоба до 1.000 л. и укритото или продаденото съ по-висока цѣна се конфискува въ полза на общината. Наложена глоба отъ мѣстнитъ обществени комитети може да се обжалва предъ централния комитетъ, а недоволнитъ отъ неговитъ рѣшения могатъ да се отнесатъ предъ административния сѣдъ. Рѣшенията за глобитъ се изпълняватъ отъ финансовитъ пристави по реда за събиране данъцитъ.“

„Който хлѣбаръ, брашнаръ, мелничаръ, житаръ или другъ търговецъ откаже да прѣдстави смѣтководнитъ си книги, когато ги поиска общественитъ комитетъ за потрѣбната провѣрка, наказва се съ глоба до 50.000 л. А ако ли прѣдстави прѣправени или втори книги, наказва се освѣнъ съ глобата и съ тъмниченъ затворъ до 3 години. „Който изнася задъ граница забранени за износъ прѣдмети, наказва се съ глоба до 100.000 л. и тъмниченъ затворъ отъ една до 5 години. Заловенитъ прѣдмети се конфискуватъ въ полза на съкровището.“

Министър-председател д-р В. Радославов: 100.000 л. глоба!

Д. Драгиевъ: Да, г. министре, защото цѣли тренове минаватъ контрабанда.

А. Радоловъ: (Чете) „Който открие прѣстѣпленията, предвидени въ чл. чл. 19, 20 и 21 на тоя законъ, който ние предлагаме, получава една четвъртъ отъ наложената парична глоба, а ако е длъжностно лице, повишава се и въ по-горна степенъ по службата си.“

„Длъжностно лице, което по службата си може да узнае за контрабанденъ износъ и не съобщи на надлежитъ власти, уволнява се и се наказва съ затворъ до 3 години“.

Председателствующ д-р И. Момчилов: Има слѣдующето предложение на парламентарната група на Работ-

ническата социално-демократическа партия за измѣнението на чл. 15, който става чл. 14: (Чете) „Прѣдвиденитѣ въ тоя законъ наказания се налагатъ веднага слѣдъ констатиранитѣ нарушения отъ комитета на обществената прѣдвидливостъ и неговитѣ органи — общинитѣ. Тѣ не подлежатъ на обжалване прѣдъ никакви съдебни и административни инстанции и влизатъ веднага въ сила“. Които приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Слѣдва слѣдъ това да положи на гласуване прѣдложението на г. Радолова, което той току-що прочете. Които приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Пада.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Чл. 15, който става чл. 14, ще прѣтърпи слѣдующето измѣнение; ще чета отъ срѣдата: (Чете) „... Глобата може да се измѣни само отъ комитета, ако постѣпи за това молба въ двунедѣленъ срокъ отъ съобщение постановлението за глобата. Когато конфискацията е извършена отъ общинитѣ...“ и т. н. И така чл. 14 ще гласи: (Чете)

„Чл. 14. Ако нѣкой откаже да се подчини на опрѣдѣленитѣ цѣни, не даде никакъ или даде невѣрни свѣдѣния за хранитѣ, които притежава, или не изпълни разпорежданията на комитета за обществена прѣдвидливостъ, наказва се съ глоба до 1.000 л. и хранитѣ, укрити или продадени съ по-висока цѣна, се конфискуватъ въ полза на съкровището. Наложената глоба отъ общинскитѣ власти, като органи на комитета за обществена прѣдвидливостъ, не може да се обжалва прѣдъ никаква съдебна и административна инстанция. Глобата може да се измѣни само отъ комитета, ако постѣпи за това молба въ двунедѣленъ срокъ отъ съобщаване постановлението за глобата. Когато конфискацията е извършена отъ общинитѣ, лицата могатъ да се потѣжатъ прѣдъ комитета. Рѣшението на комитета не подлежи на никакво обжалване и се изпълнява отъ финансовитѣ пристави по реда за събиране данъцитѣ.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ чл. 15, който става чл. 14, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Докладчикъ И. Г. Поповъ: Чл. 16 става чл. 15. (Чете)

„Чл. 15. Законътъ за опрѣдѣляне продажната цѣна на съѣстнитѣ и други продукти отъ първа необходимостъ отъ 8 августъ 1914 г. се отмѣнява само въ ония си постановления, които противорѣчатъ на настоящия законъ.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Андрѣй Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ние сме при послѣдния членъ на законопроекта и, струва ми се, при човата редакция, която г. министъръ-прѣдседателъ благоволи да даде досѣжно замѣняването на народнитѣ прѣдставители въ комитета съ „14 души“, за да бѣде законътъ пълненъ, трѣбва да се опрѣдѣли, каква заплата ще получаватъ тия 14 души, това е неминуемо...

И. Януловъ: И какъвъ цензъ.

А. Ляпчевъ: ... и второ, отъ кой кредитъ ще се взематъ тѣзи пари; да-ли да прѣдвидимъ тукъ кредитъ, или ще оставимъ тѣхнитѣ заплати въ тежестъ на бюджета на нѣкое министерство. Този въпросъ трѣбва тукъ да се изясни, и не само трѣбва да се изясни, но наше право и

нашъ дългъ е да изискаме, щото още тукъ, при гласуването на законопроекта, да се опрѣдѣли, какви заплати ще иматъ тѣзи 14 души, които ще се назначатъ въ комитета.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Вѣрно е, че трѣбва да се опрѣдѣли заплатата имъ, но азъ мисля, че това да стане при третото четене на законопроекта, когато да вземемъ мнѣнието и на г. министра на финанситѣ.

А. Ляпчевъ: Добрѣ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Дечо Теневъ.

Д. Теневъ: Г-да! По чл. 16 нѣма нищо да кажа, но използвамъ случая да прѣдложа единъ новъ чл. 17. Азъ правя прѣдложение за единъ новъ чл. 17 съ слѣдната редакция: (Чете) „Настоящиятъ законъ е въ сила до 1 августъ 1915 г.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Нѣма нужда отъ обясняване.

Д. Теневъ: Работата е много лесна: когато дойде 1 августъ и видимъ, че настоящиятъ законъ трѣбва да бѣде въ сила и по-нататъкъ, тогава, както направихме съ закона за мораториума, и въ този случай съ единъ членъ ще кажемъ, че настоящиятъ законъ продължава да бѣде въ сила. Много лесна работа, нѣма защо да туряте този законъ да нѣма никакъвъ срокъ. Той трѣбва да бѣде въ сила до 1 августъ, защото смѣтамъ, че отъ 1 августъ нататъкъ нѣма да бѣде нужно прилагането на настоящия законопроектъ. Това е моето прѣдложение и моля да се гласува.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ прѣдложението на г. Дечо Теневъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Които приематъ чл. 16, който става чл. 15, тъй както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Съгласно рѣшението на Събранието, ще трѣбва да вдигнемъ засѣданието.

Слѣдующето засѣдание ще бѣде, съгласно правилника, въ срѣда, 2 ч. слѣдъ пладнѣ, съ слѣдующия дневенъ редъ: Първо, трето четене на законопроекта за обществената прѣдвидливостъ;

Второ, първо четене законопроектитѣ: а) за измѣнение и допълнение на закона за културнитѣ мѣроприятия по водитѣ и горитѣ; б) за разрѣшение на Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ да извърши постройкитѣ и доставкитѣ на материяли за българскитѣ държавни желѣзници на стойностъ повече отъ 150 хиляди лева; в) за разрѣшение на същото министерство да извърши постройката на здание за митница при Софийската гара, съ нужнитѣ къмъ нея магазини и пр.; г) за разрѣшение на същото министерство да извърши разширението съ укрѣпителни и землени работи на мостовѣтъ по линията Царибродъ—София и пр.; д) за контрола на парнитѣ котли и резервуаритѣ; е) за прибавление нова алинея къмъ чл. 20 отъ закона за пенсиитѣ по гражданското и военното вѣдомства.

По-нататъкъ слѣдва дневниятъ редъ, както е опрѣдѣленъ за днешното засѣдание.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 8 ч. 50 м. слѣдъ пладнѣ)

Прѣдседателъ: Д-ръ Д. К. ВАЧОВЪ.

Подпрѣдседателъ Д-ръ И. МОМЧИЛОВЪ.

Секретаръ: Р. В. РАДЕВЪ.

За началникъ на Стенографското бюро: В. Н. САРИЕВЪ.